

บทที่ 3

บทบาทและความสำคัญของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน บทบาทและความสำคัญของพื้นที่ศึกษา เป็นการศึกษาทั้งในภาพรวมและรายละเอียดซึ่งมีความจำเป็นต่อการศึกษาถึงโอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานเพื่อเป็นกรอบสำหรับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพและบทบาทของแต่ละพื้นที่ โดยมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาขององค์กรท้องถิ่นและการพัฒนาในระดับใหญ่ต่อไป

3.1 อำเภอเมืองชุมพร

3.1.1 สภาพทั่วไป

3.1.1.1 ที่ตั้งและขนาด

อำเภอเมืองจังหวัดชุมพร เป็นศูนย์กลางของจังหวัดชุมพร เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดและส่วนราชการต่าง ๆ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอปะทิว อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

อำเภอเมืองชุมพร มีพื้นที่เขตการปกครองประมาณ 777.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 482,815.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.042 ของพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยแบ่งพื้นที่เขตการปกครองออกเป็น 17 ตำบล 161 หมู่บ้าน โดยมีการปกครองท้องถิ่นจำแนกออกเป็น 1 เทศบาล คือเทศบาลเมืองชุมพร 2 สุขาภิบาล คือ สุขาภิบาลปากน้ำชุมพร และสุขาภิบาลวังไผ่ 16 องค์การบริหารส่วนตำบล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

3.1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอเมืองชุมพร ประกอบด้วยภูเขา ที่ราบสูงแบบลูกคลื่นลอนลาด ที่ราบถึงที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล โดยทอดตัวจากทางด้านตะวันตกของอำเภอสู่ทางด้านตะวันออกจดอ่าวไทย พื้นที่ในส่วนที่ราบจะมีประมาณ 1 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ มีแม่น้ำสำคัญหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำท่าตะเภา แม่น้ำชุมพร และคลองวิสัย ซึ่งมีต้นน้ำไหลจากเทือกเขาตะนาวศรี ผ่านพื้นที่อำเภอเมืองชุมพรไหลลงสู่อ่าวไทย การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยทั่วไปมีการทำสวนมะพร้าว ไร่ส้ม น้ำมัน ยางพารา และกาแฟ ในพื้นที่ราบสูงแบบ

คลื่นลอนลาด มีการทำนา ทำสวนผลไม้ ในพื้นที่ราบและราบลุ่ม ตลอดจนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลบริเวณชายฝั่ง เป็นต้น

3.1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นแบบมรสุมเมืองร้อน คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฤดูกาล 2 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม เป็นช่วงที่ได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อากาศจะเริ่มร้อนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ แต่ก็ไม่ร้อนมากนัก เนื่องจากใกล้ทะเล อุณหภูมิเฉลี่ย 26.8 องศาเซลเซียส ส่วนอุณหภูมิสูงสุดจะอยู่ในช่วงเดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - มกราคม บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีฝนตกทั่วไป ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,029.3 มิลลิเมตรต่อปี โดยเฉพาะระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม จะมีฝนมากที่สุดประมาณ 300 มิลลิเมตรต่อเดือน ปริมาณน้ำฝนตกประมาณ 173 วันต่อปีหลังจากเดือนธันวาคม จะมีฝนตกน้อยอากาศอยู่ในเกณฑ์เย็น อุณหภูมิเฉลี่ยต่อปีประมาณ 22.1 องศาเซลเซียส

3.1.2 ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน

3.1.2.1 ขนาดของประชากร

ในปี พ.ศ. 2540 อำเภอเมืองชุมพรมีประชากร 141,001 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.47 ของประชากรจังหวัด นับเป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดเนื่องจากเป็นศูนย์กลางของจังหวัด มีความหนาแน่นเฉลี่ย 181 คนต่อตร.กม. สูงกว่าความหนาแน่นเฉลี่ยของจังหวัด (73 คนต่อตร.กม.) ในช่วงระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา (2536 - 2540) มีการขยายตัวของประชากรมากขึ้น คือมีประชากรเพิ่มขึ้น 6,910 คน หรือเฉลี่ยร้อยละ 1.29 ต่อปี

จากการพิจารณาระดับตำบล ตำบลที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ ตำบลท่าตะเภา (15,628 คน) รองลงมาคือตำบลท่ายาง (15,398 คน) และตำบลปากน้ำ (12,920 คน) ส่วนตำบลที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดคือ ตำบลท่าตะเภา (5,389 คนต่อตร.กม.) นับได้ว่ามีความหนาแน่นของประชากรสูงมาก อันเนื่องจากการเป็นเทศบาลเมืองและเป็นศูนย์กลางความเจริญของจังหวัด รองลงมา คือ ตำบลปากน้ำ (617 คนต่อตร.กม.) และตำบลนาทุ่ง (524 คนต่อตร.กม.) ตำบลที่มีขนาดของประชากรน้อยที่สุด คือ ตำบลถ้ำสิงห์ (2,920 คน) รองลงมา คือ ตำบลหาดทรายรี (3,337 คน) และตำบลขุนกระโทง (3,530 คน) ตามลำดับ ตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรต่ำที่สุด คือ ตำบลบ้านนา (40 คนต่อตร.กม.) รองลงมา คือ ตำบลถ้ำสิงห์ (74 คนต่อตร.กม.) และ ตำบลวังใหม่ (90 คนต่อตร.กม.) อันเนื่องมาจากสภาพพื้นที่ในตำบลเหล่านี้มีพื้นที่เป็นป่าสงวน

3.1.2.2 การกระจายตัวของประชากร

เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรระดับตำบล ในปี พ.ศ. 2540 ตำบลที่มีประชากรมากกว่า 12,000 คนขึ้นไป มี 3 ตำบล คือ ตำบลท่าตะเภา ซึ่งเป็นพื้นที่เทศบาลเมืองชุมพร ตำบลท่ายาง และตำบลปากน้ำเป็นที่ตั้งของสุขาภิบาลปากน้ำชุมพร และตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุด ต่ำกว่า 3,000 คน คือ ตำบลถ้ำสิงห์ การกระจายตัวประชากรส่วนใหญ่จะมีประชากรระหว่าง 3,000 - 9,000 คน และจากการศึกษาการกระจายตัวจำแนกตามความหนาแน่นประชากรรายตำบล พบว่า ตำบลส่วนใหญ่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่า 50 ถึง 200 คนต่อตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 52.94 ความหนาแน่นระหว่าง 200 - 600 คนต่อตร.กม. ร้อยละ 35.29 และมากกว่า 601 คนขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 11.77 สรุปการกระจายตัวประชากรได้ว่า มีการกระจายตัวของประชากรค่อนข้างกระจายทั่วไป และมีการกระจุกตัวของประชากรหนาแน่นในพื้นที่ตำบลที่เป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองและพื้นที่โดยรอบต่อเนื่องมาทางตะวันออกเฉียงใต้จรดชายฝั่งทะเลตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4001

3.1.2.3 การเปลี่ยนแปลงและอัตราการเติบโตของประชากร

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรอำเภอเมืองชุมพร ในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2540 พบว่า อำเภอเมืองชุมพรมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้น 6,910 คน หรือเพิ่มจากเดิมร้อยละ 5.15 และมีอัตราการเติบโตของประชากรต่อปีเฉลี่ยร้อยละ 1.29 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงและอัตราการเติบโตของประชากรในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ นั้นปรากฏรูปแบบการขยายตัวของประชากรค่อนข้างสูง (ร้อยละ 9.00 - 20) ในพื้นที่ 4 ตำบล คือ ตำบลนาทุ่ง และตำบลบางหมาก ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากเขตเทศบาลเมืองและพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และอีก 2 ตำบลคือ ตำบลวังใหม่และตำบลขุนกระโทก ซึ่งอยู่ทางด้านฝั่งตะวันตกของเทศบาลเมือง มีพื้นที่ติดกับสุขาภิบาลวังไผ่และมีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 และ 41 ตัดผ่านไปสู่ฝั่งอันดามันและภาคใต้ ส่วนกลุ่มตำบลที่ตั้งอยู่ชิดเขตเทศบาลทางด้านเหนือมีอัตราการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.00 - 7.00) ประกอบด้วยตำบลหาดพันไกร ตำบลบางลึก ตำบลนาชะอัง และตำบลบ้านนาซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของเทศบาลเมืองและมีพื้นที่ต่อเนื่องจากสุขาภิบาลวังไผ่ กลุ่มตำบลที่มีการขยายตัวของประชากรค่อนข้างต่ำ (ต่ำกว่าร้อยละ 3.00) ติดกับเขตเทศบาลเมืองลงมาด้านใต้และเป็นตำบลซึ่งมีพื้นที่เกี่ยวเนื่องกับสองกลุ่มแรก ได้แก่ ตำบลตากแดด ตำบลถ้ำสิงห์ ตำบลทุ่งคา ตำบลวิสัยเหนือ ตำบลท่ายาง และตำบลหาดทรายรี

นอกจากนี้ตำบลที่เป็นพื้นที่เมือง (เขตเทศบาลและสุขาภิบาล) ได้แก่ ตำบลท่าตะเภา ตำบลวังไผ่ และตำบลปากน้ำ จะมีอัตราการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ อาจเนื่องจากการอิมตัวของประชากรในเขตเมือง และเป็นที่น่าสังเกตว่า ตำบลที่ถูกกำหนดให้มีพื้นที่บางส่วนเป็นเขตเทศบาล ตำบลที่อยู่ชิดกับเขตเทศบาลด้านตะวันออก คือ ตำบลบางหมาก และตำบลนาทุ่ง จะมีการขยายตัวของประชากรค่อนข้างสูง ส่วนตำบลด้านตะวันตกคือ ตำบลตากแดด และตำบลวังไผ่จะมีการขยายตัวของประชากรที่ต่ำกว่า ส่วนพื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาลเมืองชุมพรมีการเปลี่ยนแปลงประชากรและอัตราการเติบโตของประชากรที่สูงขึ้นมาก เนื่องจากการขยายเขตเทศบาล แต่ประชากรในเขตสุขาภิบาลวังไผ่และสุขาภิบาลปากน้ำมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง ในขณะที่ภายในพื้นที่ตำบลและตำบลข้างเคียงมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.1 จำนวน ความหนาแน่น สัดส่วนและอัตราการเติบโตของประชากรรายตำบล อำเภอเมืองชุมพร ปี 2536 และ 2540

เขตการปกครอง ตำบล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ปี 2536			ปี 2540			อัตราการเติบโต เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)	ประชากร ทศ.,สย. ปี 2540
		ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	สัดส่วน (ร้อยละ)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	สัดส่วน (ร้อยละ)		
อ.เมือง	777.4	134,091	172.49	100	141,001	181.38	100	1.76	
1.ท่าตะเภา*	2.9	15,026	5,181.38	11.21	15,628	5,388.97	11.08	0.80	
2.ขุนกระโทก	34	3,146	92.53	2.35	3,530	103.82	2.50	2.51	
3.ตากแดด**	28.5	9,825	344.74	7.33	9,987	350.42	7.08	0.33	4,469
4.ท่ายาง	38	15,406	405.42	11.49	15,389	404.97	10.91	11.01	
5.ทุ่งคา	60.25	6,824	113.26	5.09	6,808	113.00	4.83	(0.05)	
6.นาทุ่ง**	19	8,278	435.68	6.17	9,954	523.89	7.06	3.70	7,253
7.บางลึก	46	6,505	141.41	4.85	6,853	148.98	4.86	1.09	
8.บางหมาก**	32	10,324	322.63	7.70	11,255	351.72	7.98	1.73	5,255
9.บ้านนา	176.3	6,643	37.68	4.95	7,112	40.34	5.04	1.36	
10.ปากน้ำ***	20.95	12,286	586.44	9.16	12,920	616.71	9.16	0.63	9,830
11.วังไผ่***	41	10,348	252.39	7.72	10,605	258.66	7.52	0.15	1,805
12.วิสัยเหนือ	66	5,808	88.00	4.33	5,968	90.42	4.23	0.21	
13.หาดหินโกร	20	4,604	230.20	3.43	4,790	239.50	3.40	0.74	
14.นาชะอัง	32	5,468	170.88	4.08	5,742	179.44	4.07	0.81	
15.วังใหม่	91	7,446	81.82	5.55	8,203	90.14	5.82	1.33	
16.หาดทรายรี	30	3,262	108.73	2.43	3,337	111.23	2.37	0.55	
17.ท่าสิงห์	39.5	2,880	72.91	2.15	2,920	73.92	2.07	0.05	

ที่มา : สำนักบริการทะเบียน ส่วนการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

หมายเหตุ : * ตำบลท่าตะเภาเป็นเทศบาลเมืองชุมพรทั้งตำบล

** ตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลบางส่วน เมื่อปี พ.ศ. 2538 มีการขยายเขตเทศบาลเมืองชุมพร

*** ตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลบางส่วน

ตารางที่ 3.2 การเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบล อำเภอเมืองชุมพร ระหว่างปี 2536 - 2540

เขตการปกครอง ตำบล	จำนวนประชากร (คน)		การเปลี่ยนแปลง		ลดลง ร้อยละ	จากเดิม ร้อยละ	จากทั้งหมด ร้อยละ	อัตราเติบโตเฉลี่ย ต่อปี (ร้อยละ)	ประชากร ทด.,สย. ปี 2540
	2536	2540	จำนวน (คน)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ					
อ.เมือง	134,091	141,001	6,910	5.15		5.15	100	1.29	
1.ท่าตะเภา*	15,026	15,628	602	4.01		4.01	8.71	1.00	
2.ขุนกระหัง	3,146	3,530	384	12.21		12.21	5.56	3.05	
3.ตากแดด**	9,825	9,987	162	1.65		1.65	2.34	0.41	4,469
4.ท่ายาง	15,406	15,389	-17		0.11	-0.11	-0.25	(0.03)	
5.ทุ่งคา	6,824	6,808	-16		0.23	-0.23	-0.23	(0.06)	
6.นาทุ่ง**	8,278	9,954	1,676	20.25		20.25	24.25	5.06	7,253
7.บางลึก	6,505	6,853	348	5.35		5.35	5.04	1.34	
8.บางหมาก**	10,324	11,255	931	9.02		9.02	13.47	2.25	5,255
9.บ้านนา	6,643	7,112	469	7.06		7.06	6.79	1.77	
10.ปากน้ำ***	12,286	12,920	634	5.16		5.16	9.18	1.29	9,830
11.วังไผ่***	10,348	10,605	257	2.48		2.48	3.72	0.62	1,805
12.วิสัยเหนือ	5,808	5,968	160	2.75		2.75	2.32	0.69	
13.หาดพันไกร	4,604	4,790	186	4.04		4.04	2.69	1.01	
14.นาชะอัง	5,468	5,742	274	5.01		5.01	3.97	1.25	
15.วังใหม่	7,446	8,203	757	10.17		10.17	10.96	2.54	
16.หาดทรายรี	3,262	3,337	75	2.30		2.30	1.09	0.57	
17.ถ้ำสิงห์	2,880	2,920	40	1.39		1.39	0.58	0.35	

ที่มา : สำนักบริการทะเบียน ส่วนการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

หมายเหตุ : * ตำบลท่าตะเภาเป็นเทศบาลเมืองชุมพรทั้งตำบล

** ตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลบางส่วน เมื่อปี พ.ศ. 2538 มีการขยายเขตเทศบาลเมืองชุมพร

*** ตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลบางส่วน

3.1.2.4 โครงสร้างประชากร

เมื่อพิจารณาโครงสร้างประชากรอำเภอเมืองชุมพร ในปี พ.ศ. 2538 โครงสร้างประชากรอยู่ในวัยแรงงานมากที่สุด อยู่ในหมวดอายุ 25 - 29 คิดเป็นร้อยละ 10.43 ของประชากรอำเภอเมืองชุมพร รองลงมาคือ หมวดอายุ 20 - 24 และหมวดอายุ 30 - 34 ตามลำดับ หากพิจารณาโครงสร้างของประชากรตามหมวดอายุในรูปปิรามิด พบว่ามีลักษณะฐานแคบ ประชากรวัยแรงงานในอนาคตมีแนวโน้มลดลงอาจส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

3.1.2.5 การตั้งถิ่นฐาน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในเขตอำเภอเมืองชุมพร จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมือง ได้แก่ ในบริเวณเขตเทศบาลเมืองชุมพร เขตสุขาภิบาลปากน้ำ และสุขาภิบาลวังไผ่มีการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมติดต่อกันภายในชุมชน เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรเมืองของอำเภอเมืองชุมพร ในระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2540 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรจากเดิมร้อยละ 48.08 โดยเทศบาลเมืองชุมพรมีการเปลี่ยนแปลงขนาดประชากรเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 122.72 เนื่องจากการขยายพื้นที่ของเทศบาล (21.10 ตร.กม.) ในปี 2538 และความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรเมือง พ.ศ. 2540 (1,547 คนต่อตร.กม.) ลดลงจาก พ.ศ. 2536 (2,350 คนต่อตร.กม.) เนื่องจากการขยายพื้นที่เทศบาลและการลดลงของประชากรสุขาภิบาลปากน้ำอันเนื่องจากการอ้อมตัวของประชากรที่มีความหนาแน่นค่อนข้างสูง (เกิน 10,000 คนต่อตร.กม.) ส่วนเทศบาลเมืองชุมพรมีความหนาแน่นที่ลดลง ในอนาคตจะสามารถรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนเมืองได้อีกมาก
- การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชนบท จะมีการกระจุกตัวกระจายอยู่ตามเส้นทางคมนาคมและบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณที่ราบและที่ราบลุ่ม และจะกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นที่ราบสูงหรือลูกคลื่นลอนลาด โดยประชากรทำสวนมะพร้าว สวนยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นหลัก แต่ละชุมชนจะมีความสัมพันธ์กันโดยมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกันระหว่างชุมชนและหมู่บ้านต่าง ๆ

จากการพิจารณาประชากรชนบทที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลของอำเภอเมืองชุมพร พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2540 พบว่าสัดส่วนของประชากรชนบทต่อประชากรเมืองลดลงจากเดิม 74 ต่อ 26 เป็น 64 ต่อ 36 อันเนื่องจากในช่วง พ.ศ. 2536 - 2540 ประชากรเมืองมีอัตราเพิ่มค่อนข้างสูง

3.1.3 สภาพเศรษฐกิจ

เนื่องจากอำเภอเมืองชุมพรเป็นศูนย์กลางของจังหวัดชุมพรและชุมชนที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อนื่องที่สำคัญของเศรษฐกิจของจังหวัดชุมพร โดยชุมชนเมืองบริเวณเขตเทศบาลเมืองชุมพรมีบทบาทที่สำคัญคือเป็นศูนย์กลางการบริหารและการบริการระดับจังหวัดให้แก่ประชากรในจังหวัดชุมพร ส่วนสุขาภิบาลปากน้ำ ซึ่งอยู่ในเขตตำบลปากน้ำ เป็นชุมชนที่เจริญต่อเนื่องจากการประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง ทั้งยังมีบทบาทเป็นเมืองท่องเที่ยวอีกด้วย และสุขาภิบาลวังไผ่ในเขตตำบลวังไผ่ เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นชุมทางรถยนต์ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณชุมชนจึงเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองผู้โดยสารและการขนส่งสินค้าทางรถยนต์และเป็นชุมชนศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้าการเกษตร

ตารางที่ 3.3 โครงสร้างประชากรอำเภอเมืองชุมพร ปี 2538

ช่วงอายุ (ปี)	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0 - 4	5,306	8.13	4,847	7.41	10,153	7.77
5 - 9	5,039	7.73	4,855	7.42	9,894	7.57
10 - 14	5,686	8.72	5,251	8.03	10,937	8.37
15 - 19	5,956	9.13	5,692	8.70	11,648	8.92
20 - 24	6,599	10.12	6,196	9.48	12,795	9.80
25 - 29	6,844	10.49	6,780	10.37	13,624	10.43
30 - 34	6,195	9.50	5,986	9.15	12,181	9.33
35 - 39	5,214	7.99	5,441	8.32	10,655	8.16
40 - 44	4,201	6.44	4,203	6.43	8,404	6.43
45 - 49	3,081	4.72	3,285	5.02	6,366	4.87
50 - 54	2,360	3.62	2,504	3.83	4,864	3.72
55 - 59	2,199	3.37	2,498	3.82	4,697	3.60
60 - 64	1,952	2.99	2,175	3.33	4,127	3.16
65 - 69	1,487	2.28	1,680	2.57	3,167	2.42
70 ขึ้นไป	3,110	4.77	3,997	6.11	7,107	5.44
รวม	65,229	100	65,390	100	130,619	100

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.4 การเปลี่ยนแปลง จำนวน ความหนาแน่น และอัตราการเติบโตของประชากรเมืองชุมพร ระหว่าง ปี พ.ศ. 2536 - 2540

เขตการปกครอง	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)		ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		การเปลี่ยนแปลง		อัตราการเติบโต เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)
		2536	2540	2536	2540	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ทม.เมืองชุมพร*	21.1	15,450	34,410	5,327.59	1,630.81	18,960	122.72	24.54
ส.ปากน้ำชุมพร	0.81	10,399	9,380	12,838.27	11,580.25	-1,019	-9.80	-1.96
ส.วังไผ่	10.85	8,364	6,874	770.88	633.55	-1,490	-17.81	-3.56
รวม	32.76	34,213	50,664	2,349.79	1,546.52	16,451	48.08	9.62

ที่มา : กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

หมายเหตุ : ในปี พ.ศ. 2538 เทศบาลเมืองชุมพรขยายเขตเทศบาล จาก 2.9 ตร.กม. เป็น 21.10 ตร.กม.

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของอำเภอเมืองชุมพรพึ่งพากับสาขาเกษตรกรรมเป็นหลัก เนื่องจากมีสภาพดินฟ้าอากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการผลิตในสาขาเกษตรกรรม สาขาการผลิตย่อยที่สำคัญคือ กสิกรรมและประมง รองลงมาได้แก่ ด้านพาณิชยกรรม การค้าปลีกและส่ง ส่วนสาขาที่มีความสำคัญอันดับ 3 ได้แก่ สาขาการบริการ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก พัฒนาการของการบริการจึงเจริญขึ้นตามสภาวะการขยายตัวของการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งด้านร้านค้า สถานบริการ โรงแรม ภัตตาคาร โรงภาพยนตร์ และบริการเกี่ยวกับรถยนต์

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองชุมพรจะประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรมเป็นหลัก ประมาณร้อยละ 70.93 ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด ประกอบอาชีพทำสวนมีรายได้เฉลี่ย 127,057 บาท / ปี / ครอบครัว พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอได้แก่ มะพร้าว รองลงมาได้แก่ กาแฟ ยางพารา ทุเรียน ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ส่วนอาชีพในทางเกษตรกรรมที่สำคัญอีกประการ คือ การประมง ซึ่งมีทั้งการทำประมงทางทะเลและประมงชายฝั่งทะเล แม้จะมีสัดส่วนจำนวนครอบครัวเพียงร้อยละ 3.49 แต่สามารถทำรายได้เฉลี่ย 137,563 บาท / ปี / ครอบครัว ส่วนการเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่เลี้ยงแบบปล่อยให้หาอาหารเองตามธรรมชาติเลี้ยงใช้บริโภคเองและจำหน่าย อำเภอเมืองชุมพรประชากรมีรายได้ 43,135 บาท / คน / ปี และครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 143,663 บาท / ปี สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของภาคใต้ (119,952 บาท / ปี)

3.2 พื้นที่ศึกษา

3.2.1 สภาพทั่วไป

3.2.1.1 ที่ตั้งและขนาด

พื้นที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่เขตการปกครอง 4 ตำบล ซึ่งต่อเนื่องกันทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองชุมพร โดยมีพื้นที่เชื่อมต่อกับเขตเทศบาลเมืองชุมพรบริเวณด้านเหนือของตำบลบางหมาก ทางด้านตะวันออกบริเวณตำบลท่ายาง ตำบลปากน้ำ และตำบลหาดทรายรีติดกับอ่าวไทย มีเส้นทางคมนาคมทางบกและทางทะเลติดต่อเชื่อมโยงกับภายนอก และใช้เส้นทางถนนเป็นหลักในการติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองและออกสู่ภายนอก ส่วนทางทะเลใช้เป็นเส้นทางขนส่งในกิจการประมงและการท่องเที่ยว พื้นที่ศึกษามีขนาดทั้งหมดประมาณ 130.2 ตารางกิโลเมตร และอยู่ภายใต้เขตการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางหมาก ห่างจากที่ว่าการอำเภอทางทิศตะวันออกประมาณ 3 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 32 ตร.กม. ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลนาทุ่ง และตำบลตากแดด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลทุ่งคา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลท่ายาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลทุ่งคา

2. องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามาย ห่างจากที่ว่าการอำเภอทางทิศตะวันออก ประมาณ 5 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 38 ตร.กม. ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลนาทุ่ง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย ตำบลปากน้ำ และตำบลหาดทรายรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบางหมาก และตำบลทุ่งคา

3. องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ ห่างจากที่ว่าการอำเภอทางทิศตะวันออก ประมาณ 14 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 20.2 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหาดทรายรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหาดทรายรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลท่ามาย

4. องค์การบริหารส่วนตำบลหาดทรายรี ห่างจากที่ว่าการอำเภอทางทิศตะวันออก ประมาณ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 30 ตร.กม. ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลปากน้ำ และตำบลท่ามาย

3.2.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ในเขตอบต.บางหมากเป็นพื้นที่ราบลุ่มโดยทั่วไป มีการทำนาและทำสวนมะพร้าว สภาพพื้นที่ในเขตอบต.ท่ามายจะประกอบด้วยที่ราบลุ่มถึงที่ราบชายฝั่งทะเล โดยทอดตัวจากตอนเหนือสู่ตอนใต้ของตำบลจดอำเภอไทย การใช้ประโยชน์ที่ดินมีการทำนา ทำสวนมะพร้าวและทำนาทุ่งเป็นหลัก ส่วนสภาพพื้นที่โดยทั่วไปในเขตอบต.ปากน้ำและอบต.หาดทรายรี มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ประกอบด้วยลักษณะที่เป็นภูเขา ที่ลาดเชิงเขา ที่ราบสูงแบบลูกคลื่นลอนลาด ที่ราบชายฝั่งทะเลและแม่น้ำลำคลองซึ่งน้ำทะเลท่วมถึงเป็นบริเวณป่าชายเลน ซึ่งปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนาข้าว นาทุ่ง และสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนบริเวณที่เป็นที่ลาดเชิงเขาใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะปลูกไม้ผลยืนต้นซึ่งจะเป็นการเพาะปลูกมะพร้าวเป็นหลัก นอกจากนี้อบต.ปากน้ำยังประกอบด้วยพื้นที่ซึ่งเป็นเกาะ 1 แห่ง ได้แก่ เกาะเสม็ด หมู่ที่ 1 ซึ่งมีสภาพพื้นที่ประกอบด้วยภูเขา ที่ราบสูงและที่ราบชายฝั่งทะเลเช่นเดียวกัน

3.2.1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ

- ทรัพยากรดิน

ลักษณะดินในเขตพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 ตำบล จำแนกตามความเหมาะสมในการปลูกพืชของกรมพัฒนาที่ดินได้ดังนี้

1.) หน่วยดินหมายเลข 7 ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเร็วเป็นดินเนื้อละเอียดหรือดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือค่อนข้างต่ำพบในสภาพพื้นที่ราบ เป็นดินที่เหมาะสมในการปลูกข้าวในฤดูฝน ถ้ามีการชลประทานในฤดูแล้งสามารถทำนาปรังได้ใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชต่าง ๆ ได้ จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม เพื่อคงความอุดมสมบูรณ์ ควรมีการชลประทานและการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม ดินประเภทนี้พบในพื้นที่ทางตอนเหนือของตำบลบางหมาก และทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของตำบลท่ายาง

2.) หน่วยดินหมายเลข 10 ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินตื้นถึงลึกปานกลาง มีการระบายน้ำเร็วเป็นดินเนื้อละเอียดที่มีก้อนกรวดหรือศิลาแลงปะปนพบในสภาพพื้นที่ราบ เป็นดินที่สามารถใช้ปลูกข้าวได้ในฤดูฝนถ้ามีการจัดการที่ดี แต่ต้องมีการลงทุนในการปรับปรุงดินค่อนข้างสูงและจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยบำรุงดิน ดินประเภทนี้พบในพื้นที่บางส่วนของทางตอนใต้ของตำบลบางหมาก และในพื้นที่ตอนกลางถึงตะวันตกบางส่วนของตำบลท่ายาง

3.) หน่วยดินหมายเลข 13 ลักษณะดินโดยทั่วไป เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดีหรือดีปานกลาง เป็นดินเนื้อปานกลางหรือค่อนข้างเป็นทรายมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พบในสภาพพื้นที่ลาดชันเล็กน้อย เป็นดินที่สามารถเพาะปลูกไม้ผลต่าง ๆ พืชที่ใช้เป็นเครื่องคั้นหรือพืชน้ำมัน และยางพารา ต้องใช้ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสมและมีการป้องกันการกัดกร่อนของดินและควรปลูกพืชคลุมดิน ดินประเภทนี้พบในพื้นที่ตอนกลางถึงตะวันออกตามแนวเหนือจรดใต้ของตำบลปากน้ำและตำบลหาดทรายรี

4.) หน่วยดินหมายเลข 16 ลักษณะดินโดยทั่วไป เป็นดินที่มีน้ำทะเลแช่ขังเกือบตลอดปี เป็นดินตมหรือดินเลน พบในสภาพพื้นที่ลุ่มชายฝั่งทะเล เป็นดินที่ไม่เหมาะสมในการทำนาหรือปลูกพืชควรปล่อยไว้เป็นพื้นที่ป่าชายเลน หรือพัฒนาที่ดินเพื่อทำบ่อเลี้ยงปลาหรือทำนาเกลือในบางพื้นที่ แต่ถ้าจะนำมาใช้เพาะปลูกต้องใช้แรงงานและเงินทุนเป็นจำนวนมากในการปรับปรุงดิน ดินประเภทนี้พบในพื้นที่ตอนกลางจรดใต้ของตำบลท่ายาง ทางตะวันตกตามแนวเหนือจรดใต้ของตำบลปากน้ำและหาดทรายรี

5.) หน่วยดินหมายเลข 18 ลักษณะดินโดยทั่วไป เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดีเกินไป เนื้อดินเป็นทรายจัด พบตามชายหาดหรือที่ดอนที่มีเนื้อดินเป็นทราย เป็นดินที่ไม่เหมาะสมในการเพาะปลูกควรใช้ทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ แต่ถ้ามีน้ำพอเพียงสามารถใช้ปลูกแตงโมหรือพืชผักอื่น ๆ ได้ ในบางบริเวณที่เป็นหาดทรายหรือชายทะเลสามารถใช้ปลูกมะพร้าวได้เป็นอย่างดี มาตรการที่จำเป็นคือต้องใส่ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสมและมีการชลประทานหรือมีมาตรการในการควบคุมความชื้นของดินให้พอเพียงกับความต้องการของพืชที่จะใช้ปลูก ดินประเภทนี้พบในพื้นที่ตอนใต้ของตำบลบางหมาก และตำบลหาดทรายรี และบางส่วนของทางตะวันออกเฉียงเหนือของตำบลท่ายาง

6.) หน่วยดินหมายเลข 20 ลักษณะดินโดยทั่วไป เป็นดินตื้นถึงลึกเป็นที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาเพาะปลูกพืช ควรจัดเป็นพื้นที่ป่าไม้หรือสงวนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ดินประเภทนี้พบในพื้นที่ตอนกลางตามแนวเหนือจรดใต้ของตำบลปากน้ำ บริเวณเนินเขาในม.4 ม.5 และม.6

- **ทรัพยากรน้ำ**

แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและการเกษตรในพื้นที่ศึกษา นอกจากใช้น้ำฝนแล้วยังมีการขุดบ่อน้ำตื้นบ่อนบาดาลในหมู่บ้านทั่วไป ส่วนแหล่งน้ำธรรมชาติคือ แม่น้ำ ลำคลองต่าง ๆ ไม่สามารถใช้เพื่อการเพาะปลูกได้เนื่องจากน้ำทะเลเข้าถึงแต่สามารถใช้ประโยชน์สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยแม่น้ำและคลองที่สำคัญ ได้แก่

แม่น้ำท่าตะเภา มีต้นกำเนิดจาก 2 คลองสาขาใหญ่ คือคลองรับร่อและคลองท่าชะในอำเภอท่าชะ แล้วมารวมกันเป็นแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่านอำเภอเมืองที่ตำบลหาดพันไกร ตำบลบางลึก ตำบลท่าตะเภา และไหลผ่านพื้นที่ศึกษาในเขตตำบลบางหมาก ตำบลท่ายาง ออกสู่อ่าวไทยที่ตำบลปากน้ำ มีน้ำตลอดปี

คลองอีเล็ด แยกจากแม่น้ำท่าตะเภาตอนกลางของตำบลท่ายาง ผ่านตำบลปากน้ำและหาดทรายรี ลงสู่อ่าวไทยบริเวณอ่าวทุ่งคา มีความยาวประมาณ 1,800 เมตร มีน้ำตลอดปีแต่ไม่สามารถนำมาใช้ในการเพาะปลูกเนื่องจากมีน้ำทะเลเข้าถึง สามารถนำมาใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

คลองท่านางสังข์และคลองบางหลง แยกจากแม่น้ำท่าตะเภาไหลผ่านพื้นที่ตำบลท่ายาง ช่วงสั้น ๆ

- **ทรัพยากรป่าไม้**

พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตป่าชายอ่าวทุ่งคา - สวี เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 2530 ครอบคลุมพื้นที่ทางตอนใต้ของ อบต.บางหมาก และอบต.ท่ายาง ทางตะวันตกและทางใต้ของอบต.ปากน้ำและทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของอบต.หาดทรายรี ส่วนใหญ่ประกอบด้วยไม้โกงกาง ถั่วขาว ถั่วดำ และพังกา แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนากุ้ง บริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึงหรือมีคลองส่งน้ำที่สามารถนำน้ำทะเลเข้ามาได้และอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล

- **ทรัพยากรชายฝั่งทะเล**

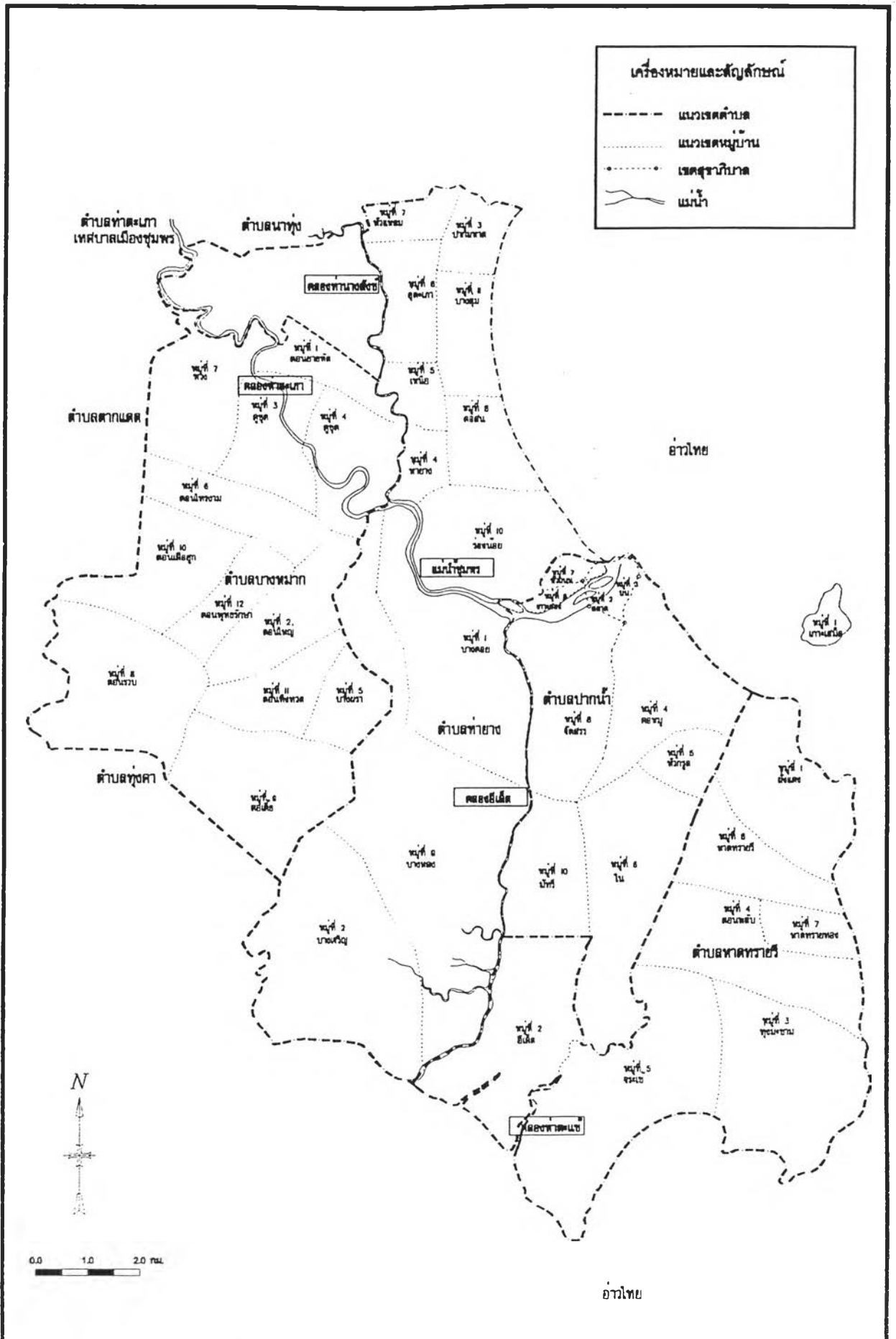
ทรัพยากรชายฝั่งทะเลในพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2542 ประกอบด้วย

- ทรัพยากรชายหาด บริเวณพื้นที่ศึกษามีแนวชายหาดและอ่าวที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ได้แก่ หาดภารดรภาพ หาดผาแดง หาดทรายรี อ่าวทุ่งมะขามและหาดคอสน บริเวณหน้าหาดมีเกาะขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่ง ทำให้มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามเหมาะสำหรับลงเล่นน้ำและทำกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเล

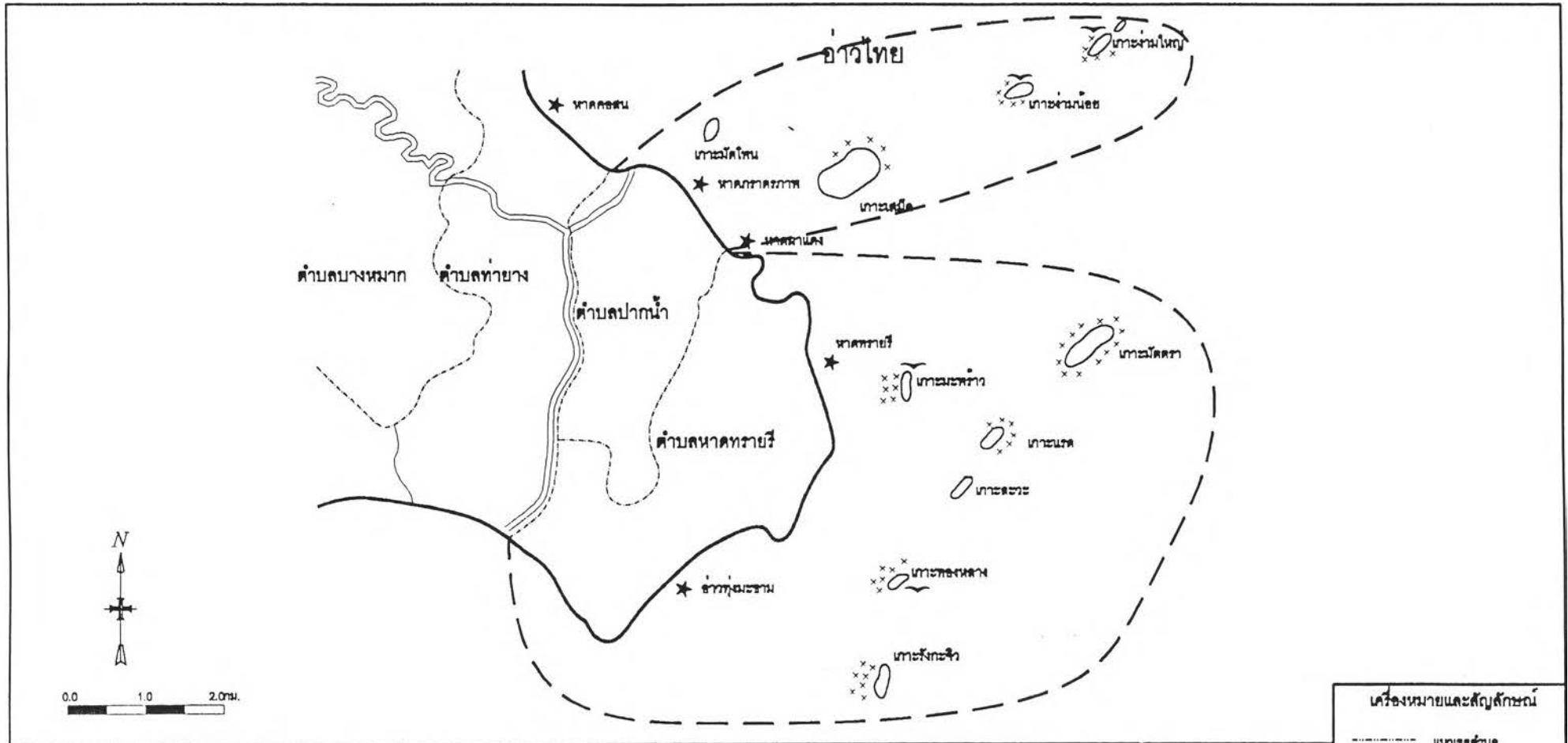
- ทรัพยากรเกาะ ในพื้นที่ศึกษามีเกาะที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ เกาะเสม็ด เกาะมาตรา เกาะแรด เกาะละวะ ซึ่งมีความสำคัญคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เป็นแหล่งป้องกันคลื่นลมและแหล่งอาหารของสัตว์น้ำเพราะมีแนวปะการัง บางเกาะเป็นที่อยู่อาศัยของนกนางแอ่น ได้แก่ เกาะมะพร้าว เกาะทองหลาง เกาะง่ามใหญ่ เกาะง่ามน้อย จึงมีการออกสัมปทานให้บริษัทเอกชนเข้าไปดำเนินการเก็บรังนก ทำรายได้มากมายให้กับ อบต.ปากน้ำ และอบต.หาดทรายรีเป็นอันมาก แต่ไม่สามารถให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวได้

- ทรัพยากรปะการัง พื้นที่ศึกษามีเกาะสำคัญที่มีแนวปะการังที่สวยงามมากมายได้แก่ เกาะเสม็ด เกาะมาตรา เกาะละวะ เกาะทองหลาง เกาะรังกาจิว เกาะมะพร้าว เกาะง่ามใหญ่ เกาะง่ามน้อย สภาพปะการังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ปานกลางถึงดี มีความสวยงามเพียงพอต่อการดำน้ำพักผ่อน ในปี 2532

การศึกษา :	โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
แผนที่ 3.5 :	แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ศึกษา
ที่มา :	กรมผังเมือง

การศึกษา : โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

แผนที่ 3.6 : ทริพยากรชายฝั่งทะเล

ที่มา : ทำเนียบอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

เครื่องหมายและสัญลักษณ์	
	แนวเขตตำบล
	แม่น้ำ
	พื้นที่อาณาเขตรับผิดชอบ
	เกาะสัมปทานสำนักงานแร่
	แนวปะการัง
	รายนาศ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้ร่วมมือกับองค์กรเอกชนท้องถิ่นดำเนินการติดตั้งทุ่นผูกเรือที่เกาะต่าง ๆ เพื่อป้องกันการทำลายแนวปะการังจากการทอดสมอเรือและระเบิดปลา เป็นต้น

- ทรัพยากรสัตว์น้ำ สัตว์น้ำทะเลที่พบในบริเวณพื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.) สัตว์น้ำเศรษฐกิจ บริเวณอ่าวไทยในพื้นที่ศึกษาที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด มีแหล่งแพร่ขยายพันธุ์และพักอาศัยของสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ปลาทุ ปลาลัง ปลาหลังเขียว ปลาเกะตัก ปลาสีกุน ปลาหมึก กุ้ง ปู ฯลฯ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำมีจำนวนลดน้อยลง

2.) ปลาสวยงามและสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่พบบริเวณเกาะต่าง ๆ และพื้นที่หน้าหาดทรายรี ได้แก่ ปลาสลิดลาย ปลาการ์ตูน ปลานกแก้ว ปลาหัวแข็ง ปลูม เป็นต้น ซึ่งสร้างความสวยงามแก่ท้องทะเลและการท่องเที่ยวดำน้ำพักผ่อน

3.2.2 ประชากร และการตั้งถิ่นฐาน

3.2.2.1 ประชากร

• ขนาดประชากร

เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรปี พ.ศ.2540ในพื้นที่ศึกษา 4 อบต. พบว่า ประชากรในพื้นที่ศึกษาทั้งหมดใน 4 อบต.จำนวน 28,266 คนคิดเป็นร้อยละ 20.05 ของประชากรอำเภอเมืองชุมพร โดยอบต.ท่ายางมีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ 15,389 คน รองลงมา คือ อบต.บางหมาก 5,255 คน อบต.ปากน้ำ 3,540 คน และอบต.หาดทรายรี 3,337 คนตามลำดับ และเมื่อพิจารณาความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ศึกษาพบว่า อบต.ท่ายางมีความหนาแน่นของประชากรสูงที่สุด 404.97 คนต่อตร.กม. รองลงมาคือ อบต.ปากน้ำ 177 คนต่อตร.กม. อบต.บางหมาก 163.28 คนต่อตร.กม. และอบต.หาดทรายรี 111.23 คนต่อตร.กม. ซึ่งความหนาแน่นประชากรในพื้นที่ศึกษาโดยส่วนใหญ่มีค่าใกล้เคียงหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยความหนาแน่นประชากรอำเภอชุมพร คือ 181 คนต่อตร.กม. ยกเว้นอบต.หาดทรายรีมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่า อันเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์บางส่วนมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่เป็นภูเขา ที่ราบสูงและป่าชายเลน ซึ่งไม่เหมาะกับการตั้งถิ่นฐานมนุษย์

เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรระดับหมู่บ้านจากข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งสำรวจจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ สามารถจัดกลุ่มตามขนาดประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหมู่บ้านที่มีขนาดประชากรต่ำกว่า 600 คน เป็นกลุ่มหมู่บ้านขนาดเล็ก และกลุ่มหมู่บ้านที่มีขนาดประชากรระหว่าง 601 - 900 คน เป็นกลุ่มหมู่บ้านขนาดกลาง และกลุ่มหมู่บ้านที่มีประชากรระหว่าง 901 - 1,500 คน เป็นกลุ่มหมู่บ้านขนาดใหญ่ จากการศึกษารูปได้ดังนี้

ในพื้นที่ศึกษาหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก โดยอบต.บางหมากมีสัดส่วนของกลุ่มหมู่บ้านขนาดเล็กมากที่สุดร้อยละ 91.67 (11 หมู่บ้าน) จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในอบต. รองลงมาคือ อบต.หาดทรายรี มีสัดส่วนร้อยละ 85.71 (7 หมู่บ้าน) อบต.ปากน้ำ มีสัดส่วนร้อยละ 66.66 (4 หมู่บ้าน) และอบต.ท่ายาง มีสัดส่วนร้อยละ 27.27 (3 หมู่บ้าน) ส่วนกลุ่มหมู่บ้านขนาดกลางจะพบมากในพื้นที่อบต.ท่ายาง มีสัดส่วนร้อยละ 54.55 (6 หมู่บ้าน) รองลงมาคือ อบต.ปากน้ำ มีสัดส่วนร้อยละ 16.67 (1 หมู่บ้าน) อบต.หาดทรายรี มีสัดส่วนร้อยละ 14.29 (1 หมู่บ้าน) และอบต.บางหมาก มีสัดส่วนร้อยละ 8.33 (1 หมู่บ้าน) และกลุ่มหมู่บ้านขนาดใหญ่จะพบในพื้นที่ 2 อบต. คือ อบต.ท่ายาง มีสัดส่วนร้อยละ 18.18 (2 หมู่บ้าน) และอบต.ปาก

ตารางที่ 3.5 จำนวนประชากรระดับหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2540

เขตการปกครอง	รวม	จำนวนประชากร (คน)								
		แรกเกิด - 1 ปี	2 - 5 ปี	6 - 12 ปี	13 - 15 ปี	16 - 18 ปี	19 - 50 ปี	51 - 60 ปี	60 ปีขึ้นไป	
ต.บางหมาก	5,879	110	312	522	345	496	2,877	591	626	
ม.1	305	2	27	39	34	43	67	51	42	
ม.2	528	12	27	63	29	31	251	47	68	
ม.3	349	6	16	34	14	18	169	39	53	
ม.4	420	11	23	39	27	42	179	21	78	
ม.5	443	6	24	39	19	33	259	32	31	
ม.6	554	13	44	51	63	72	227	41	43	
ม.7	586	7	22	48	21	49	324	52	63	
ม.8	706	14	32	56	44	59	321	126	54	
ม.9	598	19	31	59	36	43	269	74	67	
ม.10	476	4	17	19	17	34	297	32	56	
ม.11	596	13	36	59	27	45	326	48	42	
ม.12	318	3	13	16	14	27	188	28	29	
ต.ท่าช้าง	7,411	194	469	727	467	497	3,814	596	647	
ม.1	893	23	66	83	79	77	431	71	63	
ม.2	473	17	24	59	21	44	246	37	25	
ม.3	238	1	19	23	5	14	126	17	33	
ม.4	1,232	36	67	119	53	62	672	101	122	
ม.5	605	21	42	46	34	45	297	63	57	
ม.6	649	9	57	69	59	31	321	42	61	
ม.7	653	17	41	52	39	67	334	46	57	
ม.8	663	12	31	54	39	41	374	58	54	
ม.9	735	23	54	63	87	49	326	76	57	
ม.10	1,116	29	60	134	47	59	623	70	94	
ม.11	154	6	8	25	4	8	64	15	24	
ต.ปากน้ำ	3,494	87	259	484	220	252	1,651	252	289	
ม.1	17	0	1	2	3	2	9	0	0	
ม.4	817	13	45	89	34	44	435	64	93	
ม.5	346	4	20	52	17	31	165	27	30	
ม.6	408	9	24	46	30	18	204	30	47	
ม.8	1,443	45	136	240	107	125	598	108	84	
ม.10	463	16	33	55	29	32	240	23	35	
ต.หาดทรายรี	3,145	81	254	340	211	266	1,564	205	224	
ม.1	640	15	37	57	35	74	371	31	20	
ม.2	534	5	43	50	49	63	266	17	41	
ม.3	376	10	28	51	20	27	179	20	41	
ม.4	303	8	28	21	16	25	161	23	21	
ม.5	539	23	34	78	40	32	264	34	34	
ม.6	415	11	52	37	34	30	152	62	37	
ม.7	338	9	32	46	17	15	171	18	30	

ที่มา : ข้อมูล จ.บุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2540 กรมการพัฒนาชุมชน

น้ำ มีสัดส่วนร้อยละ 16.67 (1 หมู่บ้าน) จะเห็นได้ว่าประชากรมีการกระจายตัวค่อนข้างทั่วไปยกเว้นบางพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของประชากรหนาแน่น

- การเปลี่ยนแปลงประชากร

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ศึกษาพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2538 - 2540 (เนื่องจากได้มีการจัดตั้งอบต.ขึ้นในปี พ.ศ. 2538) พบว่า การเปลี่ยนแปลงขนาดประชากรในพื้นที่ศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 2 ลักษณะ คือ ในพื้นที่อบต.ท่ายางมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ร้อยละ 1.02 และอบต.หาดทรายรีมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยหรือแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย คือ ร้อยละ 0.03 ส่วนอบต.บางหมากและอบต.ปากน้ำมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับที่สูงกว่า คือ อบต.บางหมากร้อยละ 8.15 และอบต.ปากน้ำร้อยละ 10.9 อาจเนื่องจากพื้นที่อบต.บางหมากและอบต.ปากน้ำมีส่วนที่อยู่ติดกับชุมชนเมืองคือเขตเทศบาลเมืองชุมพรและสุขาภิบาลปากน้ำ ทำให้มีการขยายตัวของประชากรเขตเมืองออกมาสู่พื้นที่ใกล้เคียง

- โครงสร้างอายุ

โครงสร้างอายุประชากรในพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง ปีพ.ศ. 2540 มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีประชากรช่วงวัยแรงงานสูงที่สุด อยู่ในระหว่างร้อยละ 67 - 74 และประชากรวัยพึ่งพิง คือ วัยเด็กระหว่างร้อยละ 16 -24 และประชากรวัยชรา ระหว่างร้อยละ 7 - 11 เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างอายุประชากรวัยแรงงานระหว่างพื้นที่ อบต.บางหมากมีสัดส่วนวัยแรงงานมากที่สุด ร้อยละ 74 รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง ร้อยละ 73 อบต.หาดทรายรี ร้อยละ 71 และอบต.ปากน้ำ ร้อยละ 70 และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวของประชากรวัยแรงงานพบว่า อบต.ท่ายางมีการกระจายตัวของประชากรวัยแรงงานสูงกว่าพื้นที่อื่น จึงมีข้อได้เปรียบในการดึงดูดแหล่งงาน รองลงมาคือ อบต.บางหมาก อบต.ปากน้ำ และอบต.หาดทรายรี

- การศึกษา

ประชากรที่จบการศึกษาในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าระหว่างร้อยละ 1 - 6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าระหว่างร้อยละ 1.5 - 2.5 และสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างร้อยละ 0.5 - 1.5 จะเห็นได้ว่าประชากรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาต่ำอยู่มากเช่นเดียวกับชาวชนบททั่วไป เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างพื้นที่ศึกษา 4 แห่ง อบต.ปากน้ำมีสภาพการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่อื่น ซึ่งสะท้อนถึงการเป็นพื้นที่ที่น่าจะมีโอกาสการทำงานที่ดีกว่า และมีรายได้สูงกว่าที่อื่น โดยมีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปร้อยละ 10 รองลงมา คือ อบต.ท่ายาง ร้อยละ 6 อบต.บางหมากร้อยละ 5 และ อบต.หาดทรายรี ร้อยละ 4

3.2.2.2 การตั้งถิ่นฐาน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับสภาพทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การตั้งบ้านเรือนส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ตามเส้นทางคมนาคมและพื้นที่ชนบท สามารถแบ่งลักษณะและรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนได้เป็น 3 รูปแบบคือ

ตารางที่ 3.6 การเปลี่ยนแปลงประชากรพื้นที่ศึกษา ปี 2538 - 2540

พื้นที่	จำนวนประชากร (คน)		การเปลี่ยนแปลง	
	2538	2540	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อบต.บางหมาก	5,548	6,000	452	8.15
อบต.ท่ายาง	15,233	15,389	156	1.02
อบต.ปากน้ำ	3,192	3,540	348	9.83
อบต.หาดทรายรี	3,336	3,337	1	0.03

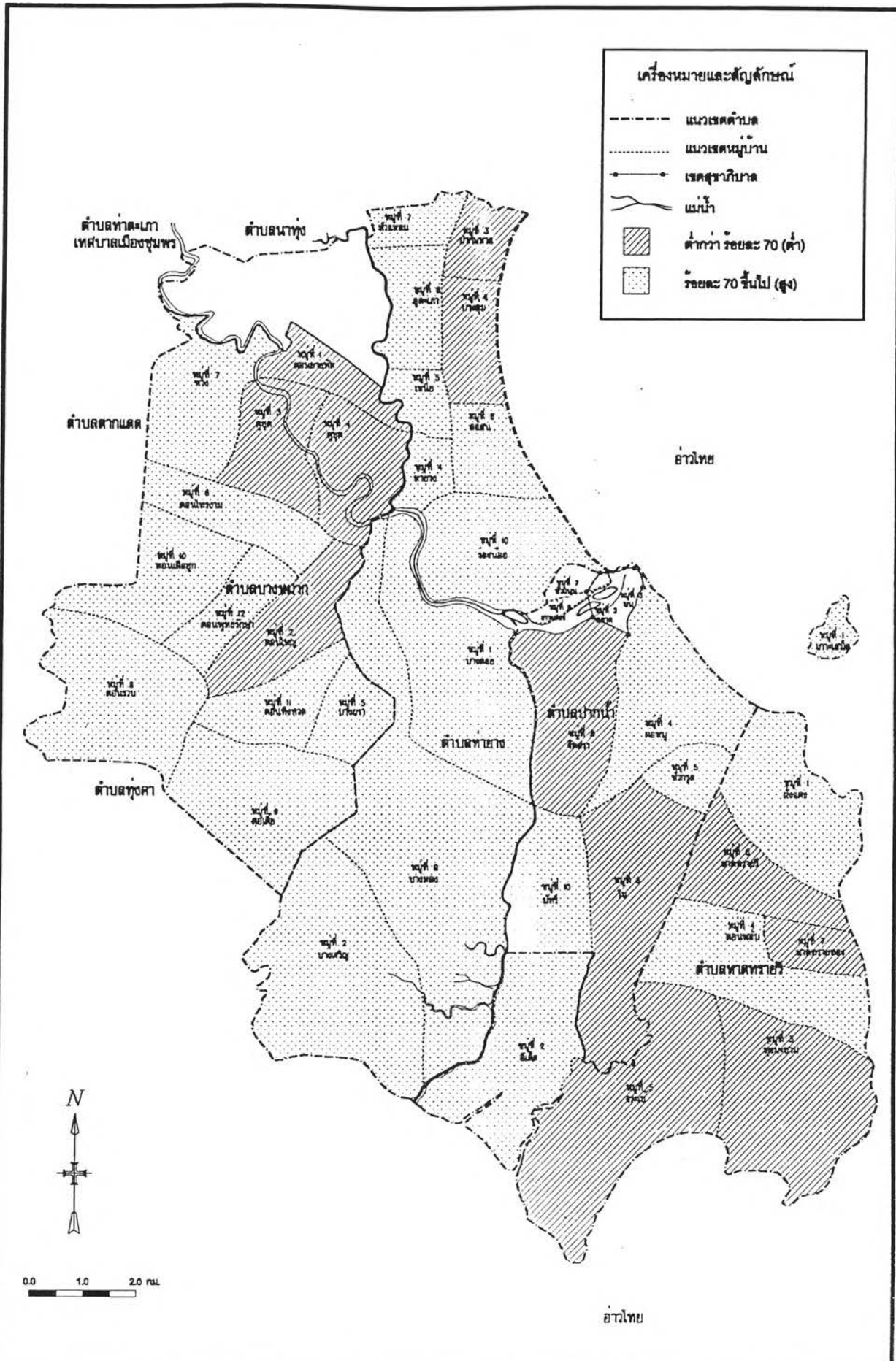
ที่มา : สำนักบริการทะเบียน ส่วนการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

ตารางที่ 3.7 ขวางอุปราคาในพื้นที่ศึกษา ปี 2540

พื้นที่	จำนวนประชากร	วัยเด็ก			รวม	ร้อยละ	วัยแรงงาน				รวม	ร้อยละ	วัยสูงอายุ 61 ปีขึ้นไป	ร้อยละ
		แรกเกิด - 1 ปี	2 - 5 ปี	6 - 12 ปี			13 - 15 ปี	16 - 18 ปี	19 - 50 ปี	51 - 60 ปี				
ตำบลหมาก														
ม 1 คอมนายทิด	305	2	27	39	68	22.30	34	43	67	51	195	63.93	42	13.77
ม 2 คอมนใหญ่	526	12	27	63	102	19.32	29	31	251	47	358	67.80	68	12.88
ม 3 กุด	349	6	16	34	56	16.05	14	18	169	39	240	68.77	53	15.19
ม 4 กุด	420	11	23	39	73	17.38	27	42	179	21	269	64.05	78	18.57
ม 5 บางงาว	443	6	24	39	69	15.58	19	33	259	32	343	77.43	31	7.00
ม 6 คอมนไทรงาม	554	13	44	51	108	19.49	63	72	227	41	403	72.74	43	7.76
ม 7 พวง	586	7	22	48	77	13.14	21	49	324	52	446	76.11	63	10.75
ม 8 คอมนรวม	706	14	32	56	102	14.45	44	59	321	126	560	77.80	54	7.66
ม 9 กอเดิม	596	19	31	59	109	18.23	36	43	269	74	422	70.57	67	11.20
ม 10 คอมนสีออก	476	4	17	19	40	8.40	17	34	297	32	380	79.83	56	11.76
ม 11 คอมนกิ่งทวด	536	13	36	59	108	18.12	27	45	326	48	446	74.83	42	7.05
ม 12 คอมนพทอริกา	316	3	13	16	32	10.06	14	47	168	28	277	87.11	29	9.12
รวม	5,879	110	312	522	944	16.06	345	516	2,877	591	4,329	73.63	626	10.66
ตำบลยาง														
ม 1 บางกอ	893	23	66	83	172	19.26	79	77	431	71	668	73.68	63	7.05
ม 2 บางเจริญ	473	17	24	59	100	21.14	21	44	246	37	348	73.57	25	5.29
ม 3 ป่าหมาก	238	1	19	23	43	18.07	5	14	126	17	162	68.07	33	13.87
ม 4 ท่ายาง	1,232	36	67	119	222	18.02	53	62	672	101	888	72.08	122	9.90
ม 5 นาเหนือ	626	21	42	46	109	18.02	34	45	297	63	439	72.56	57	9.42
ม 6 ตะเภา	649	9	57	66	135	20.80	59	31	321	42	453	69.80	61	9.40
ม 7 พนงพวย	653	17	41	52	110	16.85	39	67	334	46	486	74.43	57	8.73
ม 6 คอสน	663	12	31	54	97	14.63	39	41	374	58	512	77.22	54	8.14
ม 9 บางหลง	735	23	54	63	140	19.05	87	49	326	76	538	73.20	57	7.76
ม 10 ร่องน้อย	1,116	29	60	134	223	19.98	47	59	623	70	799	71.59	94	8.42
ม 11 บางคุ้ม	154	6	8	25	39	25.32	4	8	64	15	91	59.09	24	15.58
รวม	7,411	194	469	727	1,390	18.76	467	497	3,814	596	5,374	72.51	647	8.73
ตำบลน้ำ														
ม 1 บ้านกะเสม็ด	17	0	1	2	3	17.65	3	2	9	0	14	82.35	0	0
ม 4 บ้านกอหนู	817	13	45	89	147	17.99	34	44	435	64	577	70.62	93	11.38
ม 5 บ้านหัวกลม	346	4	20	52	76	21.97	17	31	165	27	240	69.36	30	8.67
ม 6 บ้านโน	406	9	24	46	79	19.36	30	18	204	30	282	69.12	47	11.52
ม 7 บ้านหัวถนน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ม 8 บ้านจัดสรร	1,443	45	136	240	421	29.18	107	125	598	108	938	65.00	84	5.82
ม 10 บ้านมัทรี	463	16	33	55	104	22.46	26	32	240	23	324	69.98	35	7.56
รวม	3,494	87	259	484	830	23.76	220	252	1,651	252	2,375	67.97	289	8.27
ตำบลทรายรี														
ม 1 ผิงแดง	640	15	37	57	109	17.03	35	74	371	31	511	79.84	20	3.13
ม 2 อีเล็ด	534	5	43	50	98	18.35	49	63	266	17	395	73.97	41	7.68
ม 3 หงษ์เขาม	376	10	28	51	89	23.67	20	27	179	20	246	65.43	41	10.90
ม 4 คอมนพลับ	353	8	28	21	57	18.81	16	25	161	23	225	74.26	21	6.93
ม 5 ท่าเรือ	559	23	34	78	135	25.05	40	32	264	34	370	68.65	34	6.31
ม 6 หนองทรายรี	415	11	52	37	100	24.10	34	30	152	62	278	66.99	37	8.92
ม 7 หนองทรายทอง	352	9	32	46	87	25.74	17	15	171	16	221	65.36	30	8.66
รวม	3,141	81	254	340	675	21.46	211	266	1,564	205	2,246	71.41	224	7.12
รวมทั้ง 4 ตำบล	19,926	472	1,294	2,073	3,839	19.26	1,243	1,531	9,906	1,644	14,324	71.66	1,786	8.95

ที่มา: ข้อมูล ปี 2540 จากกวดวิชาโรงเรียน

การศึกษา :	โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
แผนที่ 3.8 :	การกระจายตัวของประชากรวัยแรงงาน
ที่มา :	ข้อมูล จปฐ-2540 กรมพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 3.8 จำนวนคนที่จบการศึกษาในพื้นที่ศึกษา

ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนคนที่จบการศึกษา (ร้อยละ)			
		ภาคบังคับ	ม.ต้น	ม.ปลายหรือเทียบเท่า	สูงกว่าม.ปลาย
บางหมาก	ม.1	4.01	2.67	0.53	0.27
	ม.2	3.57	1.78	0.36	0.18
	ม.3	10.85	3.39	4.07	3.39
	ม.4	8.88	5.73	5.44	0.86
	ม.5	3.74	2.34	1.17	0.23
	ม.6	0.42	4.22	2.11	1.69
	ม.7	5.23	2.44	2.44	0.35
	ม.8	5.84	3.07	1.54	1.23
	ม.9	2.76	1.73	0.86	0.17
	ม.10	1.61	3.23	0.81	0.16
รวม		4.24	2.89	1.67	0.69
ท่ายาง	ม.1	65.78	1.21	0.66	0.66
	ม.2	65.23	1.51	1.30	0.43
	ม.3	48.89	4.07	3.70	1.11
	ม.4	33.20	2.13	0.95	
	ม.5	62.10	4.01	1.17	3.84
	ม.6	55.79	6.32	1.50	1.65
	ม.7	57.90	3.55	2.51	2.81
	ม.8	59.82	7.77	2.35	0.29
	ม.9	61.00	3.14	0.86	0.29
	ม.10	54.17	2.52	1.48	1.04
	ม.11	58.91	2.71	1.55	0.00
รวม		54.94	3.37	1.45	1.05
ปากน้ำ	ม.1	64.91	0.00	0.00	0.00
	ม.4	42.92	6.13	1.73	0.95
	ม.5	55.25	1.89	4.41	0.84
	ม.6	58.68	1.72	0.43	0.14
	ม.8	60.49	11.67	4.20	2.82
	ม.10	85.42	9.23	1.79	1.64
รวม		57.25	6.85	2.42	1.39
หาดทรายรี	ม.1	61.72	1.09	1.88	0.31
	ม.2	52.80	1.35	1.16	0.58
	ม.3	55.76	2.42	1.82	1.21
	ม.4	67.66	2.64	1.32	0.66
	ม.5	55.76	2.36	3.14	0.79
	ม.6	48.92	1.93	1.45	0.24
	ม.7	68.87	2.32	0.99	0.66
รวม		58.19	1.87	1.70	0.59
รวม 4 ตำบล		42.95	3.86	1.77	0.98

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กชช2ค ปี 2539

1. การตั้งถิ่นฐานแบบแนวยาว (Linear Settlement) จะพบอยู่ตามบริเวณสองฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง (River Linear Settlement) ซึ่งเป็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบเดิมของไทย พบได้บริเวณสองฝั่ง คลองท่าตะเภา ซึ่งไหลผ่านอบต.บางหมาก อบต.ท่ายาง และอบต.ปากน้ำ คลองอีเล็ดที่ไหลผ่านอบต.ท่ายาง และอบต.หาดทรายรี นอกจากนี้มีการตั้งถิ่นฐานแบบแนวยาวขึ้นตามสองฟากของเส้นทางรถยนต์ (Road Linear Settlement) โดยเฉพาะตามแนวถนนเส้นทางหลวงตัดผ่าน

2. การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว (Cluster Settlement) พบว่าประชากรจะตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันหนาแน่นบริเวณรอบ ๆ วัดและโรงเรียนซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนในท้องถิ่น เช่น ชุมชนรอบวัดคอน รวบ วัดดอนใหญ่ วัดคูขุด ในพื้นที่อบต.บางหมาก ชุมชนบริเวณวัดท่ายางเหนือ วัดพิชัยาราม วัดคงคานาม วัดบางคอยและวัดบางหลงในอบต.ท่ายาง และวัดทุ่งมะขามในพื้นที่อบต.หาดทรายรี เป็นต้น นอกจากนี้มีการกระจุกตัวของชุมชนที่เกิดขึ้นบริเวณปากแม่น้ำท่ายาง

3. การตั้งถิ่นฐานแบบกระจัดกระจาย (Scatter Settlement) ประชากรในพื้นที่ศึกษาบางส่วนจะตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเอง ซึ่งมีการประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว ทำนา และทำนาทุ่งเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาการตั้งถิ่นฐานทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นกับสภาพทางกายภาพแล้วจะพบ 2 ลักษณะ คือ การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ ได้แก่ บริเวณอบต.บางหมากและอบต.ท่ายาง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ลุ่มมีการทำสวนมะพร้าวและทำนาข้าว และพื้นที่บางส่วนของอบต.ปากน้ำและหาดทรายรี ส่วนอีกรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน คือ เป็นชุมชนในพื้นที่ราบเชิงเขา จะพบได้ในบริเวณด้านตะวันออกของอบต.ปากน้ำและแนวเหนือจดใต้ของอบต.หาดทรายรี ซึ่งมีภูมิประเทศบางส่วนเป็นภูเขา ได้แก่ พื้นที่ ม.4 ,ม.5 และม.6 ของอบต.ปากน้ำ และบริเวณ ม.1 , ม.4 ,ม.3 และม.7 ของอบต.หาดทรายรี

3.2.3 การใช้ที่ดิน

จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศในปี พ.ศ. 2538 พบว่า อบต.บางหมาก มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 32 ตร.กม. มีการแบ่งการใช้ที่ดินประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ พื้นที่ไม้ยืนต้น สวน หรือสวนป่า ประมาณ 15.7 ตร.กม. หรือร้อยละ 49.06 ปะปนกับพื้นที่ประเภทที่นาประมาณ 14.7 ตร.กม. หรือร้อยละ 45.94 นอกจากนี้เป็นการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ประมาณ 1.6 ตร.กม. หรือร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยพื้นที่ส่วนที่เป็นชุมชนหรือที่พักอาศัยจะกระจัดกระจายแทรกตัวปะปนไปกับการใช้ที่ดินประเภทพื้นที่สวนหรือที่นา

อบต.ท่ายาง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 38 ตร.กม. โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ที่ดินประเภทไม้ยืนต้น สวน หรือสวนป่า ประมาณ 18.67 ตร.กม. หรือร้อยละ 49.13 ซึ่งจะเป็นพื้นที่บริเวณทางตอนเหนือและด้านตะวันตกของตำบล รองลงมาคือ พื้นที่นาทุ่งประมาณ 9.04 ตร.กม. หรือร้อยละ 23.79 โดยจะเป็นพื้นที่ในบริเวณปากแม่น้ำท่าตะเภาเรื่อยลงมาทางด้านใต้ของตำบลตามแนวคลองอีเล็ด เป็นพื้นที่ที่นาปะปนไปกับพื้นที่ที่เป็นสวนประมาณ 5.2 ตร.กม. หรือร้อยละ 13.68 พื้นที่ป่าชายเลนในส่วนของที่ติดกับแม่น้ำท่าตะเภาและพื้นที่ทางตอนล่างที่ติดกับชายทะเลประมาณ 3.6 ตร.กม. หรือร้อยละ 9.47 ในพื้นที่อบต.ท่ายางมีพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของชุมชนหนาแน่นประมาณ 0.35 หรือร้อยละ 0.92 นอกจากนี้เป็นการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ประมาณ 1.14 ตร.กม. หรือร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีส่วนที่เป็นชายหาดทางด้านตะวันออกมีระยะทางประมาณ 6.25 กม.

อบต.ปากน้ำ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 20.2 ตร.กม. การใช้ที่ดินร้อยละ 57.13 หรือประมาณ 11.54 ตร.กม. เป็นการใช้ที่ดินประเภทไม้ยืนต้น สวน หรือสวนป่า รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินประเภทนาทุ่งประมาณ 5.15 หรือร้อยละ 25.5 ในบริเวณที่คลองอีเล็ดไหลผ่านซึ่งอยู่ด้านตะวันตกและติดกับตำบลท่ายาง เป็นพื้นที่นา ประมาณ 0.54 หรือร้อยละ 2.67 พื้นที่รกร้าง หรือพื้นที่ป่าประมาณ 1.26 หรือร้อยละ 6.24 และเป็นการใช้ที่ดินประเภทอื่นประมาณ 1.71 หรือร้อยละ 8.47 ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือชายหาดยาวประมาณ 3.25 กม.

อบต.หาดทรายรี มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 30 ตร.กม. ส่วนใหญ่มีการใช้ที่ดินประเภทพื้นที่ไม้ยืนต้น สวน หรือสวนป่าประมาณ 19.61 ตร.กม. หรือร้อยละ 65.37 รองลงมาคือพื้นที่นาทุ่งประมาณ 5.39 หรือร้อยละ 17.97 ในบริเวณที่ติดกับคลองท่าจรเข้และคลองอีเล็ด พื้นที่รกร้างหรือพื้นที่ป่าประมาณ 2.76 หรือร้อยละ 9.2 เนื่องจากสภาพภูมิประเทศบางส่วนมีลักษณะเป็นภูเขาสูง พื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 1.25 ตร.กม. หรือร้อยละ 4.17 พื้นที่นาประมาณ 0.89 ตร.กม. หรือร้อยละ 2.97 และเป็นการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ประมาณ 0.1 ตร.กม. หรือร้อยละ 0.33 มีส่วนที่เป็นชายหาดทางตอนเหนือและด้านใต้ยาวประมาณ 7.5 กม.

การใช้ที่ดินโดยรวมของพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ที่ดินประเภทไม้ยืนต้น สวน หรือสวนป่า เนื่องจากเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาขึ้นอยู่กับการทำสวนมะพร้าว รองลงมาคือการใช้ที่ประเภทนาทุ่งและนาข้าว ส่วนพื้นที่ที่เป็นชุมชนจะกระจายตัวอยู่ในการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ เนื่องจากเป็นพื้นที่ชนบท

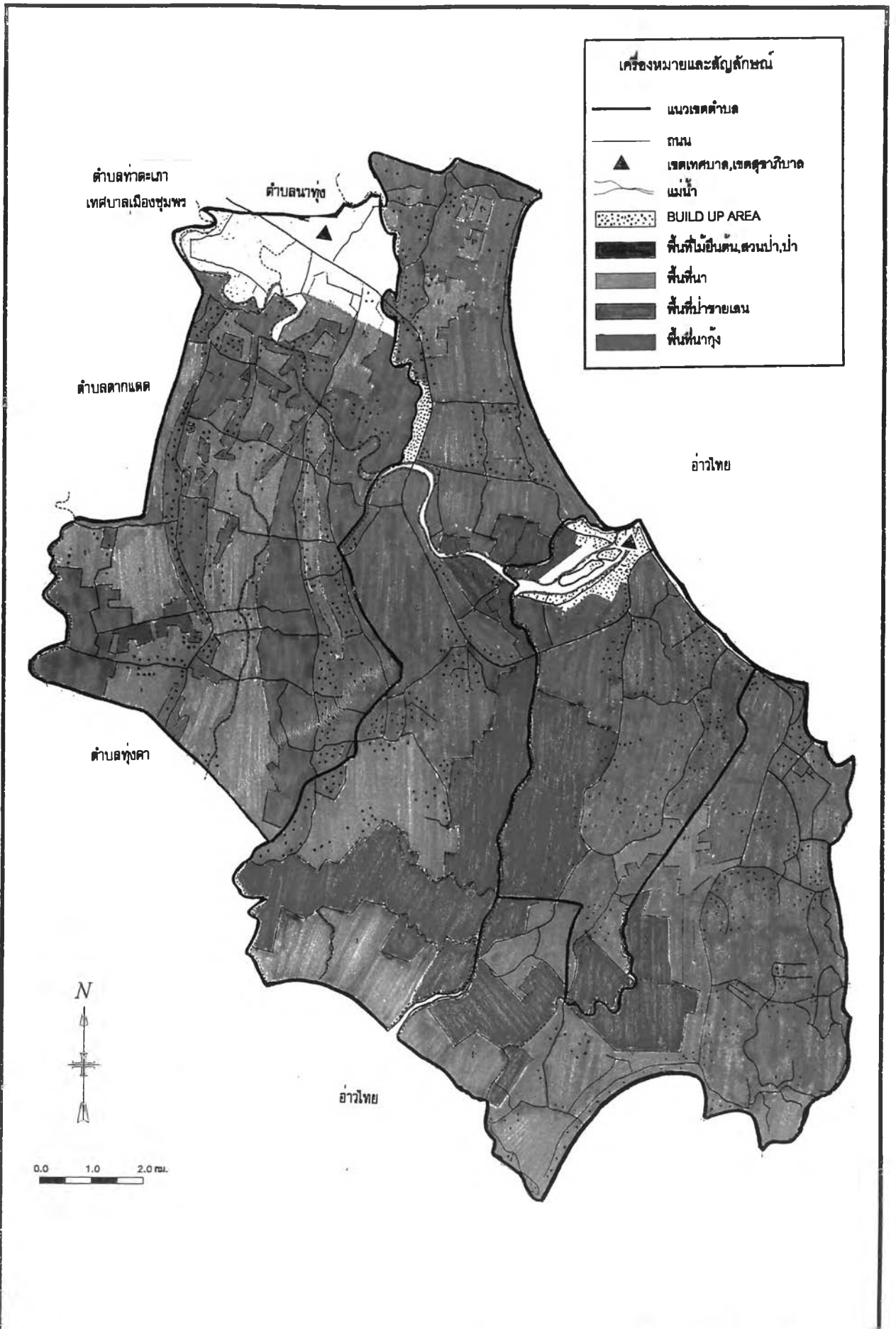
3.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและบริการสังคม

3.2.4.1 โครงสร้างพื้นฐาน

● การคมนาคม

การคมนาคมในพื้นที่ศึกษาที่สำคัญคือ เส้นทางคมนาคมทางบกที่ใช้ติดต่อกับพื้นที่ทั้งภายในและพื้นที่ตำบลใกล้เคียง ส่วนการคมนาคมทางน้ำไม่ได้มีความสำคัญหรือมีบทบาทในการใช้เป็นเส้นทางคมนาคมของประชากรในพื้นที่ แต่มีบทบาททางด้านการท่องเที่ยวและการขนถ่ายสินค้าและน้ำมันเชื้อเพลิง

การคมนาคมทางบกประกอบด้วย โครงข่ายทางหลวงจังหวัด เป็นเส้นทางสายหลักและมีเส้นทางถนนท้องถิ่นแตกย่อยออกไปยังพื้นที่ชุมชนที่กระจายทั่วไป โดยทางหลวงจังหวัดที่สำคัญ คือทางหลวงหมายเลข 4001 สายชุมพร - ปากน้ำ โดยเริ่มจากเขตเทศบาลเมืองชุมพรผ่านตำบลบางหมาก ตำบลท่ายาง ตำบลปากน้ำ และตำบลหาดทรายรี ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4119 สายท่ายาง - ปากน้ำ โดยแยกจากทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4001 ที่ม.4 ตำบลท่ายางมุ่งมายังตำบลปากน้ำตอนล่าง ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4089 สายปากน้ำ - หาดทรายรี โดยแยกจากทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4119 ที่ ม.8 ตำบลปากน้ำ เส้นทางหลวงจังหวัดเหล่านี้มีความสำคัญนอกจากจะเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักเพื่อติดต่อกับพื้นที่ตำบลใกล้เคียงแล้วยังเป็นเส้นทางท่องเที่ยวและเส้นทางขนส่งของโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนปากน้ำด้วย นอกจากนี้ยังมีเส้นทางถนนท้องถิ่นทำหน้าที่เชื่อมโยงการติดต่อระหว่างพื้นที่ชนบทกับเส้นทางสายหลักและตำบลใกล้เคียง โดยเป็นถนนที่อยู่ในโครงการ รพช 5 สาย กรมโยธาธิการ 5 สาย และอบจ. 22 สาย โดยถนนส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรังและบางสายได้ดำเนินการลาดยางไปแล้วบางส่วน

การศึกษา : โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

แผนที่ 3.9 : แสดงการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานของประชากรพื้นที่ศึกษา

ที่มา : ภาพถ่ายทางอากาศ 1:50,00

ตารางที่ 3.9 แสดงการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2538

พื้นที่	การใช้ที่ดิน	จำนวนพื้นที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ
อบต.บางหมาก	พื้นที่ทั้งหมด	32	100
	พื้นที่ไม่ยึดดิน, สวน, สวนป่า	15.7	49.06
	พื้นที่นา	14.7	45.94
	พื้นที่อื่น ๆ	1.6	5.00
อบต.ท่ายาง	พื้นที่ทั้งหมด	38	100
	พื้นที่ไม่ยึดดิน, สวน, สวนป่า	18.67	49.13
	พื้นที่นา	5.2	13.68
	พื้นที่นาทุ่ง	9.04	23.79
	พื้นที่ป่าชายเลน	3.6	9.47
	พื้นที่ชุมชนหนาแน่น	0.35	0.92
	พื้นที่อื่น ๆ	1.14	3
	ชายหาด	6.25 กม.	
อบต.ปากน้ำ	พื้นที่ทั้งหมด	20.2	100
	พื้นที่ไม่ยึดดิน, สวน, สวนป่า	11.54	57.13
	พื้นที่นา	0.54	2.67
	พื้นที่นาทุ่ง	5.15	25.50
	พื้นที่รกร้าง, ป่า	1.26	6.24
	พื้นที่อื่น ๆ	1.71	8.47
	ชายหาด	3.25 กม.	
อบต.หาดทรายรี	พื้นที่ทั้งหมด	30	100
	พื้นที่ไม่ยึดดิน, สวน, สวนป่า	19.61	65.37
	พื้นที่นา	0.89	2.97
	พื้นที่นาทุ่ง	5.39	17.97
	พื้นที่ป่าชายเลน	1.25	4.17
	พื้นที่รกร้าง, ป่า	2.76	9.20
	พื้นที่อื่น ๆ	0.1	0.33
	ชายหาด	7.5 กม.	

ที่มา : แปลจากภาพถ่ายทางอากาศ 1 : 50,000 ปี พ.ศ. 2538

การเดินทางและขนส่งของประชาชนในพื้นที่ มีรถโดยสารวิ่งรับผู้โดยสารจากเขตเทศบาลเมืองชุมพรเข้าสู่ตำบลหาดทรายรี ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 4001 ,4119และ4098 ผ่านพื้นที่ตำบลบางหมาก ตำบลท่ายาง ตำบลปากน้ำ และสิ้นสุดที่ตำบลหาดทรายรี นอกจากนี้ยังมีรถจักรยานยนต์รับจ้างวิ่งรับส่งผู้โดยสารเข้าสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบล

การคมนาคมทางน้ำ ในพื้นที่อบต.ท่ายาง ม.10 มีท่าเทียบเรือสำหรับขนส่งผู้โดยสาร นักท่องเที่ยวและสินค้า ที่จะเดินทางไปเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นท่าเทียบเรือของเอกชน มีเรือบริการวันละ 1 เที่ยว ออกเวลา 24.00 น. และมีบริการเรือเร็ว วันละ 1 เที่ยวเช่นกัน ออกเวลา 7.30 น. นับได้ว่าการคมนาคมทางน้ำไม่ได้มีบทบาทสำคัญนอกจากการท่องเที่ยวและการประมง

- การชลประทานและการประปา

- แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญได้แก่ น้ำฝน ส่วนน้ำจากแม่น้ำ ลำคลองต่าง ๆ เช่น คลองอีเล็ด แม่น้ำท่าตะเภา คลองท่านางสังข์ คลองบางหลง ไม่สามารถใช้เพื่อการเพาะปลูกได้เนื่องจากน้ำทะเลเข้าถึง แต่สามารถใช้ประโยชน์โดยการนำน้ำมาใช้ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลชายฝั่ง เช่น ทำนากุ้ง เพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ เป็นต้น

- การประปา ระบบการประปาส่วนภูมิภาคยังไม่สามารถให้บริการไปทั่วถึงในบริเวณพื้นที่ศึกษาทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่อบต.ปากน้ำและหาดทรายรีซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่มีการประปาใช้ในพื้นที่อบต.บางหมากและอบต.ท่ายางมีหมู่บ้านบางส่วนที่มีการประปาใช้ ในบางหมู่บ้านที่บริการประปาภูมิภาคเข้าไปไม่ถึงได้มีการใช้ประปาหมู่บ้าน โดยใช้ระบบน้ำใต้ดินและผิวดิน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างจากกรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมอนามัย และกรมทรัพยากรธรณี นอกจากนี้แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคที่สำคัญของครัวเรือน คือ บ่อน้ำตื้นและบ่อน้ำบาดาลส่วนตัวที่ขุดใช้เองในครัวเรือนและบ่อน้ำตื้น และบ่อน้ำบาดาลสาธารณะซึ่งจะมีแทบทุกหมู่บ้าน ส่วนน้ำเพื่อการบริโภคครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำฝน

- การไฟฟ้า

พื้นที่ศึกษาได้รับการบริการไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคชุมพร จากการศึกษาพบว่ามีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน แทบทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ คงเหลือเพียงเล็กน้อยที่อยู่ห่างไกลคู่สายและขาดเงินสมทบ

- การสื่อสาร

- การไปรษณีย์โทรเลข ประชากรในพื้นที่ศึกษาสามารถไปใช้บริการไปรษณีย์โทรเลขที่ ทำการไปรษณีย์ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชุมพรและในเขตสุขาภิบาลปากน้ำ ในพื้นที่ศึกษายังไม่มีการไปรษณีย์หมู่บ้านที่เปิดทำการโดยเอกชน เนื่องมาจากการเดินทางไปใช้บริการไปรษณีย์โทรเลขในเขตเทศบาลเมืองชุมพรและในเขตสุขาภิบาลปากน้ำมีระยะทางไม่ไกลมาก

- โทรศัพท์ อำเภอเมืองชุมพรมีชุมสายโทรศัพท์ 2 แห่ง คือ ชุมสายโทรศัพท์จังหวัดชุมพร และชุมสายปากน้ำชุมพร มีหมายเลขให้บริการจำนวน 7,000 เลขหมาย สำหรับพื้นที่ศึกษาที่มีบริการโทรศัพท์สาธารณะตามหมู่บ้าน คือ อบต.ท่ายาง ในม.1 และม.4 อบต.ปากน้ำในม.4 อบต.หาดทรายรีในม.1 ม.3 และม.6 ส่วนในพื้นที่อบต.บางหมากยังไม่มีการโทรศัพท์สาธารณะให้บริการ

- โครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ

ประกอบด้วย ท่าเทียบเรือประมง 1 แห่งขององค์การสะพานปลา และแพปลาเอกชน ประมาณ 15 แห่ง ตลาด 1 แห่งในพื้นที่อบต.ปากน้ำ รถดับเพลิง 1 คัน รถขนขยะมูลฝอย 3 คัน ของอบต.ปากน้ำ 2 คัน และอบต.ท่ายาง 1 คัน

3.2.4.2 การบริการสังคม

- การศึกษา

พื้นที่ศึกษามีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษาและสังกัดกรมสามัญศึกษาดังนี้

อบต.บางหมาก มีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา 5 แห่ง ในม.5 ม.3 ม.6 ม.8 และม.9 โดยโรงเรียนในม.6 และม.8 ได้มีการจัดการศึกษาต่อเนื่องจนถึงระดับมัธยมศึกษา

อบต.ท่ายาง มีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา 6 แห่ง ในม.1 ม.4 ม.6 ม.7 ม.8 และม.9 โดยโรงเรียนในม.7 มีการศึกษาต่อเนื่องถึงระดับมัธยมศึกษา

อบต.ปากน้ำ มีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา 3 แห่ง ในม.4 ม.5 และม.7 โดยโรงเรียนในม.5 และม.7 มีการศึกษาต่อเนื่องจนระดับมัธยมศึกษา

อบต.หาดทรายรี มีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา 2 แห่ง ในม.3 และม.6 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา 1 แห่ง (ม.1 - ม.3) ในม.6

- ศาสนา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักของประชาชนในพื้นที่ศึกษา จึงมีวัดและศาสนสถานดังนี้ อบต.บางหมาก มีวัด 7 แห่ง อบต.ท่ายาง มีวัด 5 แห่ง อบต.ปากน้ำ มีวัด 2 แห่ง และในเขตสุขาภิบาลปากน้ำ มีวัด 2 แห่ง ศาลเจ้า 1 แห่ง อบต.หาดทรายรี มีวัด 2 แห่ง

- สาธารณสุข

ประชาชนในพื้นที่ศึกษามักไปใช้บริการโรงพยาบาลประจำจังหวัดในเขตเทศบาลเมืองชุมพรหรือโรงพยาบาลชุมชนปากน้ำในเขตสุขาภิบาลปากน้ำ หากมีการเจ็บป่วยเล็กน้อยก็สามารถไปใช้บริการที่สถานีอนามัยประจำตำบล ซึ่งอบต.บางหมากมีสถานีอนามัย 1 แห่งอยู่ที่ ม.8 อบต.ท่ายางมี 1 แห่งอยู่ที่ ม.4 อบต.หาดทรายรีมี 1 แห่ง อยู่ที่ม.3 สำหรับอบต.ปากน้ำ ประชาชนจะไปใช้บริการที่โรงพยาบาลชุมชนในเขตสุขาภิบาลปากน้ำ นอกจากนี้มีตู้ยาหรือกองทุนยาประจำหมู่บ้าน บางแห่งที่ประชาชนสามารถไปใช้บริการ

3.2.5 สภาพสังคม

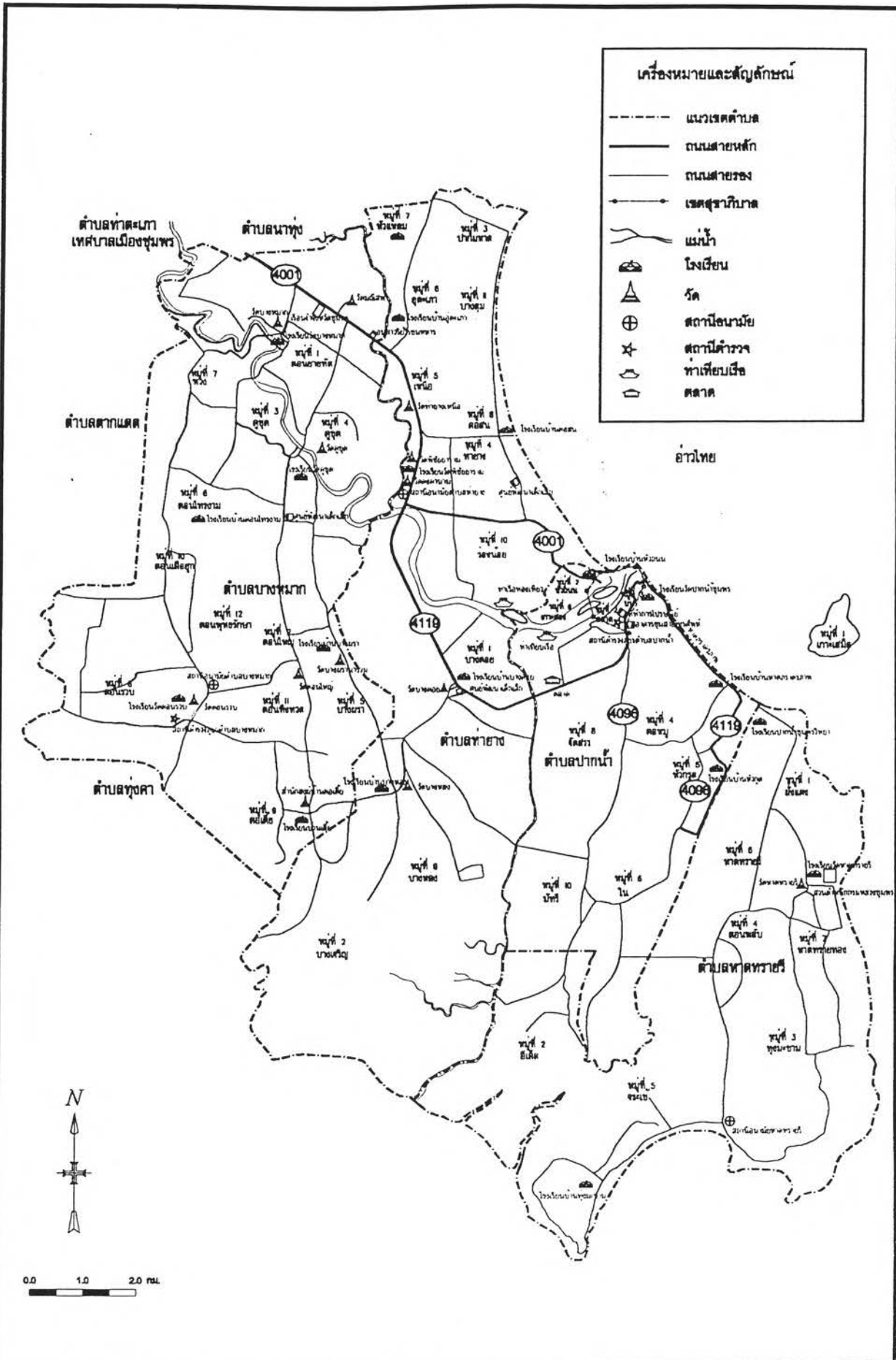
สภาพทางสังคมของประชากรพื้นที่ศึกษามีลักษณะความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ตามวิถีชีวิตของสังคมชนบทแบบชาวสวนมะพร้าวและชาวประมง สังคมเป็นลักษณะสังคมเครือญาติที่เกี่ยวข้องกันอยู่ทั่วไป และประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้วัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ไม่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและไม่แตกต่างจากสังคมในภาคใต้ทั่วไป นอกจากนั้นประชากรมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันทางการเกษตร เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวชนเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการผลิตและการร่วมกันแก้ปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ

ตารางที่ 3.10 สถานศึกษาในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	จำนวนนักเรียน / ห้องเรียน						จำนวนครู (คน)
			ก่อนประถม	ห้อง	ประถม	ห้อง	มัธยมต้น	ห้อง	
อบต.บางหมาก	บ้านบางผรา	ม. 5	34	2	88	6			8
	วัดคูซุด	ม. 3	20	2	55	6			7
	บ้านดอนไทรงาม	ม. 6	160	6	253	7	275	8	25
	บ้านคอเตี้ย	ม. 9	33	2	92	6			10
	บ้านดอนรวบ	ม. 8	130	5	249	7	172	5	26
อบต.ท่ายาง	วัดพิชัยาราม	ม. 4	93	5	292	10			20
	บ้านคอสน	ม. 8	41	2	84	6			8
	บ้านอุ้มตะเกา	ม. 6	26	2	90	6			9
	บ้านบางหลง	ม. 9	50	3	80	6			9
	วัดดอนทรายแก้ว	ม. 7	45	2	142	6	40	3	17
	บ้านบางคอย	ม. 1	30	2	71	6			9
อบต.ปากน้ำ	บ้านหัวถนน	ม. 7	139	6	262	7	162	4	19
	บ้านหาดทรายดำ	ม. 4	77	3	154	6			11
	วัดหัวกรูด	ม. 5	69	2	161	6	96	3	14
อบต.หาดทรายรี	บ้านหาดทรายรี	ม. 6	24	3	68	6			8
	บ้านทุ่งมะขาม	ม. 3	99	3	188	6	73	2	11

ที่มา: ข้อมูลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ปี 2540

การศึกษา : โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

แผนที่ 3.10 : แสดงโครงข่ายถนนและบริการสังคมในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : กรมการผังเมือง

3.2.6 สภาพเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนมะพร้าว ทำนาและในพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลจะมีการทำประมงเป็นอาชีพหลัก การศึกษาสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาจึงเน้นสาขาโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรกรรมเป็นหลักเนื่องจากเป็นฐานการผลิตที่สำคัญ และได้ศึกษาและพิจารณาถึงภาคการผลิตสาขาอื่นๆประกอบ เพื่อสรุปสถานะเศรษฐกิจที่เป็นจริงของพื้นที่

3.2.6.1 การประกอบอาชีพและรายได้

● การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของครัวเรือนพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวถึงร้อยละ 44 รองลงมาคือการทำนา ร้อยละ 12 รับจ้าง ร้อยละ 11 ทำประมง ร้อยละ 8 เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 8 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย น้ำทะเล ร้อยละ 2 ประมงน้ำจืด ร้อยละ 2 อุตสาหกรรมในครัวเรือน ร้อยละ 1 และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ร้อยละ 0.34

หากพิจารณาการกระจายตัวของประกอบอาชีพแต่ละประเภทพบว่า อาชีพทำสวนมะพร้าวจะกระจายทั่วไปในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่อบต.บางหมากครัวเรือน ร้อยละ 65 มีอาชีพทำสวนมะพร้าว อาชีพทำนาจะพบในบริเวณพื้นที่ตอนกลางของอบต.บางหมาก ตอนเหนือและตอนใต้ของอบต.ท่ายางและบางหมู่บ้านทางด้านตะวันออกของอบต.ปากน้ำและตอนกลางของอบต.หาดทรายรี โดยอบต.ท่ายางมีครัวเรือนทำนา ร้อยละ 17 อบต.บางหมาก ร้อยละ 12 อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 10 และอบต.หาดทรายรี ร้อยละ 5 อาชีพประมงจะกระจายตามหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดปากแม่น้ำหรือชายฝั่งทะเล โดยอบต.หาดทรายรีมีครัวเรือนทำประมงมากที่สุด ร้อยละ 35 รองลงมาคืออบต.ปากน้ำ ร้อยละ 10 และอบต.ท่ายาง ร้อยละ 9 อาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย น้ำทะเลพบในพื้นที่มีสภาพเป็นป่าชายเลน บริเวณตอนเหนือใกล้ปากแม่น้ำท่ายางและตอนใต้ซึ่งมีคลองอิเล็ดไหลผ่านในพื้นที่อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 7 พื้นที่อบต.ท่ายาง ร้อยละ 3 อาชีพเลี้ยงสัตว์ทำประมงน้ำจืด เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด รับจ้าง และอุตสาหกรรมในครัวเรือนจะกระจายอยู่ทั่วไป เป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมของครัวเรือนพื้นที่ศึกษา นอกจากนี้ในพื้นที่อบต.ปากน้ำและอบต.หาดทรายรีมีทรัพยากรธรรมชาติทางด้านการท่องเที่ยวที่เป็นหาดทราย และเกาะแก่งต่าง ๆ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนภายในท้องถิ่นและภายนอกทำให้ราษฎรบางส่วนที่มีที่ดินติดชายหาดมีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร บริการที่พัก เป็นต้น

● รายได้

จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 สามารถประเมินรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ศึกษาได้ดังนี้

ประชากรพื้นที่ศึกษามีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 55,048 บาท / ปี จำแนกเป็น รายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ย 22,558 บาท / ปี (ร้อยละ 40.98) และรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 32,490 บาท / ปี (ร้อยละ 59.02)

เมื่อพิจารณารายได้รวมเปรียบเทียบทั้ง 4 พื้นที่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของจังหวัดชุมพร ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 118,488 บาท / ปี โดย

ตารางที่ 3.11 สัดส่วนของครัวเรือนพื้นที่ศึกษาแบ่งตามการประกอบอาชีพสาขาต่าง ๆ

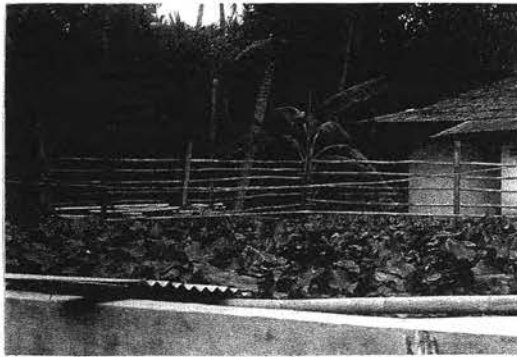
อาชีพ	บางหมาก	ท่ายาง	ปากน้ำ	หาดทรายรี	รวม
สวนมะพร้าว	65	33	36	39	50
นาข้าว	12	17	10	5	14
เลี้ยงสัตว์	8	8	14	17	9
ประมงทะเล		9	10	35	10
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ		3	7		2
ประมงน้ำจืด		6			2
อุตสาหกรรมในครัวเรือน		3			1
รับจ้าง	15	21	24	4	12

ที่มา : จากการวิเคราะห์ ข้อมูล กชช2ค ปี2539 และ ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540

1. สวนมะพร้าว

2. การเลี้ยงตะพาบน้ำ

3. ดานเรือ

4. ท่าเทียบเรือประมง

5. ร้านขายของชำในหมู่บ้าน

6. ตลาดอบต.ปากน้ำ

ภาพที่ 3.1 แสดงสภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของพื้นที่ศึกษา

7. อาชีพเลี้ยงสุกร

8. นาข้าวและสวนมะพร้าว

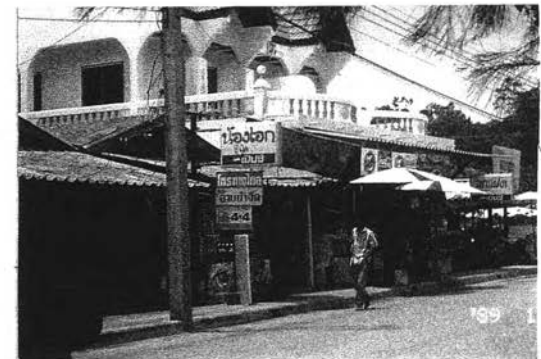
9. ประมงขนาดเล็ก

10. อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำแช่แข็ง ต.ปากน้ำ

11. อุตสาหกรรมปลาป่น ต.ปากน้ำ

12. ร้านค้าบริเวณหาดทรายรี

ภาพที่ 3.2 แสดงสภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของพื้นที่ศึกษา

รายได้รวมเฉลี่ยต่อครัวเรือนของอบต.หาดทรายรีมีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุดในพื้นที่ศึกษา เฉลี่ย 72,281 บาท / ปี รองลงมาคือ อบต.ปากน้ำเฉลี่ย 71,022 บาท / ปี อบต.ท่ายางเฉลี่ย 58,590 บาท / ปี และอบต.บางหมากเฉลี่ย 44,035 บาท / ปี ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาช่วงรายได้ของครัวเรือน (ตารางที่ 3.13) ประกอบจะพบว่า อบต.หาดทรายรีและอบต.ปากน้ำมีรายได้รวมเฉลี่ย / ครัวเรือนสูงกว่าอบต.ท่ายางและอบต.บางหมาก เนื่องจากอบต.หาดทรายรีและอบต.ปากน้ำครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 50,001 - 100,000 บาท / ปี ส่วนอบต.ท่ายางและอบต.บางหมากครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 20,001 - 50,000 บาท / ปี

แหล่งที่มาของรายได้ของครัวเรือนพื้นที่ศึกษา เปรียบเทียบระหว่างรายได้ในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรจะพบว่า โดยเฉลี่ยทั้ง 4 อบต.รายได้นอกภาคเกษตรจะมีสัดส่วนสูงกว่ารายได้ในภาคเกษตร ในสัดส่วนร้อยละ 59.02 ต่อ ร้อยละ 40.98 และเมื่อพิจารณาช่วงรายได้ในภาคเกษตรโดยเฉลี่ยครัวเรือนพื้นที่ศึกษามีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท / ปี มากที่สุด (ร้อยละ 29.94) และช่วงรายได้นอกภาคเกษตรโดยเฉลี่ยครัวเรือนมีรายได้ในช่วง 20,001 - 50,000 บาท / ปี มากที่สุด (ร้อยละ 29.21)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ศึกษา 4 แห่ง พบว่า รายได้ในภาคเกษตร ครัวเรือนเกษตร อบต.ปากน้ำ มีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุด 32,772 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาคือ อบต.หาดทรายรี 28,196 บาทต่อครัวเรือน เนื่องจากการประกอบอาชีพประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นสาขาที่มีมูลค่าการผลิตสูง ส่วนอบต.ท่ายาง มีรายได้ 23,785 บาทต่อครัวเรือน และอบต.บางหมาก มีรายได้ 17,882 บาท ทั้ง 2 แห่งมีรายได้ต่ำกว่าเนื่องจากครัวเรือนเกษตรมีรายได้จากการเพาะปลูกเป็นหลัก สำหรับรายได้นอกภาคเกษตร อบต.หาดทรายรี มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด 44,085 บาท โดยมีรายได้จากการรับจ้างเป็นหลัก รองลงมาคือ อบต.ปากน้ำ มีรายได้ 38,250 บาทต่อครัวเรือน อบต.ท่ายาง มีรายได้ 34,805 บาทต่อครัวเรือน และอบต.บางหมาก 26,343 บาทต่อครัวเรือน

แหล่งรายได้โดยเฉลี่ยของครัวเรือนพื้นที่ศึกษาในภาคเกษตรมีรายได้จากการเพาะปลูกพืช ร้อยละ 24.39 รองลงมาคือ การทำประมง ร้อยละ 6 และการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 4.91 ส่วนรายได้นอกภาคเกษตรที่สำคัญคือ รายได้จากการรับจ้าง ร้อยละ 46.02 จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาโดยส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 70 มีการประกอบอาชีพหรือแหล่งที่มาของรายได้มากกว่า 1 ทาง ซึ่งเป็นรายได้หลักและรายได้เสริมให้กับครัวเรือนควบคู่กัน เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน การทำรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

3.2.6.2 ภาคผลิตและสาขาการผลิต

พื้นที่ศึกษามีฐานเศรษฐกิจหลัก คือ ภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีกิจกรรมเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสวนมะพร้าว และการทำนา รองลงมาคือ การทำประมงทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการเลี้ยงสัตว์ ภาคอุตสาหกรรมเป็นฐานการผลิตที่สำคัญรองลงมา เนื่องจากพื้นที่ศึกษาบางแห่งมีการประกอบอุตสาหกรรมเนื่องจากการประมง นอกจากนี้มีภาคการท่องเที่ยวและภาคการค้าและการบริการที่เติบโตขึ้นมารองรับภาคการผลิตอื่น ๆ และการขยายตัวของชุมชน ซึ่งภาคการผลิตที่ทำรายได้ให้กับพื้นที่ศึกษามีรายดังนี้

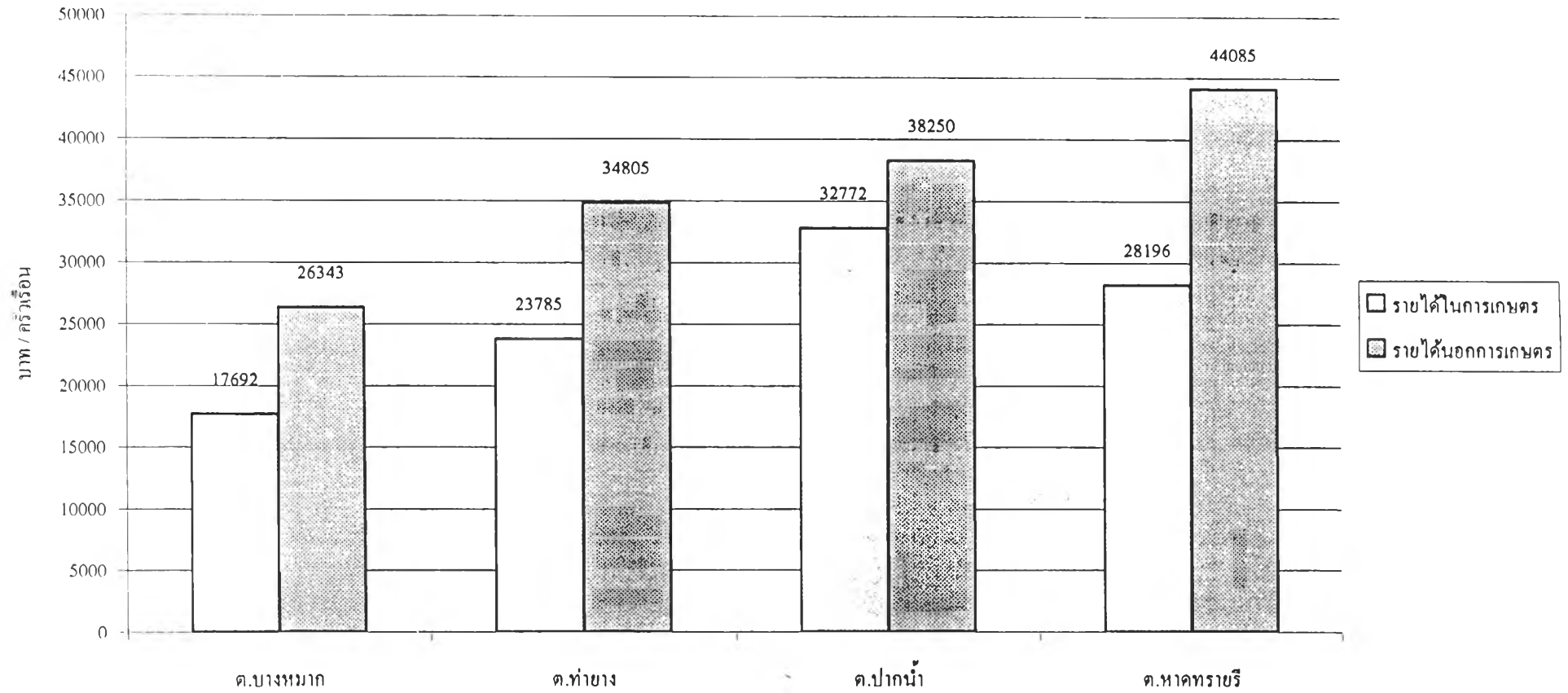

ตารางที่ 3 (2) ผลการดำเนินงาน

พื้นที่	ไตรมาส	รายได้รวม	กำไรสุทธิรวม (บาท)										กำไรสุทธิรวม (บาท)															
			ค่าเช่า	ค่าเช่า	ค่าบริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ	ค่าเช่า	บริการ							
รวม	839	36,945,486	9,020,062	24,96	2,955,240	8,00	1,618,000	4,38	1,050,000	2,64	14,643,302	17,692	40,18	16,344,581	44,25	25,000	0,07	40,003	0,11	2,883,200	7,80	2,805,400	7,59	22,102,184	26,343	58,62		
กำไรสุทธิรวม		44,035	10,989		3,522		1,928		1,251		17,892		19,485		30		48		3,436		3,344		26,343					
อสังหาริมทรัพย์	ม.1	61	4,573,900	1,240,900	27,13		400,000	8,75	70,000	1,53	1,710,900	28,048	37,41	1,750,000	38,28	50,000	1,09			54,000	1,18	1,009,000	27,08	2,863,000	46,934	62,59		
อสังหาริมทรัพย์	ม.2	26	1,729,000	812,500	35,43						812,500	17,014	35,43	892,500	51,82					238,000	12,98	1,118,500	31,014	31,014	54,57			
อสังหาริมทรัพย์	ม.3	31	1,707,900	279,300	16,35	12,500	0,73		70,000	4,10	381,800	11,871	21,19	230,000	13,47					1,116,000	65,35	1,348,000	43,419	78,81				
อสังหาริมทรัพย์	ม.4	4	1,329,000	294,000	22,12	600,000	45,15				1,329,000	273,500	87,27	375,000	28,22					60,000	4,51	435,000	108,750	32,73				
อสังหาริมทรัพย์	ม.5	29	3,309,400	1,845,200	55,76	475,000	18,35				2,320,200	80,007	70,11	852,000	19,70					1,200	0,04	338,000	10,15	989,200	38,110	29,89		
อสังหาริมทรัพย์	ม.6	85	2,321,017	473,800	20,41	154,448	8,85	35,000	1,51	78,100	3,28	739,148	11,375	31,85	1,181,607	51,00	57,880	2,49			165,330	7,12	174,954	7,54	1,581,671	24,333	68,15	
อสังหาริมทรัพย์	ม.7	84	1,634,100	1,317,800	28,44	35,300	0,78				1,253,100	16,108	29,20	1,758,000	37,94	200,000	4,32			1,125,000	24,28	198,000	4,27	3,281,000	39,080	70,80		
อสังหาริมทรัพย์	ม.8	28	996,500	372,320	37,38						372,320	13,297	37,38	624,200	62,64								624,200	22,293	62,64			
อสังหาริมทรัพย์	ม.9	79	3,025,200	1,575,000	52,08						1,575,000	19,937	52,08	1,183,100	38,45					100,000	3,31	187,100	8,18	1,450,200	18,297	47,94		
อสังหาริมทรัพย์	ม.10	27	2,189,600	682,600	30,28	270,000	12,33				932,600	34,541	42,59	998,000	36,45					166,000	7,58	293,000	13,38	1,257,000	48,556	57,41		
อสังหาริมทรัพย์	ม.11	34	2,190,600	158,600	7,24	72,000	3,29				497,600	14,635	22,72	1,693,000	77,28								1,693,000	49,784	77,28			
รวม	478	28,006,137	8,832,020	31,54	1,819,248	5,78	435,000	1,55	483,100	1,72	11,369,366	23,785	40,60	11,119,407	39,70	307,880	1,10			1,671,430	5,97	3,538,054	17,63	16,838,771	34,805	59,40		
กำไรสุทธิรวม		52,890	18,477		3,388		910		1,011		23,785		23,628		644				3,497		7,402		34,805					
อสังหาริมทรัพย์	ม.1	114	5,685,500	907,000	15,95	95,000	1,68				587,000	10,03	1,564,000	15,038	27,65	3,499,000	61,87			428,000	7,57	164,500	2,81	4,081,500	39,341	72,35		
อสังหาริมทรัพย์	ม.2	42	5,138,800	590,800	9,75	101,000	1,97	3,040,000	59,18	150,000	100,00	3,761,800	90,281	73,82	1,135,000	22,10				210,000	4,09		1,345,000	32,024	26,18			
อสังหาริมทรัพย์	ม.3	60	3,853,200	1,185,200	30,78						210,000	5,45	1,395,200	23,253	38,21	2,313,000	60,03			130,000	3,37		2,443,000	40,717	63,40			
รวม	216	14,677,500	2,688,000	17,69	196,000	1,34	3,040,000	20,78	197,000	8,34	5,751,000	19,772	46,14	6,947,000	47,48					718,000	5,25	164,500	1,12	7,879,500	38,250	53,86		
กำไรสุทธิรวม		71,002	12,563		951		14,757		45,000		32,772		33,723						3,728		788		38,250					
อสังหาริมทรัพย์	ม.1	27	2,487,000	377,000	15,53						377,000	13,963	15,53	2,050,000	84,47								2,050,000	75,928	84,47			
อสังหาริมทรัพย์	ม.2	32	1,951,000	241,000	11,48						530,000	27,27	795,000	24,844	43,75	8,000	42,85			320,000	16,40		1,158,000	36,125	58,25			
อสังหาริมทรัพย์	ม.3	61	1,828,500	247,500	16,00						452,000	24,72	744,500	24,817	40,72	938,000	51,30			148,000	7,98		1,084,000	36,133	55,26			
อสังหาริมทรัพย์	ม.4	55	5,389,000	1,057,000	19,69			750,000	13,97		910,000	18,95	2,717,000	49,400	50,81	2,652,000	49,39						2,652,000	48,218	49,39			
อสังหาริมทรัพย์	ม.5	26	1,998,000	299,000	15,28						80,000	4,08	379,000	14,577	19,35	158,000	8,07						1,580,000	60,788	80,85			
อสังหาริมทรัพย์	ม.6	30	2,140,000	408,000	18,97						320,000	10,28	628,000	20,867	29,25	1,478,000	69,07						1,478,000	49,267	69,07			
อสังหาริมทรัพย์	ม.7	47	2,214,900	433,900	19,54	12,000	0,54				880,000	38,73	1,325,900	28,211	55,86	889,000	40,14						889,000	18,915	40,14			
รวม	247	17,853,400	3,128,400	17,52	12,000	0,87	750,000	4,20	3,074,000	17,22	6,964,400	28,196	39,01	10,421,000	58,38					468,000	2,61		10,889,000	44,085	60,99			
กำไรสุทธิรวม		72,281	12,666		49		3,038		12,443		28,196		42,198						1,887		44,085							
รวม	1,770	97,435,523	23,788,482	24,39	4,762,486	4,91	5,843,000	6,00	5,534,100	5,64	39,928,068	22,958	40,98	44,837,988	46,02	332,880	0,34			40,003	0,04	5,788,638	5,94	6,507,954	6,68	57,507,455	32,490	59,02

รวม: ผลการดำเนินงาน 2,540 ล้านบาท/ไตรมาส

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงการเปรียบเทียบรายได้ของครัวเรือนเกษตร (เฉลี่ยต่อครัวเรือน) รายตำบล

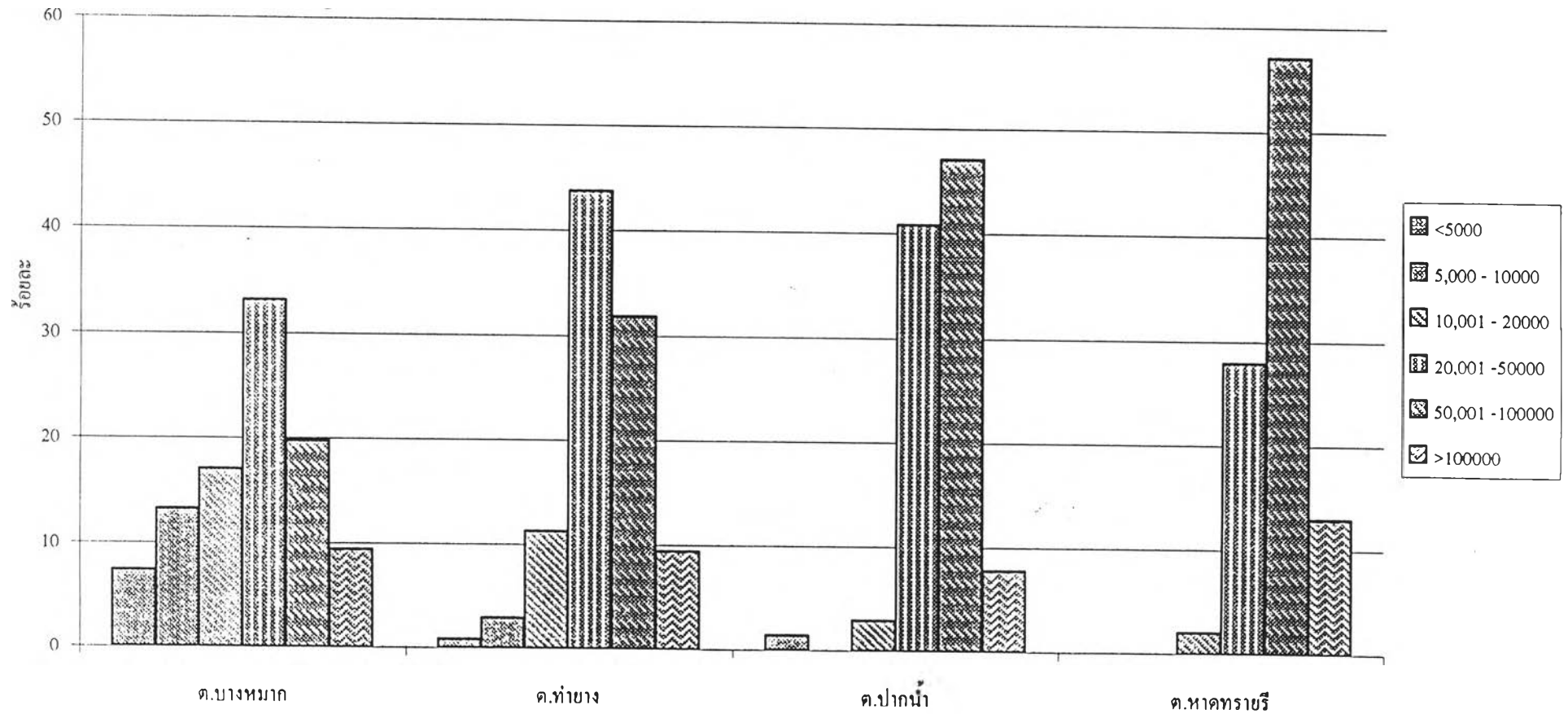

ตารางที่ 3.13 ช่วงรายได้ของครัวเรือน ในภาคเกษตร นอกภาคเกษตร และรายได้รวมทั้งหมด

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	ช่วงรายได้ในภาคเกษตร (ร้อยละ)						ช่วงรายได้นอกภาคเกษตร (ร้อยละ)						ช่วงรายได้รวมทั้งหมด (ร้อยละ)						
		< 5,000	5,000 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 50,000	50,001 - 100,000	> 100,000	< 5,000	5,000 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 50,000	50,001 - 100,000	> 100,000	< 5,000	5,000 - 10,000	10,001 - 20,000	20,001 - 50,000	50,001 - 100,000	> 100,000	
ตำบลหมาก																				
ม.1	24	16.67	25.00	29.17	20.83	8.33		20.83		4.17	50.00	12.50	12.50	4.17	4.17		41.67	37.50	12.50	
ม.2	67	5.97	16.42	14.93	40.30	16.42	5.97	16.42	11.94	13.43	38.81	13.43	5.97	1.49	2.99	34.33	43.28	17.91		
ม.3	63	26.98	26.98	17.46	19.05	6.35	3.17	19.05	6.35	6.35	47.62	9.52	11.11	4.76	11.11	6.35	30.16	26.98	20.63	
ม.4	95	48.42	13.68	13.68	16.84	5.26	2.11	28.42	25.26	28.42	10.53	5.26	2.11	7.37	22.11	15.79	36.84	10.53	7.37	
ม.5	84	76.19	9.52	8.33	4.76		1.19	28.57	30.95	20.24	11.90	2.38	5.95	23.81	28.57	17.86	19.05	3.57	7.14	
ม.6	2	50.00	50.00					50.00	50.00						50.00	50				
ม.7	117	68.36	21.37	3.42	6.84			20.51	35.90	16.80	11.97	7.69	5.13	11.11	21.37	31.62	22.22	7.69	5.98	
ม.8	135	8.89	6.67	24.44	45.19	12.59	2.22	22.96	7.41	23.70	31.85	9.63	4.44	2.22	2.22	8.15	40.74	34.07	12.59	
ม.9	95	37.69	17.89	17.89	24.21	1.05	1.05	30.53	63.16	4.21	2.11			11.56	22.11	29.47	34.74	1.05	1.05	
ม.10	65	44.62	21.54	18.46	9.23	1.54	4.62	16.92	1.54	13.85	35.38	29.23	3.08	6.15	6.15	6.15	26.15	44.62	10.77	
ม.11	81	37.04	19.75	18.52	18.52	3.70	2.47	3.70	14.81	66.67	9.88	4.94		2.47		30.86	53.09	9.88	3.70	
ม.12	11	18.18	27.27	36.36	18.18			9.09	18.18		27.27	27.27	18.18	9.09	9.09	9.09	45.45	27.27		
รวม	839	38.74	16.68	15.85	21.33	5.24	2.15	21.33	22.65	21.33	21.57	8.70	4.41	7.39	13.23	17.04	33.13	19.79	9.42	
ตำบลยาง																				
ม.1	61	9.64	20.51	34.43	13.11	9.84	3.28	4.92	1.64	1.64	55.74	36.07			1.64		14.75	72.13	11.48	
ม.2	36	8.33	27.78	33.33	30.56			5.56	5.56	36.11	38.89	13.89				5.56	50.00	44.44		
ม.3	31	48.39	25.81	12.90	9.68	3.23		12.90			64.52	19.35	3.23	3.23		54.84	38.71	3.23		
ม.4	4	25.00		25.00							25.00	25.00	50.00					25.00	75.00	
ม.5	29	27.59	13.79	13.79	13.79	17.24	13.79	31.03	3.45	20.68	31.03	10.34	3.45	3.45	3.45	51.72	24.14	17.24		
ม.6	65	47.69	15.38	21.54	13.85	1.54		4.62	23.08	40.00	21.54	9.23	1.54	4.62	26.15	49.23	13.85	6.15		
ม.7	64	15.46	15.46	38.10	27.38	3.57		26.57	5.95	26.57	15.46	13.10	8.33	3.57	3.57	21.43	36.90	17.86	16.67	
ม.8	26	26.57	26.57	25.00	14.29	3.57		26.57	3.57	26.57	32.14	7.14		10.71	25.00	50.00	10.71	3.57		
ม.9	79	12.66	15.19	22.78	48.10	1.27		24.05		55.70	18.99	1.27		1.27	2.53	8.86	73.42	12.66	1.27	
ม.10	27		14.81	29.63	37.04	14.81	3.70	7.41	11.11	11.11	33.33	29.63	7.41			3.70	25.93	44.44	25.93	
ม.11	34	64.71	17.65		5.88	11.76		8.82	2.94	2.94	32.35	52.94				2.94	23.53	67.65	5.88	
รวม	478	24.48	19.46	25.31	23.43	5.44	1.88	16.11	6.07	26.36	31.17	17.36	2.93	0.84	2.93	11.30	43.72	31.80	9.41	
ตำบลน้ำ																				
ม.4	104	35.58	27.88	12.50	16.35	6.73	0.96	14.42	1.92	10.58	48.08	22.12	2.88	1.92		2.88	50.00	39.42	5.77	
ม.5	42	11.90	26.19	16.67	26.19	9.52	9.52	9.52	7.14	14.29	61.90	4.76	2.38			7.14	45.24	33.33	14.29	
ม.6	60	16.67	21.67	25.00	25.00	10.00	1.67	18.33		1.67	46.67	31.67	1.67	1.67		21.67	70.00	6.67		
รวม	206	25.24	25.73	16.99	20.67	8.25	2.91	14.56	2.43	8.74	50.49	21.36	2.43	1.46		2.91	40.76	47.09	7.77	
ตำบลทราย																				
ม.1	27	3.70	85.19	3.70		3.70	3.70			3.70	29.63	55.56	11.11				3.70	70.37	25.93	
ม.2	32	12.50	43.75	16.75	6.25	15.63	3.13	28.13			46.88	25.00				3.13	40.63	53.13	3.13	
ม.3	36	13.33	36.67	10.00	33.33	3.33	3.33	26.67	3.33	6.67	36.67	23.33	3.33				50.00	40.00	10.00	
ม.4	55	20.00	18.18	14.55	28.09	5.45	12.73	14.55	1.82	5.45	27.27	49.09	1.82				16.18	56.18	23.64	
ม.5	26	11.54	42.31	30.77	11.54	3.65		3.65		3.65	42.31	36.46	11.54				11.54	65.36	23.08	
ม.6	30	23.33	23.33	20.00	23.33	6.67	3.33	10.00			26.67	63.33					10.00	86.67	3.33	
ม.7	47	12.77	17.02	14.89	38.30	17.02		46.81	2.13	14.69	31.91	2.13	2.13			6.51	51.06	38.30	2.13	
รวม	247	14.57	34.01	15.70	22.67	8.50	4.45	20.85	1.21	5.67	33.60	35.22	3.64			2.02	27.94	57.09	12.96	
รวมทั้ง 4 ตำบล	770	29.94	20.90	18.53	22.03	6.10	2.46	19.04	12.82	19.04	28.21	16.21	3.67	3.90	7.06	11.75	36.16	31.41	9.72	

ที่มา: ข้อมูลสำมะโนครัวของครัวเรือน ปี 2540 กรมส่งเสริมการเกษตร

แผนภูมิที่ 3.2 แสดงช่วงรายได้รวมทั้งหมด (ร้อยละ) รายตำบล

- ภาคเกษตรกรรม

1. ประชากรเกษตรและแรงงานเกษตร

จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตรปี 2540 พื้นที่ศึกษามีประชากรเกษตรทั้งหมด 7,576 คน คิดเป็นร้อยละ 38.01 และมีแรงงานเกษตรทั้งหมด 6,048 คน คิดเป็นร้อยละ 30.35 ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา โดยพื้นที่อบต.บางหมากมีสัดส่วนของประชากรเกษตรต่อประชากรในพื้นที่สูงที่สุด ร้อยละ 60.11 รองลงมาคือ อบต.หาดทรายรี ร้อยละ 31.26 อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 29.02 และอบต.ท่ายาง ร้อยละ 27.59 ตามลำดับ ขนาดของครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ศึกษามีประชากรเฉลี่ย 4 คน / ครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตร 3 คน / ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรเกษตรและแรงงานเกษตรต่อพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 0.38 และ 0.31 คน / ไร่ โดยพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของแรงงานเกษตรสูงที่สุดคือ อบต.หาดทรายรี 0.33 คน / ไร่ รองลงมาคือ อบต.บางหมากและอบต.ปากน้ำ 0.28 คน / ไร่ และอบต.ท่ายางมีความหนาแน่นของประชากรเกษตรต่ำที่สุด 0.23 คน / ไร่

2. ขนาดที่ดินและการถือครอง

ลักษณะการถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรพื้นที่ศึกษา ร้อยละ 96.33 เป็นที่ดินของตนเอง ร้อยละ 3.33 เช่าผู้อื่นทำกิน และ ร้อยละ 6.33 ได้ทำฟรี บางครัวเรือนอาจทำเกษตรทั้งในที่ดินของตนเองและเช่าผู้อื่นทำกิน ที่ดินที่ได้รับเอกสารสิทธิ์โดยส่วนใหญ่ คือ นส3ก นส3 และโฉนด ซึ่งลักษณะการถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรของแต่ละพื้นที่ไม่มีความแตกต่างกัน ครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 13.44 ไร่ / ครัวเรือน และเมื่อพิจารณาจากตารางที่ 17 พบว่า ขนาดการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.25 มีพื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่ / ครัวเรือนซึ่งถือว่ามีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดเล็กมากอาจมีปัญหาการขาดแคลนที่ทำกิน โดยเฉพาะอบต.หาดทรายรี และอบต.ปากน้ำมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีพื้นที่ถือครองขนาดเล็กสูงกว่าร้อยละ 60

3. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 พื้นที่ศึกษามีพื้นที่ถือครองการเกษตรทั้งหมด 23,792.25 ไร่ แบ่งเป็นที่นา 10,256.75 ไร่ ร้อยละ 43.11 ที่ไร่ 20.25 ไร่ ร้อยละ 0.09 ที่สวน 11,858.5 ไร่ ร้อยละ 49.84 ที่อยู่อาศัย 1,005 ไร่ ร้อยละ 4.22 พื้นที่อื่น ๆ 635.75 ไร่ ร้อยละ 2.67 สัดส่วนพื้นที่ทำกินต่อพื้นที่ถือครองร้อยละ 83.02 และจากข้อมูลการแปลภาพถ่ายทางอากาศ 1 : 50,000 ปี 2538 มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่ทำนาทุ่งประมาณ 12,237.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.29 ของพื้นที่ทั้งหมด การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรพื้นที่อบต.บางหมากมีพื้นที่ทำการเกษตรที่สุด 10,938.75 ไร่ รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง 5,463.50 ไร่ อบต.ปากน้ำ 3,087.25 ไร่ และอบต.หาดทรายรี 2,646 ไร่ และการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกเปรียบเทียบกับพื้นที่การเกษตรของพื้นที่ศึกษา จากข้อมูล กชช2ค ปี2539 พบว่า ในพื้นที่อบต.บางหมากมีการใช้ที่ดินระหว่างร้อยละ 50 - 74 การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เต็มที่เนื่องจากปัญหาคุณภาพดินไม่ดี อบต.ท่ายางมีการใช้ประโยชน์ที่ดินร้อยละ 75 - 90 มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำและคุณภาพดินมีกรวดทรายและเป็นดินเค็ม อบต.ปากน้ำและอบต.หาดทรายรีใช้ประโยชน์ที่ดินน้อยกว่าร้อยละ 50 มีปัญหาการขาดน้ำ ดินเค็มและมีกรวดทราย

ตารางที่ 3.14 จำนวนประชากรเกษตร แรงงานเกษตร ต่อพื้นที่ทำการเกษตร , ประชากรเกษตรต่อแรงงานเกษตร

พื้นที่	จำนวนประชากรเกษตร		จำนวนแรงงานเกษตร		ประชากรเกษตร/ พื้นที่ทำการเกษตร (คน/ไร่)	แรงงานเกษตร/ พื้นที่ทำการเกษตร (คน/ไร่)	ประชากรเกษตร/ แรงงานเกษตร
	จำนวน (คน)	เฉลี่ย (คน/ครัวเรือน)	จำนวน (คน)	เฉลี่ย (คน/ครัวเรือน)			
ด.บางหมาก							
ม.1	126	5.25	54	2.25	0.79	0.34	2.33
ม.2	276	4.12	222	3.31	0.22	0.18	1.24
ม.3	230	3.65	182	2.89	0.33	0.26	1.26
ม.4	340	3.58	295	3.11	0.48	0.42	1.15
ม.5	411	4.89	356	4.24	0.90	0.78	1.15
ม.6	6	3.00	5	2.50	0.17	0.14	1.20
ม.7	524	4.48	519	4.44	0.53	0.52	1.01
ม.8	597	4.42	473	3.50	0.21	0.17	1.26
ม.9	420	4.42	396	4.17	0.33	0.31	1.06
ม.10	250	3.85	201	3.09	0.21	0.17	1.24
ม.11	309	3.81	305	3.77	0.27	0.27	1.01
ม.12	45	4.09	38	3.45	0.19	0.16	1.18
รวม	3,534	4.21	3,046	3.63	0.32	0.28	1.16
ด.ท้ายาง							
ม.1	328	5.38	113	1.85	0.69	0.24	2.90
ม.2	176	4.89	79	2.19	0.48	0.22	2.23
ม.3	134	4.32	62	2.00	0.37	0.17	2.16
ม.4	16	4.00	14	3.50	0.06	0.05	1.14
ม.5	137	4.72	73	2.52	0.46	0.24	1.88
ม.6	267	4.11	253	3.89	0.40	0.38	1.06
ม.7	334	3.98	255	3.04	0.43	0.33	1.31
ม.8	104	3.71	75	2.68	0.37	0.27	1.39
ม.9	306	3.87	204	2.58	0.22	0.15	1.50
ม.10	98	3.63	83	3.07	0.24	0.20	1.18
ม.11	145	4.26	55	1.62	0.78	0.30	2.64
รวม	2,045	4.28	1,266	2.65	0.37	0.23	1.62
ด.ปากน้ำ							
ม.4	455	4.38	374	3.60	0.44	0.36	1.22
ม.5	196	4.67	192	4.57	0.23	0.22	1.02
ม.6	363	6.05	297	4.95	0.31	0.25	1.22
รวม	1,014	4.92	863	4.19	0.33	0.28	1.17
ด.หาดทรายรี							
ม.1	106	3.93	105	3.89	0.58	0.57	1.01
ม.2	107	3.34	107	3.34	0.41	0.41	1.00
ม.3	106	3.53	96	3.20	0.31	0.28	1.10
ม.4	233	4.24	192	3.49	0.29	0.24	1.21
ม.5	171	6.58	132	5.08	0.44	0.44	1.30
ม.6	115	3.83	96	3.20	0.33	0.28	1.20
ม.7	145	3.09	145	3.09	0.35	0.35	1.00
รวม	983	3.98	873	3.53	0.37	0.33	1.13
รวมทั้ง 4 ตำบล	7,576	4.28	6,048	3.42	0.38	0.31	1.25

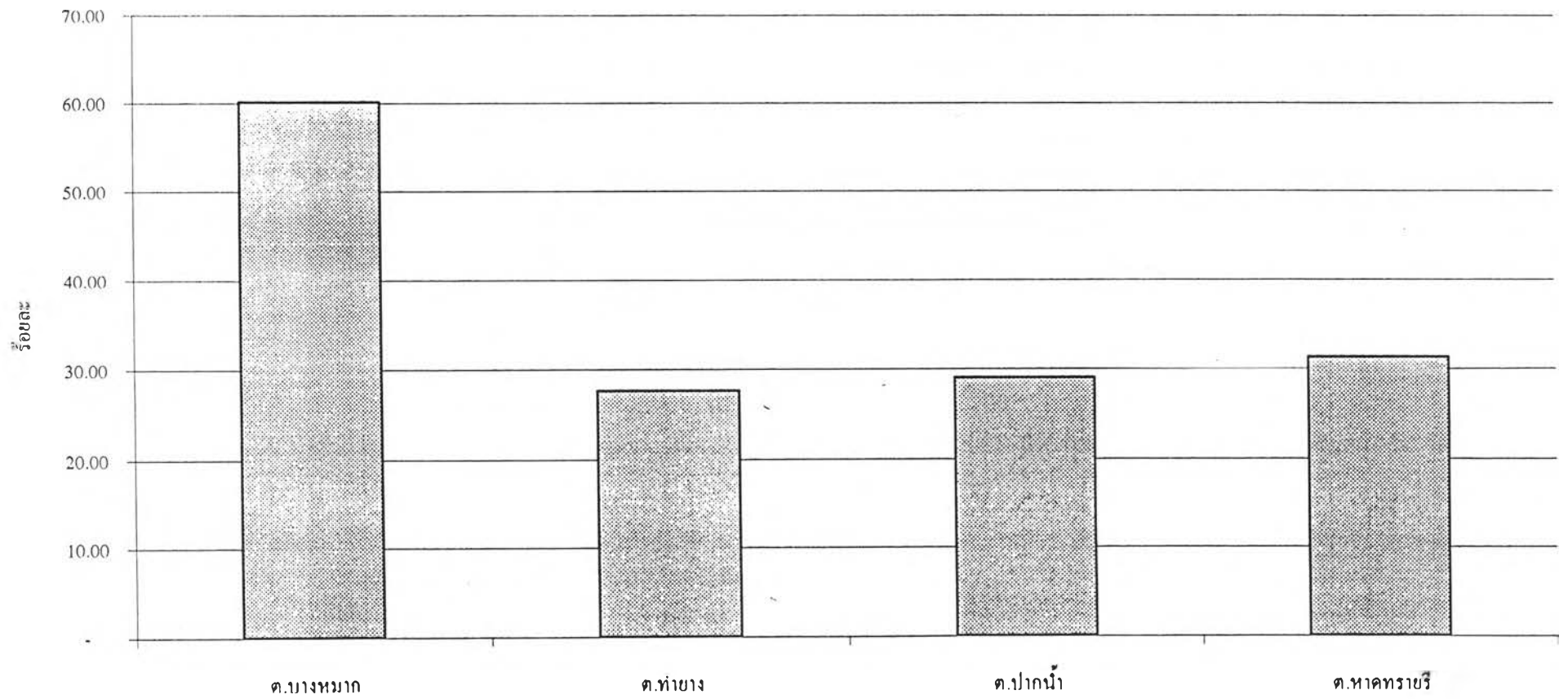
ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 กรมส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 3.15 แสดงประชากรเกษตรต่อประชากรทั้งหมดของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	จำนวนประชากรเกษตร (คน)	ประชากรทั้งหมด (คน)	ประชากรเกษตร / ประชากรทั้งหมด (ร้อยละ)
ต.บางหมาก			
ม 1	126	305	41.31
ม 2	276	528	52.27
ม 3	230	349	65.90
ม 4	340	420	80.95
ม 5	411	443	92.78
ม 6	6	554	1.08
ม 7	524	586	89.42
ม 8	597	706	84.56
ม 9	420	598	70.23
ม 10	250	476	52.52
ม 11	309	596	51.85
ม 12	45	318	14.15
รวม	3,534	5,879	60.11
ต.ท่าม่วง			
ม 1	328	893	36.73
ม 2	176	473	37.21
ม 3	134	238	56.30
ม 4	16	1,232	1.30
ม 5	137	605	22.64
ม 6	267	649	41.14
ม 7	334	653	51.15
ม 8	104	663	15.69
ม 9	306	735	41.63
ม 10	98	1,116	8.78
ม 11	145	154	94.16
รวม	2,045	7,411	27.59
ต.ปากน้ำ			
ม 1		17	-
ม 4	455	817	55.69
ม 5	196	346	56.65
ม 6	363	408	88.97
ม 8		1,443	-
ม 10		463	-
รวม	1,014	3,494	29.02
ต.หาดทรายรี			
ม 1	106	640	16.56
ม 2	107	534	20.04
ม 3	106	376	28.19
ม 4	233	303	76.90
ม 5	171	539	31.73
ม 6	115	415	27.71
ม 7	145	338	42.90
รวม	983	3,145	31.26

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540

แผนภูมิที่ 3.3 แสดงประชากรเกษตร / ประชากรทั้งหมด (ร้อยละ) รายตำบล

ตารางที่ 5 : 6 ตำบล อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ของตนเอง				เช่าคนอื่น				ได้ค่าเช่า						
			จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ			
ตำบลนาหว้า																	
ม.1	24	199.25	23	95.83	178.50	89.59	7.76	5	20.83	20.75	10.41	4.15					
ม.2	67	1,296.50	64	95.52	930.25	71.75	14.54	15	22.39	252.25	19.46	16.82	10	14.63	114.00	6.79	11.40
ม.3	63	754.00	58	92.06	709.00	94.03	12.22	6	9.52	28.50	3.91	4.92	7	11.11	15.50	2.06	2.21
ม.4	95	804.25	76	80.00	769.25	95.65	10.12						21	22.11	35.00	4.35	1.67
ม.5	64	611.25	73	86.90	603.25	98.69	8.26	1	1.19	0.50	0.08	0.05	10	11.90	7.50	1.23	0.75
ม.6	2	36.00	2	100.00	36.00	100.00	18.00										
ม.7	117	1,033.00	113	96.58	995.50	96.32	8.81	5	4.27	4.00	0.39	0.80	8	6.84	34.00	3.29	4.25
ม.8	135	2,930.75	131	97.04	2,700.75	92.15	20.62	4	2.96	30.00	1.02	7.50	22	16.30	200.00	6.82	9.09
ม.9	95	1,262.75	95	100.00	1,202.75	95.25	12.66						6	6.32	60.00	4.75	10.00
ม.10	65	1,275.75	56	86.15	1,139.25	89.30	20.34	7	10.77	61.00	4.78	8.71	10	15.38	55.50	4.35	5.55
ม.11	81	1,205.75	81	100.00	1,006.75	83.50	12.43	12	14.81	123.00	10.20	10.25	8	9.86	76.00	6.30	9.50
ม.12	11	237.75	11	100.00	237.75	100.00	21.61										
รวม	639	11,647.50	783	93.33	10,509.00	90.23	13.42	55	6.56	521.00	4.47	9.47	102	12.16	597.50	5.13	5.86
ตำบลนาหว้า																	
ม.1	61	574.50	61	100.00	560.00	97.48	9.18	1	1.64	3.00	0.52	3.00	1	1.64	11.50	2.00	11.50
ม.2	36	681.00	36	100.00	671.00	98.53	18.64						1	2.78	10.00	1.47	10.00
ม.3	31	363.50	31	100.00	363.50	100.00	11.73										
ม.4	4	290.50	3	75.00	274.50	94.49	91.50						1	25.00	16.00	5.51	16.00
ม.5	25	302.50	25	100.00	302.50	100.00	10.43										
ม.6	65	746.75	60	95.38	709.75	95.05	11.45	1	1.54	5.00	0.67	5.00	3	4.62	32.00	4.29	10.67
ม.7	64	1,054.00	64	100.00	1,054.00	100.00	12.56										
ม.8	28	280.75	28	100.00	269.75	96.06	9.63	1	3.57	11.00	3.92	11.00					
ม.9	75	1,486.00	75	100.00	1,466.00	98.65	18.56										
ม.10	27	408.50	27	100.00	408.50	100.00	15.13										
ม.11	34	169.50	34	100.00	169.50	100.00	5.57										
รวม	476	6,377.50	474	99.16	6,268.00	98.30	13.23	3	0.63	19.00	0.30	6.33	6	1.26	69.50	1.09	11.58
ตำบลนาหว้า																	
ม.4	104	1,043.00	104	100.00	1,043.00	100.00	10.03										
ม.5	40	863.75	40	95.24	644.75	74.75	16.12	1	2.38	178.00	20.61	178.00	2	4.76	6.00	0.69	3.00
ม.6	60	1,188.00	60	100.00	1,188.00	100.00	19.80										
รวม	204	3,094.75	204	99.03	2,875.75	92.92	14.10	1	0.49	178.00	5.75	178.00	2	0.97	6.00	0.19	3.00
ตำบลนาหว้า																	
ม.1	27	183.00	27	100.00	183.00	100.00	6.78										
ม.2	32	262.00	32	100.00	262.00	100.00	8.19										
ม.3	30	340.75	29	96.67	337.25	98.97	11.63										
ม.4	55	816.00	55	100.00	816.00	100.00	14.84										
ม.5	26	299.00	26	100.00	299.00	100.00	11.50										
ม.6	30	343.00	29	96.67	341.00	97.71	11.76						1	3.33	8.00	2.29	8.00
ม.7	47	416.00	46	97.87	415.75	99.94	9.04						1	2.13	0.25	0.06	0.25
รวม	247	2,665.75	244	98.78	2,654.00	99.56	10.88						2	0.81	8.25	0.31	4.13
รวมทั้ง 4 ตำบล	1,770	23,765.50	1,705	96.33	22,307.75	95.79	13.08	59	3.33	718.00	3.02	12.17	112	6.33	661.25	2.86	6.08

ที่มา : ข้อมูลสำรวจสำมะโนครัว ปี 2540 กรมการทะเบียนราษฎรอุดรธานี

ตารางที่ 3.17 ขนาดการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	ขนาดการถือครองพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่ / ครัวเรือน) (ร้อยละ)										
		<=10	11 - 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	61 - 70	71 - 80	81 - 90	91 - 100	>100
ต.บางหมาก												
ม.1	24	70.83	29.17									
ม.2	67	31.34	35.82	19.40	2.99	5.97	2.99		1.49			
ม.3	63	58.73	30.16	6.35	1.59	1.59	1.59					
ม.4	95	71.58	20.00	4.21	1.05	2.11	1.05					
ม.5	84	76.19	11.90	7.14	3.57	1.19						
ม.6	2		50.00	50.00								
ม.7	117	71.79	23.08	3.42	0.85		0.85					
ม.8	135	17.78	39.26	24.44	7.41	6.67	2.22	2.22				
ม.9	95	54.74	30.53	8.42	5.26						1.05	
ม.10	65	26.17	35.38	20.00	7.69	6.15	1.54	1.54		1.54		
ม.11	81	38.27	38.27	13.58	7.41	2.47						
ม.12	11	9.09	45.45	27.27	18.18							
รวม	839	49.58	29.56	11.92	4.29	2.74	1.07	0.48	0.12	0.12	0.12	
ต.ท่าช้าง												
ม.1	61	73.77	19.67	3.28	1.64				1.64			
ม.2	36	36.11	30.56	13.89	13.89	5.56						
ม.3	31	77.42	16.13		3.23							3.23
ม.4	4	25.00	25.00					25.00				25.00
ม.5	29	62.07	20.69	13.79		3.45						
ม.6	65	61.54	26.15	7.69		1.54	1.54				1.54	
ม.7	84	47.62	40.48	8.33	2.38	1.19						
ม.8	28	75.00	10.71	3.57	7.14	3.57						
ม.9	79	32.91	32.91	18.99	10.13	2.53	2.53					
ม.10	27	74.07	11.11	3.70	3.70				7.41			
ม.11	34	94.12	5.88									
รวม	478	58.58	25.10	8.37	4.18	1.67	0.63	0.21	0.63		0.21	0.42
ต.ปากน้ำ												
ม.4	104	74.04	13.46	5.77	1.92	2.88	0.96		0.96			
ม.5	42	54.76	14.29	19.05	2.38	2.38		2.38			2.38	2.38
ม.6	60	40.00	23.33	15.00	10.00	3.33	5.00	1.67	1.67			
รวม	206	60.19	16.50	11.17	4.37	2.91	1.94	0.97	0.97		0.49	0.49
ต.หาดทรายรี												
ม.1	27	92.59			7.41							
ม.2	32	68.75	31.25									
ม.3	30	80.00	6.67	3.33	3.33		3.33	3.33				
ม.4	55	41.82	32.73	14.55	9.09		1.82					
ม.5	26	53.85	34.62	7.69	3.85							
ม.6	30	60.00	23.33	13.33	3.33							
ม.7	47	68.09	21.28	8.51	2.13							
รวม	247	63.97	22.67	7.69	4.45		0.81		0.40			
รวมทั้ง 4 ตำบล	1,770	55.25	25.88	10.28	4.29	2.09	1.02	0.40	0.40	0.06	0.17	0.17

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 กรมส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 3.18 พื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	พื้นที่ถือครองการเกษตร (ไร่)								พื้นที่ทำกิน / พื้นที่ถือครอง
		พื้นที่ทำกิน				พื้นที่อยู่อาศัย	อื่น ๆ	รวม	เฉลี่ยต่อ ครัวเรือน	
		ที่นา	ที่ไร่	ที่สวน	รวม					
ต.บางหมาก										
ม.1	24	99.25		61.00	160.25	42.75		203.00	8.46	78.84
ม.2	67	784.50		477.00	1,261.50	17.00	18.00	1,296.50	19.35	97.30
ม.3	63	331.25		364.25	695.50	58.50		754.00	11.97	92.24
ม.4	95	223.00		486.50	709.50	94.75		804.25	8.47	88.22
ม.5	84	79.25		376.75	456.00	131.25	24.00	611.25	7.28	74.60
ม.6	2	18.75		16.75	35.50	0.50		36.00	18	98.61
ม.7	117	542.00	1.00	448.25	991.25	39.00	3.25	1,033.50	8.83	95.91
ม.8	135	1,738.25	3.25	1,083.25	2,824.75	21.00	85.00	2,930.75	21.71	96.36
ม.9	95	759.50	15.00	485.50	1,260.00	2.75		1,262.75	13.29	99.78
ม.10	65	916.50		263.50	1,180.00	95.75		1,275.75	19.63	92.49
ม.11	81	673.25		457.75	1,131.00	74.75		1,205.75	14.89	93.80
ม.12	11	183.00		50.50	233.50	4.25		237.75	21.61	98.21
รวม	839	6,348.50	19.25	4,571.00	10,938.75	582.25	130.25	11,651.25	13.89	93.88
เฉลี่ยต่อครัวเรือน		7.57	0.02	5.45	13.04	0.69	0.16	13.89		
ต.ท่าช้าง										
ม.1	61	13.50		462.50	476.00	15.50	83.00	574.50	9.42	82.85
ม.2	36	158.00		207.00	365.00	13.50	302.25	681.00	18.92	53.60
ม.3	31	152.00		205.75	357.75	5.75		363.50	11.73	98.42
ม.4	4	49.00		240.00	289.00	1.50		290.50	72.63	99.48
ม.5	29	60.75	1.00	238.75	300.50	2.00		302.50	10.43	99.34
ม.6	65	446.25		217.00	663.25	82.50	1.00	746.75	11.49	88.82
ม.7	84	308.00		467.75	775.75	277.25	1.00	1,054.00	12.55	73.60
ม.8	28	66.75		213.00	279.75	1.00		280.75	10.03	99.64
ม.9	79	894.00		470.00	1,364.00	4.00	118.00	1,486.00	18.81	91.79
ม.10	27	10.00		397.00	407.00	1.50		408.50	15.13	99.63
ม.11	34	56.50		129.00	185.50	7.00		192.50	5.66	96.36
รวม	478	2,214.75	1.00	3,247.75	5,463.50	411.50	505.50	6,380.50	13.35	85.63
เฉลี่ยต่อครัวเรือน		4.63	-	6.79	11.43	0.86	1.06	13.35		
ต.ปากน้ำ										
ม.4	104	251.75		788.25	1,040.00	3.00		1,043.00	10.03	99.71
ม.5	42	479.00		381.25	860.25	3.50		863.75	20.57	99.59
ม.6	60	566.00		621.00	1,187.00	1.00		1,188.00	19.8	99.92
รวม	206	1,296.75		1,790.50	3,087.25	7.50		3,094.75	15.02	99.76
เฉลี่ยต่อครัวเรือน		6.29		8.69	14.99	0.04		15.02		
ต.หาดทรายสี										
ม.1	27			183.00	183.00			183.00	6.78	100.00
ม.2	32			262.00	262.00			262.00	8.19	100.00
ม.3	30			338.25	338.25	2.50		340.75	11.36	99.27
ม.4	55	284.00		516.00	800.00		16.00	816.00	14.84	98.04
ม.5	26			299.00	299.00			299.00	11.5	100.00
ม.6	30	45.00		304.00	349.00			349.00	11.63	100.00
ม.7	47	67.75		347.00	414.75	1.25		416.00	8.85	99.70
รวม	247	396.75		2,249.25	2,646.00	3.75		2,665.75	10.79	99.26
เฉลี่ยต่อครัวเรือน		1.61		9.11	10.71	0.02		10.79		
รวมทั้ง 4 ตำบล	1,770	10,256.75	20.25	11,858.50	19,751.50	1,005.00	635.75	23,792.25	13.44	83.02
เฉลี่ยต่อครัวเรือน		5.79	0.01	6.70	11.16	0.57	6.70	13.44		

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 กรมส่งเสริมการเกษตร

4. มูลค่าผลผลิต

จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 พื้นที่ศึกษามีมูลค่าผลผลิตรวมทั้งหมด 22,413,482 บาท โดยอบต.บางหมากมีมูลค่าผลผลิตรวมสูงสุด 9,156,062 บาท รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง 7,581,020 บาท อบต.หาดทรายรี 3,128,400 บาท และต่ำที่สุดอบต.ปากน้ำ 2,588,000 บาท

มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ ของพื้นที่ศึกษา 1,278.98 บาท / ไร่ โดยอบต.ท่ายางมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่สูงที่สุด 1,771.06 บาท / ไร่ รองลงมาคือ อบต.หาดทรายรีเฉลี่ย 1,223.42 บาท / ไร่ อบต.บางหมากเฉลี่ย 1,120.59 บาท / ไร่ และอบต.ปากน้ำเฉลี่ย 1,015.9 บาท / ไร่

5. สาขาการผลิต

5.1. การเพาะปลูก

- การทำสวนมะพร้าว

มะพร้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจทำรายได้ให้กับจังหวัดชุมพรและพื้นที่ศึกษา เนื่องจากมีพื้นที่ติดทะเลและลักษณะดินมีความเหมาะสมในการเจริญเติบโตของมะพร้าวเป็นอย่างดี จากตารางที่ 3.11 พบว่าครัวเรือนในทุกพื้นที่ศึกษาประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าวเป็นอันดับหนึ่งโดยพื้นที่อบต.บางหมากมีครัวเรือนทำสวนมะพร้าวมากที่สุดถึงร้อยละ 65 รองลงมาคือ อบต.หาดทรายรี ร้อยละ 39 อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 36 และอบต.ท่ายาง ร้อยละ 33 ตามลำดับ

ครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาร้อยละ 80 มีรายได้จากการทำสวนมะพร้าว ซึ่งครัวเรือนอบต.บางหมากมีรายได้เฉลี่ยจากการทำสวนมะพร้าวสูงที่สุด คือ 15,239 บาท / ปี รองลงมา คือ อบต.ท่ายาง มีรายได้เฉลี่ย 9,413 บาท / ปี อบต.ปากน้ำ มีรายได้เฉลี่ย 2,563 บาท / ปี และอบต.หาดทรายรี มีรายได้เฉลี่ย 1,941 บาท / ปี ซึ่งเกษตรกรจะนำผลผลิตจำหน่ายให้แก่พ่อค้าท้องถิ่นประมาณร้อยละ 80 ของผลผลิต เมื่อพ่อค้ามารับซื้อผลจะนำมาแปรรูปโดยทำการตากแห้งหรืออบแห้งแล้วส่งต่อไปยังโรงงานอุตสาหกรรมหรือพ่อค้าในเมืองต่อไป ส่วนผลผลิตอีกประมาณร้อยละ 20 เกษตรกรจะนำมาตากแห้งหรืออบแห้งแล้วจำหน่ายให้แก่พ่อค้าท้องถิ่นหรือโรงงานอุตสาหกรรม

- การทำนา

การทำนาเป็นอาชีพและสาขาการผลิตที่มีความสำคัญรองจากการทำสวนมะพร้าว โดยเฉพาะในพื้นที่อบต.บางหมากและอบต.ท่ายาง เนื่องจากสภาพเป็นที่ราบลักษณะดินเป็นดินเนื้อค่อนข้างละเอียด ระบายน้ำเร็วจึงมีความเหมาะสมสำหรับใช้ปลูกข้าว จากตารางที่ 3.11 ครัวเรือนอบต.ท่ายางประกอบอาชีพทำนามากที่สุด ร้อยละ 17 รองลงมา คือ อบต.บางหมาก ร้อยละ 12 อบต. ปากน้ำ ร้อยละ 10 และอบต.หาดทรายรี ร้อยละ 5 ตามลำดับ มีผลผลิตโดยเฉลี่ย 300 - 400 กก. / ไร่ เมื่อนำมาประเมินรายได้ของครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาที่ประกอบอาชีพทำนามีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 15,825 บาท / ปี โดยครัวเรือน อบต.ปากน้ำมีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุด 23,941 บาท / ปี รองลงมา คือ อบต.บางหมาก 16,039 บาท / ปี อบต.หาดทรายรี 13,070 บาท / ปี และอบต.ท่ายาง 12,506 บาท / ปี ครัวเรือนเกษตรกรจะเก็บผลผลิตร้อยละ 20 ไว้บริโภค และส่วนใหญ่อจะจำหน่ายให้กับโรงสี ภายในท้องถิ่นแล้วจะนำไปจำหน่ายต่อยังพ่อค้าขายปลีกและขายส่งต่อไป การทำนาในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะทำนาปีละ 1 ครั้ง

ตารางที่ 3.19 มูลค่าผลิตภัณฑ์รวมต่อพื้นที่ทำการเกษตร ต่อครัวเรือน ต่อประชากรการเกษตร ต่อแรงงานการเกษตร

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน ที่เพาะปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	จำนวนประชากร เกษตร (คน)	จำนวนแรงงาน เกษตร (คน)	มูลค่าผลิตภัณฑ์รวม (บาท)	มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ย (บาท / ไร่)	มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ย (บาท / ครัวเรือน)	มูลค่าผลิตภัณฑ์ / ประชากรการเกษตร (บาท / คน)	มูลค่าผลิตภัณฑ์ / แรงงานการเกษตร (บาท / คน)
ตำบลบึงระแหง									
บ.1	22	101.50	126	54	266,300	2,623.65	12,104.55	2,113.49	4,931.48
บ.2	89	1,291.00	276	222	1,059,100	820.37	15,349.26	3,837.32	4,770.72
บ.3	56	406.75	230	182	462,200	1,136.32	8,253.57	2,009.57	2,539.56
บ.4	93	543.50	340	295	995,400	1,836.98	10,735.45	2,906.47	3,384.41
บ.5	78	354.75	411	356	253,340	714.14	3,247.95	616.40	711.63
บ.6	2	35.75	6	5	7,800	218.18	3,900.00	1,300.00	1,560.00
บ.7	116	759.00	524	519	546,500	720.03	4,711.21	1,042.94	1,052.99
บ.8	135	2,366.00	597	473	3,062,172	1,302.69	22,830.90	5,162.77	6,516.22
บ.9	102	1,035.00	420	396	1,305,850	1,261.69	12,802.45	3,109.17	3,297.60
บ.10	56	450.00	250	201	335,800	746.22	5,996.43	1,343.20	1,670.65
บ.11	78	633.25	309	305	703,000	1,110.15	9,012.82	2,275.08	2,304.92
บ.12	12	194.25	45	38	135,800	698.07	11,300.00	3,013.33	3,568.42
รวม	816	8,170.75	3,534	3,046	9,156,062	1,120.59	11,220.66	2,560.85	3,005.93
ตำบลบึง									
บ.1	62	463.50	328	113	1,285,900	2,774.33	20,740.32	3,820.43	11,379.66
บ.2	36	303.75	176	79	610,500	2,009.88	16,958.33	3,468.75	7,727.85
บ.3	32	292.50	134	62	289,300	989.06	9,040.63	2,158.96	4,666.13
บ.4	4	254.00	16	14	294,000	1,157.48	73,500.00	18,375.00	21,000.00
บ.5	27	206.00	137	73	545,200	2,646.60	20,192.56	3,979.56	7,468.49
บ.6	56	374.25	267	253	473,800	1,266.00	8,460.71	1,774.53	1,872.73
บ.7	83	705.50	334	256	1,313,800	1,862.23	15,828.92	3,933.53	5,152.16
บ.8	28	243.75	104	75	372,320	1,527.47	13,297.14	3,580.00	4,964.27
บ.9	79	978.00	306	204	1,575,000	1,608.78	19,936.71	5,147.06	7,720.59
บ.10	26	318.50	88	63	662,600	2,080.38	25,484.62	6,761.22	7,883.13
บ.11	33	139.75	145	55	158,600	1,134.88	4,806.06	1,083.79	2,883.64
รวม	465	4,280.50	2,045	1,266	7,581,020	1,771.06	16,303.27	3,707.10	5,988.17
ตำบลบ้านไร่									
บ.4	103	1,010.00	455	374	902,000	893.07	8,757.28	1,962.42	2,411.76
บ.5	40	617.50	196	192	500,800	811.01	12,520.00	2,556.10	2,608.33
บ.6	60	920.00	363	297	1,185,200	1,288.26	19,753.33	3,266.01	3,990.57
รวม	203	2,547.50	1,014	863	2,588,000	1,015.80	12,748.77	2,552.27	2,998.84
ตำบลบ้านไร่									
บ.1	27	183.00	106	105	377,000	2,060.11	13,962.96	3,556.60	3,590.48
บ.2	34	250.00	107	107	251,000	1,004.00	8,096.77	2,345.79	2,345.79
บ.3	30	277.25	106	96	292,500	1,055.00	9,750.00	2,756.43	3,046.88
บ.4	54	789.00	233	192	1,069,000	1,354.88	19,796.30	4,567.98	5,567.71
บ.5	26	299.00	171	132	299,000	1,000.00	11,500.00	1,748.54	2,266.15
บ.6	30	349.00	115	96	406,000	1,163.32	13,533.53	3,530.43	4,229.17
บ.7	44	409.75	145	145	433,900	1,058.94	9,861.36	2,992.41	2,992.41
รวม	242	2,557.00	983	873	3,128,400	1,223.47	12,927.27	3,182.50	3,583.51
รวมทั้ง 3 ตำบล	1,726	17,555.75	7,576	6,048	22,453,482	1,278.98	13,006.97	2,963.76	3,712.55

ที่มา: ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 กรมส่งเสริมการเกษตร

5.2 ประมง

การทำประมงเป็นอาชีพที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดชุมพรและพื้นที่ศึกษา เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีพื้นที่ป่าชายเลนและเกาะแก่งต่าง ๆ ระดับความลึกเฉลี่ยของอ่าวไทยด้านจังหวัดชุมพรอยู่ระหว่าง 10 - 30 เมตร จึงทำให้ทะเลอ่าวไทยจังหวัดชุมพรมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำและเป็นแหล่งแพร่ขยายพันธุ์และพักพิงสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ปลาหู ปลาลัง ปลาหลังเขียว เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้การประมงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษาและระดับจังหวัด สามารถแยกกิจกรรมของการประมงในพื้นที่ศึกษาได้ดังนี้

- การทำประมงทะเลและประมงชายฝั่ง

ลักษณะการทำประมงเป็นกิจกรรมขนาดเล็กถึงขนาดกลาง จะมีเรือขนาดใหญ่ซึ่งมีขนาดเรือตั้งแต่ 50 ตันกรอส ขึ้นไปไม่มากนัก เครื่องมือที่นิยมใช้มากที่สุดได้แก่ อวนลากแผ่นตะเฒ่ และอวนล้อม ซึ่งเรือประมงเหล่านี้จะเข้าเทียบท่าขนถ่ายสัตว์น้ำที่ท่าเรือขององค์การสะพานปลาชุมพร ในเขตพื้นที่อบต. ปากน้ำ และมีรถห้องเย็นบรรทุกสัตว์น้ำเหล่านี้ไปจำหน่ายยังสะพานปลาสมุทรสาครและกรุงเทพฯ ในปีหนึ่ง ๆ การทำประมงในจังหวัดชุมพรจะออกทำการประมงได้ประมาณ 7 - 9 เดือน เพราะช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม เป็นหน้ามรสุม และเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม เป็นฤดูห้ามจับสัตว์น้ำ

สำหรับประมงขนาดเล็กหรือประมงพื้นบ้าน เป็นเรือประมงซึ่งทำการประมงไม่ไกลจากหมู่บ้านนักและเฉลี่ยห่างจากฝั่งประมาณ 5 กม. อันได้แก่ เครื่องมืออวนลอยปู กุ้ง ปลาต่าง ๆ เรือลอบหมึก ลอบปลา ไตหมึก หรือเครื่องมือขนาดเล็กในลำคลองต่าง ๆ

คริวเรือในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมงขนาดเล็ก จากตารางที่ 3.11 มีคริวเรือประกอบอาชีพประมงมากที่สุดในอบต.หาดทรายรี ร้อยละ 35 รองลงมาคือ อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 10 และอบต.ท่ายาง ร้อยละ 9 รายได้จากทำประมงขนาดเล็กเฉลี่ยคริวเรือนละ 33,504 บาท / ปี โดยอบต.ท่ายางมีรายได้ของคริวเรือประมงเฉลี่ยสูงสุดที่ 34,097 บาท / ปี รองลงมาคือ อบต.หาดทรายรีเฉลี่ย 33,788 บาท / ปี และอบต.ปากน้ำเฉลี่ย 27,600 บาท / ปี ส่วนประมงขนาดกลาง - ใหญ่ คริวเรือมีรายได้เฉลี่ย 40,000 - 200,000 บาท / ปี ซึ่งคริวเรือที่ทำประมงขนาดกลาง - ใหญ่อบต.หาดทรายรีมีรายได้เฉลี่ยสูงสุดเฉลี่ย 120,000 บาท / ปี รองลงมาคือ อบต.ท่ายางเฉลี่ย 80,000 บาท / ปี และอบต.ปากน้ำเฉลี่ย 36,000 บาท / ปี ส่วนผลผลิตสัตว์น้ำทะเล ชาวประมงจะนำไปจำหน่ายยังแปปลา บางส่วนจะนำไปจำหน่ายยังตลาดในเมือง และอีกส่วนจะส่งไปยังโรงงานอุตสาหกรรมหรือห้องเย็นเพื่อบรรจุส่งในตลาดกรุงเทพฯต่อไป

- การทำประมงน้ำจืด

การทำประมงน้ำจืดมีความสำคัญกับเศรษฐกิจน้อยมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมมากขึ้นและมีการจับสัตว์น้ำมาใช้ประโยชน์มาก ฤดูซึ่งมีการทำประมงแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ฤดูน้ำหลาก ประมาณเดือน พฤษภาคม - พฤศจิกายน และฤดูน้ำลด ประมาณเดือนมกราคม - เมษายน ฤดูน้ำลดมักทำการจับสัตว์น้ำในท้องนา โดยการวิดบ่อ หนอง บึงต่าง ๆ ปัจจุบันการทำประมงน้ำจืดมักทำเพื่อยังชีพและเพื่อจำหน่ายบ้างบางส่วน และจากตารางที่ 3.11 พบว่าคริวเรือในอบต.ท่ายางมีการทำประมงน้ำจืด ร้อยละ 4.47 และมีรายได้เฉลี่ยคริวเรือนละ 8,420 บาท / ปี

5.3 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ลักษณะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดโดยทั่วไปเป็นการเพาะเลี้ยงขนาดเล็ก มีขนาดบ่อเพียง 20 - 200 ตร.ม. เป็นการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดแบบพื้นฐานกึ่งพัฒนา ปลาที่นิยมเลี้ยงได้แก่ ปลาดุก ปลาช่อน และปลาตะเพียนขาว ในปัจจุบันมีผู้สนใจและเริ่มหันมาเลี้ยงจริงจังมากขึ้น สำหรับสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ได้มีเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาได้ให้ความสนใจและหันมานิยมเลี้ยงคือ ตะพาน้ำเพื่อเป็นอาชีพเสริม ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 80,000 – 100,000 บาท / ปี แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันราคาของตะพาน้ำตกต่ำลงมาก จากเดิมเคยจำหน่ายได้ 600 บาทต่อกก. ปัจจุบันจำหน่ายได้ 200 กว่าบาทต่อกก.และจากตารางที่ 3.11 ครัวเรือนในอบต.ท่ายางทำอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ร้อยละ 0.94 มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 8,588 บาท / ปี

- การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย น้ำทะเล

จากสภาพพื้นที่ศึกษาที่มีอาณาเขตติดต่อกับชายฝั่งทะเลยาวและมีแม่น้ำลำคลองซึ่งมีธาตุอาหารและความสมบูรณ์ทางธรรมชาติและมีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงระดับหนึ่ง สัตว์น้ำที่นิยมเลี้ยง คือ การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล การเลี้ยงหอยแมลงภู่ ประเภทการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบพัฒนา พื้นที่เลี้ยงในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน แหล่งน้ำที่ใช้ คือ คลองอีเล็ด คลองท่าจระเข้ คลองร่องน้อย เป็นต้น และจากตารางที่ 3.11 มีครัวเรือนทำอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย น้ำทะเลในพื้นที่ อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 7 และอบต.ท่ายาง ร้อยละ 3 มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 75,000 - 300,000 บาท / ปี

5.4 เลี้ยงสัตว์

อาชีพเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ศึกษามีสัดส่วนน้อย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศไม่อำนวยต่อการเลี้ยงสัตว์ กล่าวคือไม่มีทุ่งหญ้าสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ ดังนั้นประชาชนจึงไม่มีอาชีพทางการเลี้ยงสัตว์ แต่จะมีเกษตรกรที่ชอบเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม สัตว์ที่นิยมเลี้ยงส่วนใหญ่ได้แก่ โค กระบือ สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง เป็นต้น จะเป็นการเลี้ยงรายย่อยหรือเป็นการเลี้ยงในครอบครัวจะจัดกระจายไปตามหมู่บ้าน

จากข้อมูล กชช2ค ปี2539 ครัวเรือนในพื้นที่ศึกษานิยมเลี้ยงสุกรมากที่สุด ร้อยละ 4.39 รองลงมาก็คือ โคร้อยละ 1.84 เป็ด - ไก่ ร้อยละ 1.5 และ กระบือ ร้อยละ 0.32 พื้นที่ที่มีครัวเรือนประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มากที่สุดคือ อบต.หาดทรายรี ร้อยละ 17 รองลงมาก็คือ อบต.ปากน้ำ ร้อยละ 14 อบต.ท่ายาง ร้อยละ 8 และอบต.บางหมาก ร้อยละ 8 และจากตารางที่ 3.20 อบต.บางหมากมีจำนวนสัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุด รองลงมาก็คือ อบต.ท่ายาง อบต.หาดทรายรี และอบต.ปากน้ำตามลำดับ รายได้ของครัวเรือนที่เลี้ยงสุกรมีรายได้เฉลี่ย 11,725 บาท / ปี รายได้จากเลี้ยงเป็ด - ไก่ เฉลี่ย 11,898 บาท / ปี รายได้จากการเลี้ยงโคเฉลี่ย 9,966 บาท / ปี และรายได้จากการเลี้ยงกระบือเฉลี่ย 6,500 บาท / ปี

6. การเปรียบเทียบความแตกต่างการผลิตภาคเกษตรระหว่างพื้นที่

- ด้านสาขาการผลิต

1. การเพาะปลูก จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 มาพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างในสาขาการเพาะปลูกระหว่างพื้นที่อบต. 4 แห่ง สรุปได้ว่า

ตารางที่ 3.20 จำนวนสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ศึกษา

ตำบล	หมู่ที่	สัตว์เลี้ยง			
		โค	กระบือ	สุกร	เปิด โก
บางหมาก	ม.1			15	138
	ม.2	150		240	4,720
	ม.3				
	ม.4			139	240
	ม.5	130		130	14,000
	ม.6	20			1,400
	ม.7				
	ม.8				
	ม.9				
	ม.10			132	232
	ม.11	n	n	n	n
	ม.12	n	n	n	n
รวม		300		656	20,730
ท่าช้าง	ม.1			300	
	ม.2	24	13	150	215
	ม.3				
	ม.4	13		124	
	ม.5	16		162	997
	ม.6	24	16	74	
	ม.7	35	44	14	
	ม.8	69	12	129	
	ม.9			110	
	ม.10			79	415
	ม.11			50	510
รวม		181	85	1,192	2,137
ปากน้ำ	ม.1				
	ม.4	67		75	
	ม.5			110	
	ม.6	8	60	65	
	ม.8				
ม.10			25		
รวม		75	60	275	
หาดทรายรี	ม.1	80		20	280
	ม.2				
	ม.3	10		20	
	ม.4	68		160	
	ม.5	20			
	ม.6	59		30	
	ม.7				
รวม		237		230	280

ที่มา : ข้อมูล กชช2ค ปี 2539 กรมการพัฒนาชุมชน

อบต.บางหมาก มีพื้นที่เพาะปลูกและมีครุว์เรือนประกอบอาชีพเพาะปลูกมากที่สุด และมีรายได้จากการเพาะปลูกสูงที่สุด 9,220,062 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.84 ของรายได้ในภาคเกษตรทั้งหมด แต่สถานะการผลิตอยู่ในระดับต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากมีรายได้จากการเพาะปลูกเฉลี่ยต่อครุว์เรือนต่ำที่สุด 10,989 บาท / ครุว์เรือน และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 1,120 บาท / ไร่ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ศึกษา 1,279 บาท / ไร่

อบต.ท่ายาง มีพื้นที่เพาะปลูกและครุว์เรือนที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกมากเป็นอันดับที่สอง และมีรายได้จากการเพาะปลูกสูงเป็นอันดับที่สอง 8,832,020 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.02 ของรายได้ในภาคเกษตร สถานะการผลิตอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากมีรายได้เฉลี่ยจากการเพาะปลูกเฉลี่ย / ครุว์เรือนสูงที่สุด 18,477 บาท / ครุว์เรือน และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย สูงที่สุด 1,771 บาท / ไร่

อบต.ปากน้ำ มีพื้นที่เพาะปลูกมากเป็นอันดับที่สาม แต่มีครุว์เรือนประกอบอาชีพเพาะปลูกน้อยที่สุด และมีรายได้จากการเพาะปลูกต่ำที่สุด 2,588,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.25 ของรายได้ในภาคเกษตร สถานะการผลิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีรายได้จากการเพาะปลูกเฉลี่ย / ครุว์เรือนสูงเป็นอันดับสาม 12,563 บาท และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 1,016 บาท / ไร่ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ศึกษาและมีมูลค่าต่ำที่สุด

อบต.หาดทรายรี มีพื้นที่เพาะปลูกน้อยที่สุดและมีครุว์เรือนประกอบอาชีพเพาะปลูกมากเป็นอันดับสาม และมีรายได้จากการเพาะปลูกสูงเป็นอันดับสาม 3,128,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.04 ของรายได้ในภาคเกษตร สถานะการผลิตถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีรายได้จากการเพาะปลูกเฉลี่ย / ครุว์เรือน สูงเป็นอันดับที่สอง 12,666 บาท / ครุว์เรือน และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ 1,223 บาท / ไร่ ซึ่งสูงเป็นอันดับที่สองและมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ศึกษาเพียงเล็กน้อย

2. ประมง ความแตกต่างของการผลิตในสาขาประมงของพื้นที่ศึกษา ได้พิจารณาจากข้อมูล กชช2ค ปี 2540 สรุปได้ว่า อบต.หาดทรายรี มีครุว์เรือนที่ประกอบอาชีพประมงและมีรายได้จากการประมงสูงที่สุด 7,572,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.86 ของการผลิตในภาคเกษตร รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง มีครุว์เรือนประกอบอาชีพประมงและมีรายได้จากการประมง 5,946,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.58 ของรายได้ในภาคเกษตร อบต.ปากน้ำมีครุว์เรือนประกอบอาชีพประมงและมีรายได้จากการประมงสูงเป็นอันดับสาม 4,594,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.40 ของรายได้ในภาคเกษตร และจากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 อบต.บางหมากมีรายได้จากการประมง 1,618,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.73 ของรายได้ในภาคเกษตร

3. เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ความแตกต่างของการผลิตสาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของพื้นที่ศึกษา ได้พิจารณาจากข้อมูล กชช2ค ปี 2540 สรุปได้ว่า อบต.ท่ายางมีครุว์เรือนประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและรายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสูงเป็นอันดับหนึ่ง 8,821,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.98 ของรายได้ในภาคเกษตร และอบต.ปากน้ำมีครุว์เรือนประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและมีรายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6,800,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.96 ของรายได้ในภาคเกษตร นับว่าเป็นสาขาการผลิตในภาคเกษตรที่ทำรายได้ให้เป็นอันดับหนึ่งกับอบต.ปากน้ำ

4. เลี้ยงสัตว์ อาชีพการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้ให้กับครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 อบต.บางหมากมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์สูงที่สุด 2,955,240 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.43 ของรายได้ในภาคเกษตร รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 1,619,246 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.42 ของรายได้ในภาคเกษตร อบต.หาดทรายรี มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์สูงเป็นอันดับสาม 458,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.10 ของรายได้ในภาคเกษตร และอบต.ปากน้ำ มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 196,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.38 ของรายได้ในภาคเกษตร

- ด้านรายได้

จากตารางที่ 3.21 สามารถประเมินรายได้ในภาคเกษตรของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง มีรายละเอียด ดังนี้ อบต.ท่ายางมีรายได้จากการผลิตในภาคเกษตรสูงเป็นอันดับหนึ่ง คือ 25,218,366 บาท โดยการเพาะปลูกทำรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 35.02 รองลงมา การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 34.98 ประมง ร้อยละ 23.58 และเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 6.42 อบต.ปากน้ำมีรายได้จากการผลิตในภาคเกษตรสูงเป็นอันดับสอง คือ 14,178,100 บาท โดยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทำรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 47.96 รองลงมา ประมง ร้อยละ 32.40 เพาะปลูก ร้อยละ 18.25 และเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 1.38 อบต.บางหมากมีรายได้จากการผลิตในภาคเกษตรสูงเป็นอันดับสาม 13,793,402 บาท โดย เพาะปลูกเป็นสาขาที่ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 66.84 รองลงมา เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 21.43 และประมง ร้อยละ 11.73 อบต.หาดทรายรี มีรายได้จากการผลิตภาคเกษตรต่ำที่สุด 11,158,500 บาท โดย ประมงเป็นสาขาที่ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 67.86 รองลงมา เพาะปลูก ร้อยละ 28.40 และเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 4.10

- ด้าน สภาพปัญหา

จากข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 สามารถสรุปสภาพปัญหาของครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ศึกษาทั้งหมดพบว่า ครัวเรือนเกษตรจะประสบปัญหา

- ขนาดแปลงที่ดินทำการเกษตรมีขนาดเล็ก
- รายได้ครัวเรือนเกษตรต่ำ
- มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ต่ำ

จากสภาพปัญหาของครัวเรือนเกษตรพื้นที่ศึกษา โดยภาพรวม อบต.บางหมากครัวเรือนเกษตรจะประสบปัญหามูลค่าผลผลิตต่อไร่ต่ำ และรายได้ต่อครัวเรือนต่ำ และอบต.ท่ายางครัวเรือนเกษตรจะประสบปัญหา แปลงที่ดินทำการเกษตรมีขนาดเล็ก และครัวเรือนมีรายได้ต่ำ ทั้งนี้เนื่องจาก ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีอาชีพเพาะปลูกเป็นหลัก ส่วนอบต.ปากน้ำและอบต.หาดทรายรี ครัวเรือนเกษตรประสบปัญหา มูลค่าผลผลิตต่อไร่ต่ำ และแปลงที่ดินทำการเกษตรมีขนาดเล็ก แต่ไม่ประสบปัญหาเรื่องรายได้ เนื่องจาก ครัวเรือนพึ่งพิงการประมงและรายได้นอกเกษตร

เมื่อนำปัจจัยต่าง ๆ มาจัดกลุ่มสภาพปัญหา แบ่งในระดับหมู่บ้านสามารถจัดกลุ่มหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษาตามสภาพปัญหาได้ 8 กลุ่ม เรียงตามลำดับความรุนแรงของสภาพปัญหา ดังนี้

1.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีที่ดินทำการเกษตรขนาดเล็ก มีรายได้ต่ำ และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ต่ำ มีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 12.9

2.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนไม่มีปัญหาเรื่องขนาดที่ดินทำการเกษตร แต่มีรายได้ต่ำ และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ต่ำ มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.45

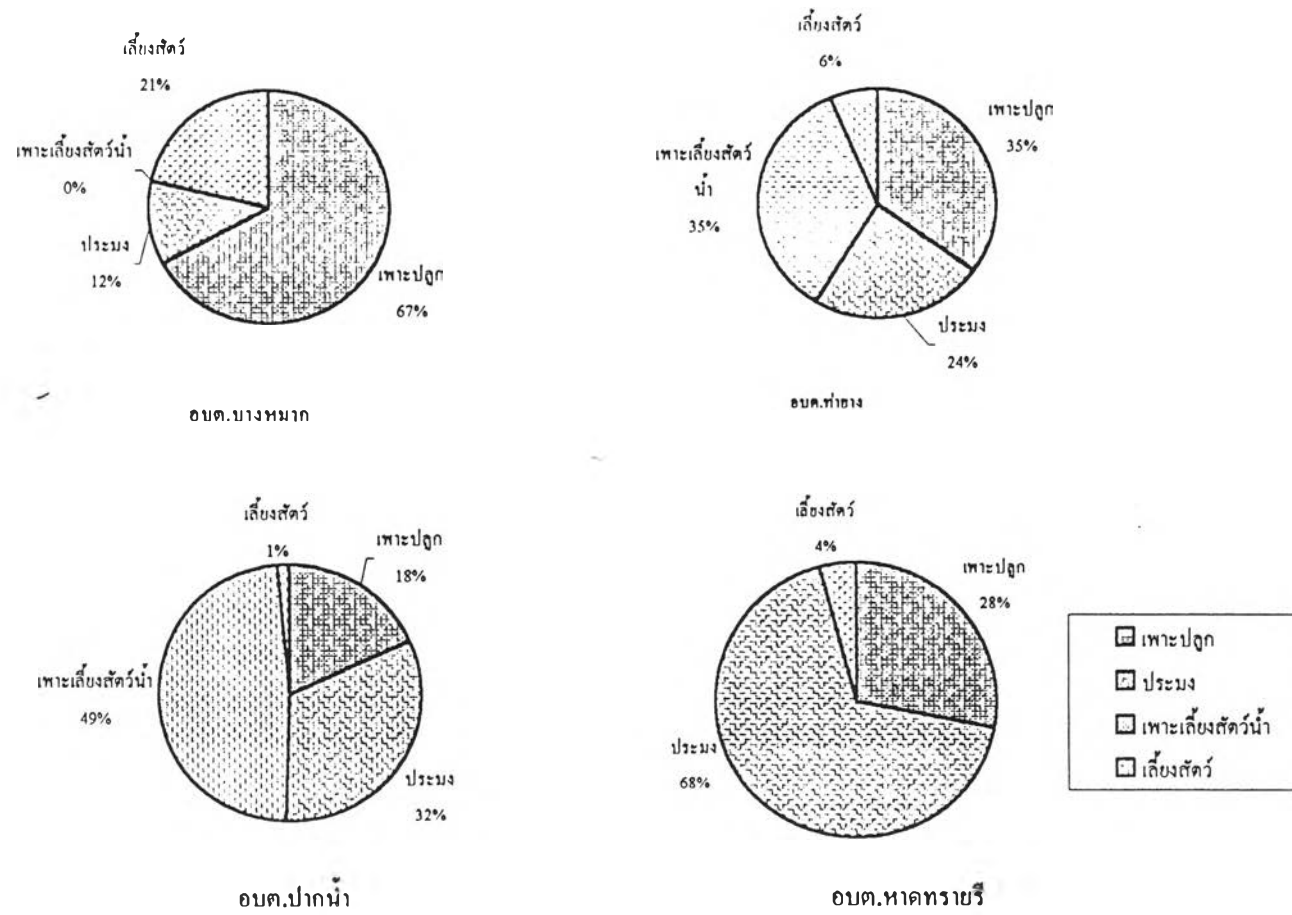
ตารางที่ 3.21 การประเมินรายได้ในภาคเกษตรของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	รายได้รวม ทั้งหมด	สาขาการผลิต							
		เพาะปลูก	ร้อยละ	ประมง	ร้อยละ	เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ร้อยละ	เลี้ยงสัตว์	ร้อยละ
อบต.บางหมาก	13,793,402	9,220,062	66.84	1,618,000	11.73			2,955,240	21.43
อบต.ท่ายาง	25,218,366	8,832,020	35.02	5,946,000	23.58	8,821,000	34.98	1,619,246	6.42
อบต.ปากน้ำ	14,178,100	2,588,000	18.25	4,594,000	32.40	6,800,000	47.96	196,000	1.38
อบต.หาดทรายรี	11,158,500	3,128,400	28.04	7,572,000	67.86			458,000	4.10

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540 กรมส่งเสริมการเกษตร

ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กชช2ค ปี 2539 กรมพัฒนาชุมชน

แผนภูมิที่ 3.4 แสดงการประเมินรายได้ในภาคเกษตรของพื้นที่ศึกษา

3.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีที่ดินทำการเกษตรขนาดเล็ก มีรายได้น้อย แต่มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่สูง มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.45

4.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนไม่มีปัญหาเรื่องขนาดที่ดินทำการเกษตร แต่มีรายได้น้อย และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่สูง มีทั้งหมด 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.45

5.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีที่ดินทำการเกษตรขนาดเล็ก แต่มีรายได้สูง และมีรายได้มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ต่ำ มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29.03

6.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนไม่มีปัญหาเรื่องขนาดที่ดินทำการเกษตร มีรายได้สูง แต่มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่ต่ำ มีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.13

7.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีที่ดินทำการเกษตรขนาดเล็ก แต่มีรายได้สูง และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่สูง มีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 12.9

8.) กลุ่มหมู่บ้านที่ครัวเรือนไม่มีปัญหาเรื่องขนาดที่ดินทำการเกษตร มีรายได้สูง และมีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย / ไร่สูง มีทั้งหมด 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.68

● ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดชุมพร เป็นจังหวัดภาคใต้ที่มีความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมในระดับปานกลางโดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรม ปี 2539 (ณ. ราคาคงที่ปี2531) 888.491 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.36 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2535 ซึ่งมีมูลค่าเพียง 568.361 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดจะเพิ่มขึ้น 287.48 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 51.05

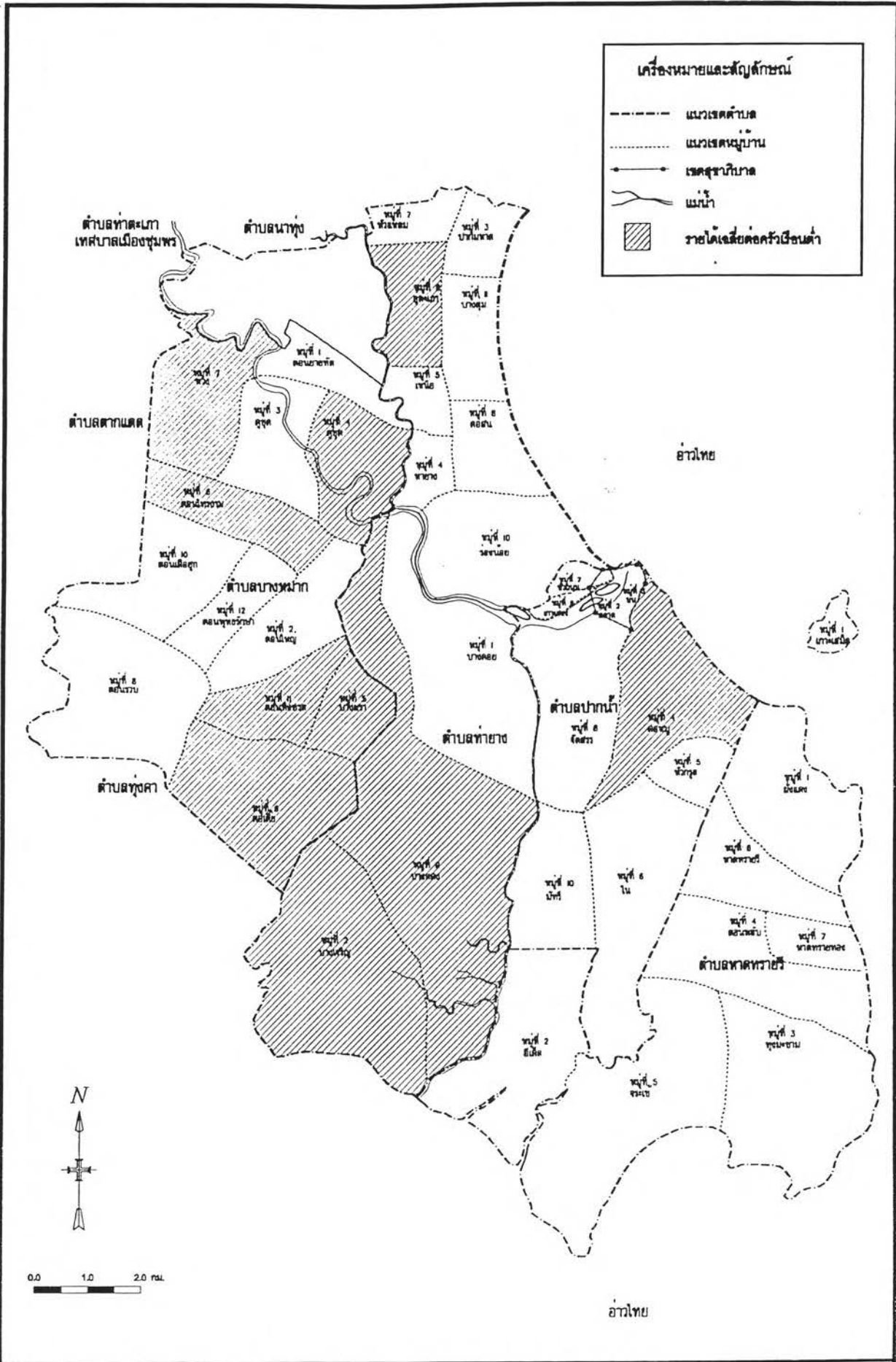
อุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์ม อุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมผลไม้บรรจุกระป๋อง เป็นต้น และอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการประมง เช่น อุตสาหกรรมผลิตอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง อุตสาหกรรมปลาป่น และอุตสาหกรรมผลิตน้ำแข็ง เป็นต้น สิ้นปี 2540 จังหวัดชุมพรมีโรงงานทั้งสิ้น 804 โรง มีเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 5,794.23 ล้านบาท คนงานรวมทั้งสิ้น 11,960 คน ขนาดโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 71.52 โรงงานขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 9.2 และโรงงานขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 0.75 ของโรงงานทั้งหมด

โรงงานส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่มากในอำเภอเมืองชุมพร โดยสภาพการตั้งโรงงานจะกระจุกกระจายตามพื้นที่ที่มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและใกล้แหล่งวัตถุดิบ เนื่องจากในจังหวัดยังไม่มีกำหนดเขตอุตสาหกรรมเป็นที่แน่ชัดสำหรับการรวมตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

1. ประเภทอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตประมง อุตสาหกรรมปลาป่น อุตสาหกรรมหอยเชิ้น อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแช่แข็ง และอุตสาหกรรมผลิตน้ำแข็ง เป็นต้น มีจำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 44.90 ของโรงงานทั้งหมด นอกจากนี้เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว และอุตสาหกรรมผลิตผลไม้และน้ำผลไม้บรรจุกระป๋อง จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.37 อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.20 อุตสาหกรรมบริการซ่อมแซมและพ่นสีรถยนต์ จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ

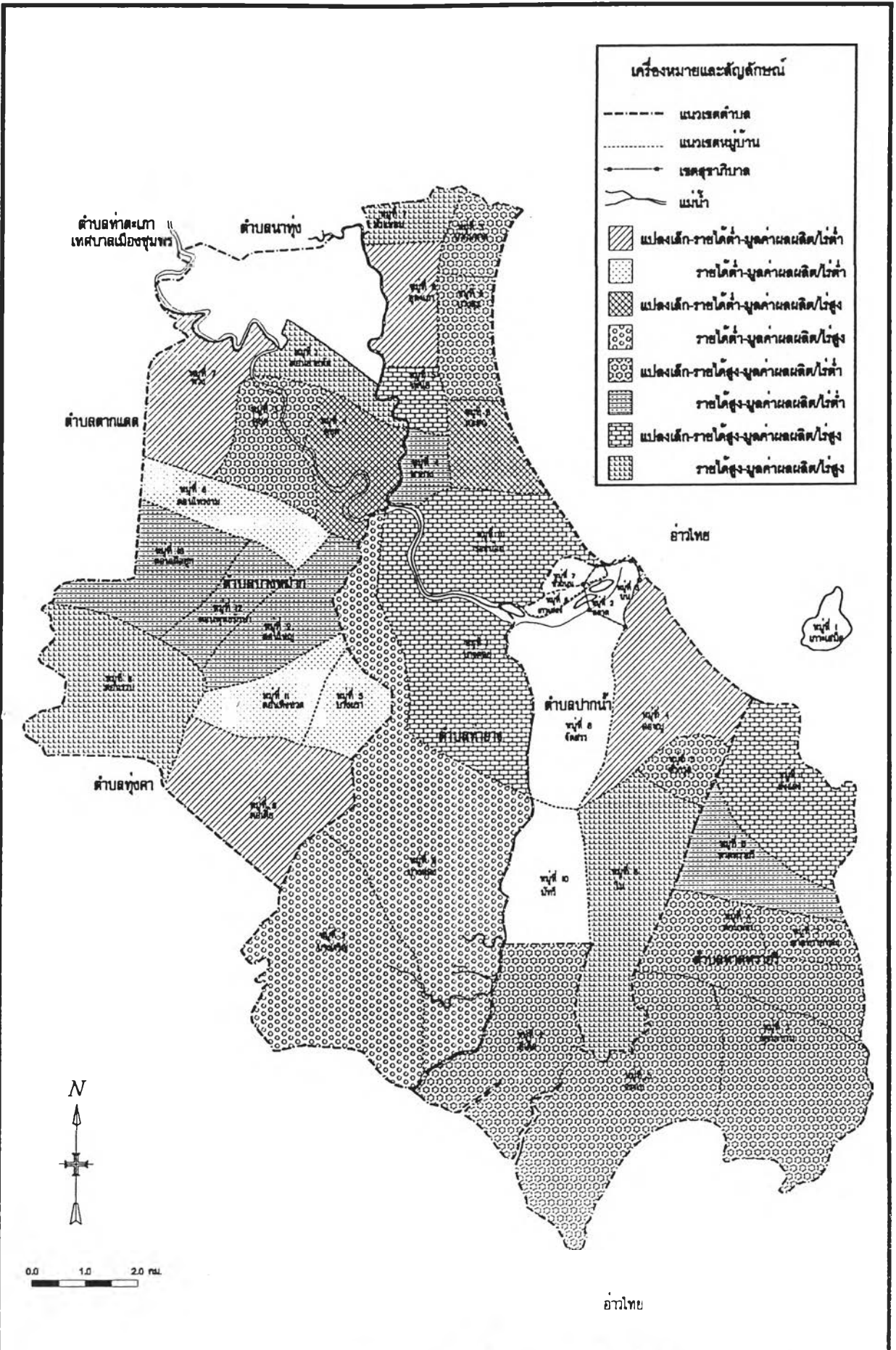

การศึกษา :	โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
แผนที่ 3.13 :	พื้นที่ที่มีปัญหารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำ
ที่มา :	ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540

การศึกษา : โอกาสในการพัฒนาสภาพการตั้งถิ่นฐานระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

แผนที่ 3.15 : สภาพปัญหาของครัวเรือนเกษตรในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี 2540

10.20 อุตสาหกรรมเชื่อม กลึงโลหะ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.16 อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.08 อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและน้ำมัน จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.08 และ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.04

จากการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมงส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ 2 บริเวณ คือ บริเวณ ม.1 พื้นที่อบต.ท่ายาง และ ม.8 พื้นที่อบต.ปากน้ำ เนื่องจากปัจจัยของการใกล้แหล่งวัตถุดิบและพื้นที่ศูนย์กลางการประมงของอำเภอเมืองชุมพร ส่วนอุตสาหกรรมประเภทบริการชุมชนอื่น ๆ พบกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่า อุตสาหกรรมประเภทบริการชุมชนจะตั้งอยู่ในบริเวณอบต. บางหมากและอบต.ปากน้ำซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้ชุมชนเมืองเทศบาลและสุขาภิบาล ส่วนในพื้นที่อบต.ท่ายางและอบต.หาดทรายรีอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นสถานประกอบการขนาดเล็กซึ่งไม่ได้จดทะเบียนขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. 2535

2. ขนาดของโรงงาน

ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก(เงินลงทุนต่ำกว่า 10 ล้านบาท) มีทั้งสิ้น 41 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 83.67 อุตสาหกรรมขนาดกลาง(เงินลงทุน 11 - 100 ล้านบาท) มีจำนวน 7 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่(เงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาท) จำนวน 1 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 2.04 เมื่อพิจารณาตามประเภทของอุตสาหกรรมพบว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็กจะอยู่ในประเภทของอุตสาหกรรมที่ให้บริการกับชุมชนโดยทั้งหมด เช่น อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมซ่อมแซมและพันสิริรถยนต์ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ เป็นต้น อุตสาหกรรมขนาดกลางได้แก่ อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง อุตสาหกรรมปลาป่นและทำน้ำแข็ง อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและน้ำมัน อุตสาหกรรมผลไม้และน้ำผลไม้บรรจุกระป๋อง ส่วนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 1 แห่งคือโรงงานห้องเย็นและสัตว์น้ำแช่แข็ง

3. แรงงาน

เมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา พบว่า อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมงมีจำนวนแรงงานมากที่สุด โดยอบต.ปากน้ำมีการจ้างงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้สูงถึงร้อยละ 53.11 ของแรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ในอำเภอเมืองชุมพร รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง มีแรงงานร้อยละ 10.58ของอำเภอเมืองชุมพร อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรมีการจ้างงานมากเป็นอันดับที่สองโดยอบต.ท่ายางมีแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้มากที่สุดในพื้นที่ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.58 ของอำเภอเมืองชุมพร ส่วนการจ้างงานในอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีการจ้างงานเพียงเล็กน้อย

4. รายได้จากภาคอุตสาหกรรม

รายได้จากภาคอุตสาหกรรมของพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ประเมินจากมูลค่าการผลิตของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร / คน โดยคิดเฉลี่ยจาก GPP สาขาอุตสาหกรรม ปี 2539 ซึ่งมีมูลค่าการผลิตเฉลี่ย 74,078 บาท / คน เมื่อนำมาคิดหารายได้ของท้องถิ่นจากภาคอุตสาหกรรมของพื้นที่แต่ละแห่งจากแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ปี 2540 พบว่า อบต.ปากน้ำมีรายได้จากภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุด มีรายได้ 105,190,760 บาท รองลงมาคือ อบต.ท่ายาง มีรายได้ 26,371,768 บาท และอบต.บางหมาก มีรายได้ 4,370,602 บาท สำหรับอบต.หาดทรายรีไม่มีการผลิตในภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.22 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา ปี 2540

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม								
	อ.เมืองชุมพร	บางหมาก	ร้อยตะ	ท่ายาง	ร้อยตะ	ปากน้ำ	ร้อยตะ	หาดทรายรี	ร้อยตะ
อุตสาหกรรมต่อเนื่องการเกษตร	56	3	5.36	4	7.14	2	3.57		
อุตสาหกรรมต่อเนื่องการประมง	41	0		12	29.27	10	24.39		
อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	8	2	25	2	25	1	12.5		
อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	17	0		2	11.76	0			
อุตสาหกรรมโลหะ	27	2	7.41	0		2	7.41		
อุตสาหกรรมบริการ	54	4	7.41	0		1	1.85		
อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและน้ำมัน	5	0		2	40	0			
อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง	73	0		0		0			
อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก	5	0		0		0			
รวม	286	11	3.85	22	7.69	16	5.59	0	0

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

ตารางที่ 3.23 จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา ปี 2540

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนแรงงาน										
	อ.เมืองชุมพร	บางหมาก	ร้อยตะ	ท่ายาง	ร้อยตะ	ปากน้ำ	ร้อยตะ	หาดทรายรี	ร้อยตะ	รวมพื้นที่ศึกษา	ร้อยตะ
อุตสาหกรรมต่อเนื่องการเกษตร	400	5	1.25	48	12	3	0.75			56	14.00
อุตสาหกรรมต่อเนื่องการประมง	2,638			279	10.58	1,401	53.11			1,680	63.68
อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	50	4	8	10	8	4	8			18	36.00
อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	339			10						10	2.95
อุตสาหกรรมโลหะ	111	8	7.21			8	7.21			16	14.41
อุตสาหกรรมบริการ	477	39	8.18			4	0.84			43	9.01
อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและน้ำมัน	27			9	33.33					9	33.33
อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง	614	3	0.49							3	0.49
อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก	38										
รวม	4,694	59	1.26	356	1.26	1,420	30.25	0	0	1,835	39.09

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

ตารางที่ 3.24 มูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมของพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2540

พื้นที่	จำนวนแรงงาน(คน)	มูลค่าการผลิต(บาท)	มูลค่าการผลิต(ร้อยละ)
อำเภอเมือง	4,694	347,722,132	100
อบต.บางหมาก	59	4,370,602	1.26
อบต.ท่ายาง	356	26,371,768	7.58
อบต.ปากน้ำ	1,420	105,190,760	30.25
อบต.หาดทรายรี	-	0	0

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร

หมายเหตุ : มูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมประเมินจาก GPP 2539 แรงงานภาคอุตสาหกรรมมีรายได้เฉลี่ย / ชั่วโมง ประมาณ 74,078 บาท / คน

- เกาะแรด อยู่ในพื้นที่อบต.หาดทรายรี บริเวณหน้าหาดทรายรี ห่างจากฝั่งประมาณ 3.5 กม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที เป็นเกาะที่มีลักษณะเหมือนแรด มีแนวปะการังที่สมบูรณ์โดยเฉพาะ ดอกไม้ทะเล ปากปลิง และฝูงปลานานาชนิด

- เกาะมะพร้าว อยู่ในพื้นที่อบต.หาดทรายรี ห่างออกไป 1 กม. เป็นเกาะขนาดเล็กมีหาดทรายสีขาวยาว 100 ม. แนวด้านตะวันตกของเกาะมีสภาพภูมิทัศน์สวยงาม เป็นเกาะที่ได้รับสัมปทานรังนกนางแอ่นจึงต้องขออนุญาตก่อนขึ้นชมเกาะ

- เกาะทองหลาง อยู่ในพื้นที่อบต.หาดทรายรี ห่างจากฝั่งอ่างทุ่งมะขามระยะทาง 5 กม. ใช้ระยะเวลาเดินทางประมาณ 30 นาที ลักษณะเกาะส่วนใหญ่เป็นหน้าผามีแนวหาดทรายกว้างขวางทางตะวันตก มีแนวปะการังพอสมควร

- เกาะริงกาจิว อยู่ในพื้นที่อบต.หาดทรายรี เป็นเกาะที่ได้รับสัมปทานรังนกนางแอ่น ผู้สนใจจะเดินทางไปดูรังนกที่เกาะนี้ต้องติดต่อขออนุญาตเจ้าของสัมปทาน คือ บริษัทรังนกแหลมทองเสียก่อน

- เกาะละวะ อยู่ในพื้นที่อบต.หาดทรายรี ห่างจากเกาะแรดประมาณ 1.3 กม. เป็นเกาะหินไม่มีหาด ด้านตะวันออกเป็นร่องน้ำมีปลานานาชนิด เป็นแหล่งตกปลา

- จุดชมวิว 1 แห่ง คือ เขาเจ้าเมือง อยู่ในพื้นที่อบต.หาดทรายรี บริเวณสุดถนนหาดทรายรี เลี้ยวซ้ายขึ้นชมเขาเจ้าเมืองประมาณ 400 ม. สามารถนั่งพักผ่อนชมวิวดำยรูป ศึกษาสภาพธรรมชาติอ่าวชุมพร มีศาลาชมวิวและมีลานจอดรถและสุขาไว้บริการ

2.) แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถาน มี 2 แห่ง คือ

อนุสรณ์สถานกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ตั้งอยู่บนเขาตำหนักทางทิศเหนือของหาดทรายรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมาสักการะบูชา ด้านล่างทางทิศตะวันออกของตำหนักมีเรือตอร์ปิโดขนาดใหญ่ คือเรือรบหลวงชุมพรจอดอยู่บนบกเคียงคู่กับศาลเสด็จพ่อกรมหลวงชุมพร ในบริเวณมีร้านขายของที่ระลึก ลานจอดรถและสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยว

พลับพลารัชกาลที่ 5 ตั้งอยู่ในพื้นที่อบต.ปากน้ำ สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะรัชกาลที่ 5 และอุทยานประวัติศาสตร์ ณ.จุดพลับพลาที่พระองค์เคยเสด็จประทับเพื่อให้กรมการเมืองและราษฎรเข้าเฝ้า เมื่อปี 2448

นอกจากนั้นในพื้นที่อบต.ท่ายาง มีท่าเรือโดยสารไปเกาะเต่า สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปเกาะเต่าและเกาะนางยวนในเขตจ.สุราษฎร์ธานี

การคมนาคม และการเข้าถึง

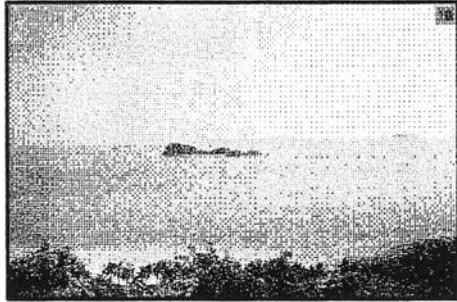
ทางบก มีเส้นทางคมนาคมโดยรถยนต์

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4001 จากเขตเทศบาลผ่านอบต.ท่ายางเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4119 ไปปากน้ำชุมพรเลียบชายทะเล แล้วแยกเข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 4098 ไปหาดทรายรี รวมระยะทางประมาณ 20 กม. ซึ่งเป็นถนนลาดยาง สภาพดี เส้นทางนี้จะผ่านหาดถาวรภาพ หาดผาแดง และเข้าสู่หาดทรายรี

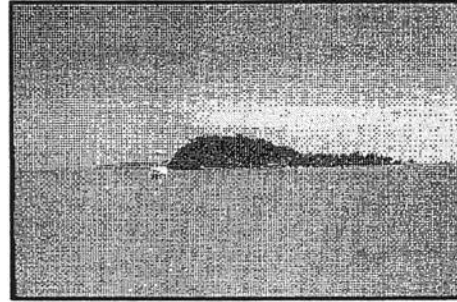
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4001 จากเขตเทศบาลผ่านอบต.ท่ายางเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4119 ไปปากน้ำชุมพร แล้วแยกเข้าทางถนนสายฝั่งแดง - ทุ่งมะขาม - บ้านคอกหมู เป็นถนนลาดยางสภาพดี เส้นทางนี้จะผ่านอ่าวทุ่งมะขามแล้วเข้าสู่หาดทรายรี

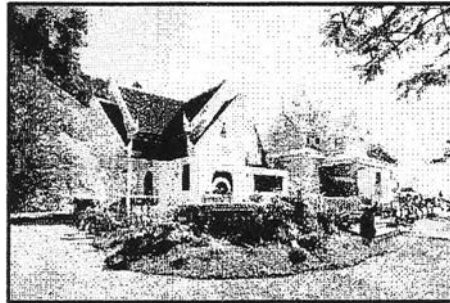
1. เกาะมะพร้าว อยู่ตรงข้ามหาดทรายรี

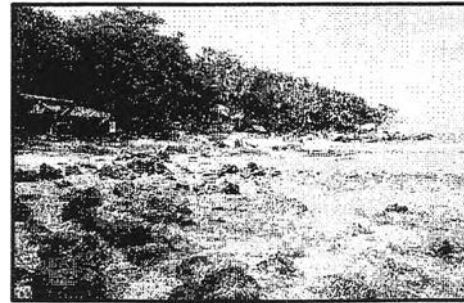
2. เกาะมัตโพน ต.ปากน้ำ

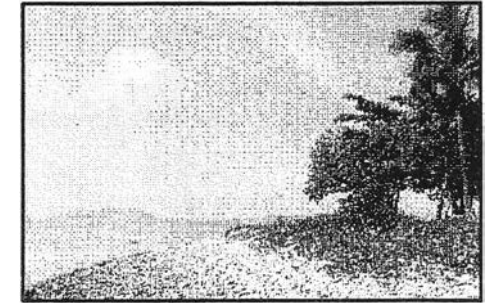
3. ชายหาด เกาะเสม็ด

4. อนุสรณ์สถานกรมหลวงชุมพรฯ

5. เกาะมัตรา ต.ปากน้ำ

6. หาดทรายดำ ต.ปากน้ำ

ภาพที่ 3.3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

การเดินทางโดยรถยนต์ประจำทาง มีรถโดยสารสองแถวซึ่งให้บริการจากตลาดชุมพรเข้าสู่หาดทรายรีทุกวัน อัตราค่าโดยสาร 15 บาทต่อคน โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4001 , 4119 และ 4098 ตามลำดับ

ทางน้ำ การเดินทางไปยังเกาะต่าง ๆ สามารถเดินทางไปได้โดยการเหมาเรือหางยาวจากท่าเรือลู่ลู่ ตั้งอยู่ใกล้หาดการดรภาพ ไปเกาะเสม็ด และเกาะมัตรา อัตราค่าบริการประมาณ 200 บาท หรือเช่าเรือประมงที่อยู่บริเวณชายหาด อัตราค่าเช่าเรือขึ้นอยู่กับรถตกลงกับเจ้าของเรือ

จำนวนนักท่องเที่ยว

จากรายงานการศึกษาโครงการศึกษาเพื่อการวางแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งธรรมชาติอันควรรักษา หาดทรายรีและอ่าวทุ่งวัวแล่น โดยกรมผังเมือง ได้ประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่หาดทรายรีปี 2541 จำนวน 261,560 คน โดยเฉลี่ยในวันปกติวันละ 428 คน / วัน และวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ เฉลี่ยวันละ 1,445 คน / วัน ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวไปเช้า – เย็นกลับ จะมีนักท่องเที่ยวที่พักค้างในพื้นที่ประมาณ 50 คน / วัน หรือ 18,000 คน / ปี

ในพื้นที่อบต.ปากน้ำ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาเที่ยวพักผ่อนและรับประทานอาหารที่ร้านอาหารริมหาด หรือนั่งเรือไปเที่ยวชมเกาะมากกว่าจะเล่นน้ำและทำกิจกรรมชายหาด นักท่องเที่ยวไม่นิยมพักค้างคืนและโรงแรมที่มีอยู่ปัจจุบันไม่ได้เปิดให้บริการ ผู้วิจัยจึงประเมินนักท่องเที่ยวจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักผ่อนและรับประทานอาหารในร้านอาหารบริเวณหาดการดรภาพ จะมีนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 180 คน / วัน หรือเฉลี่ย 64,800 คน / ปี สำหรับพื้นที่อบต.ท่ายาง นักท่องเที่ยวที่เข้ามาไม่ได้เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่แต่เป็นนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปเกาะเต่า ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสอบถามผู้จัดการท่าเรือไปเกาะเต่า มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการในปี 2541 เฉลี่ย 20 คน / วัน หรือ เฉลี่ย 7,200 คน / ปี

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว คือประเภทไม่พักค้าง มีจำนวนเฉลี่ย 262,000 คน / ปี และเป็นนักท่องเที่ยว 18,000 คน / ปี

บริการการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองมาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวประเภทไปเช้าเย็นกลับ การบริการท่องเที่ยวจึงมีประเภทการบริการไม่มาก

1. บริการที่พัก

ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวมีทั้งประเภทโรงแรม บ้านพักตากอากาศและเกสต์เฮาส์ จำนวน 5 แห่ง ซึ่งจะมีบริการในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชายหาดในพื้นที่อบต.หาดทรายรี เช่น หาดทรายรี และอ่าวทุ่งมะขามน้อย แต่มีจำนวนไม่มากและไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เนื่องจากส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จะเป็นการเข้ามาไหว้สักการะอนุสรณ์สถานกรมหลวงชุมพร ฯ และบางส่วนเที่ยวชมชายหาด โดยพักผ่อนบริเวณชายหาดและร้านอาหารแต่ไม่ได้เข้าพักแรมในที่พักต่าง ๆ เป็นการท่องเที่ยวภายในวันเดียวและเดินทางกลับหรือนักท่องเที่ยวสามารถพักโรงแรมในเมืองได้ นอกจากนั้นบริเวณท่าเรือไปเกาะเต่ามีโรงแรม 1 แห่งไว้บริการนักท่องเที่ยวที่มารอเรือไปเกาะเต่า ซึ่งเรือ

ตารางที่ 3.25 จำนวนห้องพัก, อัตราค่าบริการและจำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือนของที่พักในพื้นที่ศึกษา

สถานที่	ที่ตั้ง	จำนวนห้อง	ราคาห้องพัก	จำนวนนักท่องเที่ยว / เดือน	จำนวนแรงงาน
โรงแรมพรสวรรค์	อบต.ปากน้ำ	63	700 - 2,200	*ปิดบริการ	12
โรงแรมทรายริลอร์จ	อบต.หาดทรายรี	25	700 - 1,000	300	5
พูลสุวรรณรีสอร์ต	อบต.หาดทรายรี	20	400 - 1,000	120	4
น้องใหม่เกสต์เฮ้าส์	อบต.หาดทรายรี	20	500	300	4
เฒ่าทะเลเกสต์เฮ้าส์	อบต.หาดทรายรี	10	400	480	2
M.T.รีสอร์ต	อบต.หาดทรายรี	30	300	300	6

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : จำนวนแรงงาน ได้จากการประมาณ แรงงาน 1 คนต่อห้องพัก 5 ห้อง

จะออกในเวลา 24.00 น.ของทุกวัน และทางท่าเรือมีบริการรับฝากรถให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา โดยรถยนต์ส่วนตัว

2. บริการร้านอาหาร

ร้านอาหารที่มีบริการนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นร้านอาหารทะเลมีบริการมากมายบริเวณหาดทรายรี จำนวน 10 ร้าน เป็นร้านขนาดเล็ก และบริเวณหาดภาครภาพ 3 ร้าน

3. บริการเรือเที่ยวชมเกาะ

นักท่องเที่ยวสามารถหาเช่าเรือเพื่อเที่ยวชมเกาะแก่งต่าง ๆ ดำน้ำหรือตกปลาได้ที่ทำเรือ ลูกลุย บริเวณหาดภาครภาพ หรือเช่าเรือประมงที่อยู่บริเวณชายหาด สำหรับการไปเที่ยวเกาะเต่าที่สุราษฎร์ นักท่องเที่ยวจะนิยมมาใช้บริการเรือที่ทำเรือทำยางในตำบลท่ายาง ซึ่งมีบริการทั้งเรือนอน และJET BOAT

รายได้จากการท่องเที่ยว

รายได้จากการท่องเที่ยวของท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ประเมินจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ศึกษา ดังนี้

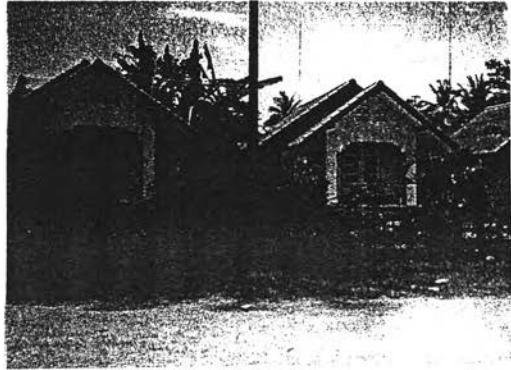
อบต.หาดทรายรี มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงที่สุด ซึ่งประเมินได้จาก นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้พักค้างจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 250 บาท / คน และนักท่องเที่ยวที่พักค้างคิด share จากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดชุมพรซึ่งประเมินโดยท.ท.ท. มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 871 บาท /คน โดยนักท่องเที่ยวที่พักค้างในพื้นที่ศึกษาเฉลี่ย 18,000 คน / ปี และไม่ได้พักค้างจำนวน 243,560 คน / ปี อบต.หาดทรายรีจึงมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 82,658,540 บาท / ปี

อบต.ปากน้ำ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ไม่มีนักท่องเที่ยวประเภทพักค้างในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงประเมินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว / คน จากค่าอาหารและค่ารถประจำทาง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 145 บาท / คน โดยมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้จ่ายเฉลี่ย 64,800 คน / ปี อบต.ปากน้ำจึงมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 9,396,000 บาท / ปี

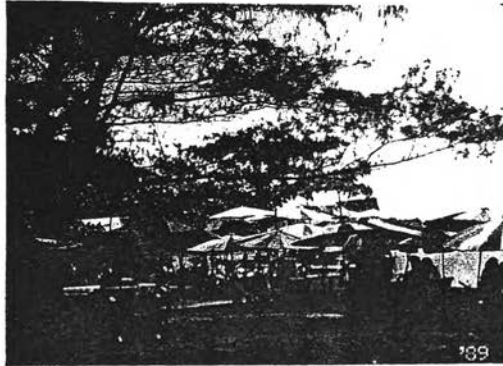
อบต.ท่ายาง มีรายได้จากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเรือโดยสารไปเกาะเต่าที่ทำเรือทำยางมีนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 20 คน / วัน มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าเรือโดยสาร 200 บาท / คน จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการทำเรือ ทำเรือมีรายได้เฉลี่ย 100,000 บาท / เดือน หรือ 1,200,000 บาท / ปี และมีรายได้จากห้องพักของโรงแรมที่ให้บริการที่ทำเรือเฉลี่ย 3 ห้อง / คืน ในอัตราค่าห้องพัก 300 บาท / ห้อง คิดเป็นรายได้ประมาณ 324,000 บาท / ปี อบต.ท่ายางจึงมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1,764,000 บาท / ปี

สภาพปัญหา

1.) ปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยว
- 2.) ปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียจากที่พักและร้านอาหารบริเวณชายหาด ยังไม่มีการจัดการที่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดปัญหามลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว
- 3.) ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวขาดการบำรุงรักษา มีสภาพทรุดโทรม ก่อให้เกิดความไม่สวยงาม

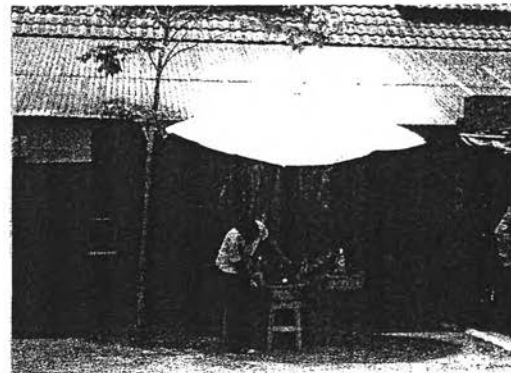
1. บ้านพักตากอากาศบริเวณหาดทรายรี

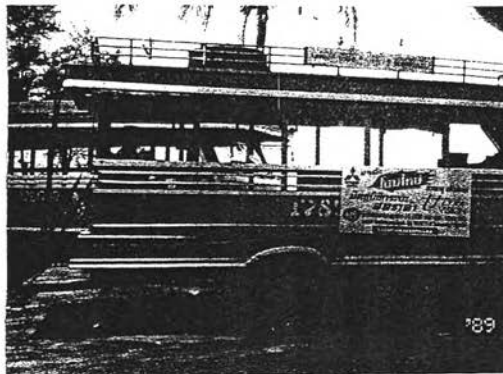
2. ร้านอาหารบริเวณหาดทรายรี

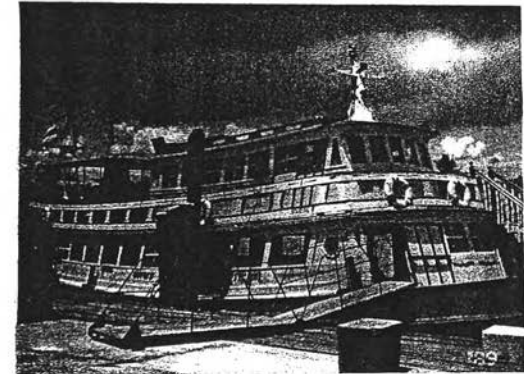
3. บ้านพักตากอากาศบริเวณหาดทรายรี

4. ร้านขายของที่ระลึกบริเวณอนุสรณ์สถานกรมหลวงชุมพร

5. รถสองแถวบริการจากเทศบาลเมืองชุมพร - หาดทรายรี

6. เรือโดยสารไปเกาะเต่า ต.ท่ายาง

ภาพที่ 3.4 แสดงบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

- 4.) ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวขาดการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยวให้ชัดเจน ก่อให้เกิดความไม่
เป็นระเบียบเรียบร้อยของชายหาดและไม่สามารถรักษาสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติ
- 5.) ปัญหาระบบการคมนาคมขนส่ง ยังไม่มีรถบริการเพียงพอในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 6.) ปัญหาความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การขาดแคลนน้ำประปา สถานที่
ที่จอดรถ และของที่ระลึกไม่น่าสนใจ

2. การค้าและบริการ

ภาคการค้าและบริการในพื้นที่ศึกษา เติบโตขึ้นเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและรองรับการขยาย
ตัวของการท่องเที่ยว ซึ่งการประเมินรายได้ของท้องถิ่นภาคการค้าและบริการในพื้นที่ศึกษาในที่ไม่ได้
พิจารณาถึงกิจกรรมการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ได้ประเมินรายได้ของท้องถิ่นส่วนนี้ไปใน
ภาคการท่องเที่ยว) ประเภทร้านอาหารริมชายหาด สถานที่พักตากอากาศ หรือร้านขายของที่ระลึก หากแต่
พิจารณาถึงกิจกรรมร้านค้าและร้านประเภทบริการขนาดเล็ก ที่ไม่ได้จดทะเบียนขออนุญาตประกอบกิจการ
โรงงาน ได้แก่ ร้านซ่อมรถและเครื่องยนต์ ร้านซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ ร้านซ่อมเครื่องไฟฟ้า ร้านเชื่อม กลึงโลหะ
และร้านช่างอื่น ๆ

- จำนวนร้านค้าและบริการ จากข้อมูล กชช2ค และการสำรวจภาคสนามพบว่า ร้านค้าใน
พื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าเล็ก ๆ ประเภท ร้านขายของชำซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปในหมู่บ้าน นอกจากนี้
มีร้านบริการเล็ก ๆ อยู่บริเวณพื้นที่มีชุมชนหนาแน่นของตำบล โดยอบต.ท่ายางมีจำนวนร้านค้ามากที่สุด 83
ร้าน รองลงมา อบต.หาดทรายรี 65 ร้าน อบต.ปากน้ำ 50 ร้าน และอบต.บางหมาก 20 ร้าน ในพื้นที่อบต.บาง
หมากและอบต.ปากน้ำมีจำนวนร้านค้าน้อยกว่า อาจเนื่องจากพื้นที่ทั้งสองตั้งอยู่ใกล้กับศูนย์กลางการค้ามาก
กว่า คือ เทศบาลเมืองชุมพรและสุขาภิบาลปากน้ำซึ่งประชาชนสามารถใช้บริการได้สะดวกกว่า ส่วนอบต.
ท่ายางและอบต.หาดทรายรีเป็นบริเวณที่ห่างไกลจากศูนย์กลางการค้าออกมา และบางบริเวณเป็นชุมชนหนา
แน่นและเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงมีร้านค้าย่อยให้บริการกับประชาชนในพื้นที่

- การประเมินรายได้ของร้านค้าและบริการ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรได้ประเมิน
รายได้ของร้านค้าและบริการขนาดเล็ก จะมีรายได้เฉลี่ย 40,000 บาท / ปี และเมื่อนำมาประเมินรายได้ในภาค
การค้าและบริการของท้องถิ่นซึ่งได้รวมกับรายได้จากการค้าของครัวเรือนเกษตร (จากตารางที่3.12) พบว่า
อบต.ท่ายางมีรายได้สูงที่สุด ประมาณ 4,991,430 บาท รองลงมา อบต.บางหมาก ประมาณ 3,683,200 บาท
อบต.หาดทรายรี ประมาณ 3,066,000 บาท และอบต.ปากน้ำ 2,768,000 บาท ตามลำดับ

3.2.6.3 สรุปสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา

อบต.บางหมาก มีภาคเกษตรกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจหลัก มีส่วนแบ่งจากภาคการผลิตทั้งหมดเป็น
มูลค่า 13,793,402 บาท คิดเป็นร้อยละ 63 และมีสัดส่วนแรงงานคิดเป็นร้อยละ 96 โดยการเพาะปลูก คือ การ
ทำสวนมะพร้าวและการทำนาเป็นกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจ และมีการเลี้ยงสัตว์เป็นกิจกรรมรอง ภาคการ
ผลิตที่มีความสำคัญรองลงมา คือ ภาคอุตสาหกรรม มีมูลค่าการผลิต 4,370,602 บาท คิดเป็นร้อยละ 20 ของ
มูลค่าการผลิตทั้งหมด และมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 2 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมบริการ และภาคการ
ผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจอันดับสาม คือ ภาคการค้าและบริการ มีมูลค่าการผลิต 3,683,200 บาท คิดเป็นร้อย
ละ 17 และมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 2

ตารางที่ 3.26 สถานประกอบการค้าและบริการในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	ร้านค้า (แห่ง)	บริการ (แห่ง)						รวมทั้งหมด	
		ซ่อมรถและเครื่องยนต์	ซ่อมวิทยุ โทรทัศน์	ซ่อมไฟฟ้า	เชื่อม กิ่งโลหะ	ช่างอื่น ๆ	รวม	(แห่ง)	ร้อยละ
บางหมาก	17	3					3	20	9
ท่าช้าง	57	4	2	1	3	16	26	83	38
ปากน้ำ	43	3	2		2	1	8	51	23
หาดทรายรี	60	1	1	2	1		5	65	30
รวม 4 ตำบล	177						42	219	100

ที่มา : ข้อมูล กชช2ค ปี 2539 กรมการพัฒนาชุมชน

อบต.ท่ายาง มีภาคอุตสาหกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจหลักอันดับหนึ่ง มีมูลค่าการผลิต 26,371,768 บาท คิดเป็นร้อยละ 46 และมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 19 โดยอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมงและการเกษตร ภาคการผลิตที่สำคัญรองลงมาและมีมูลค่าการผลิตใกล้เคียงกับภาคอุตสาหกรรม คือภาคเกษตรกรรม มีมูลค่าการผลิต 25,218,366 บาท คิดเป็นร้อยละ 44 ซึ่งเป็นมูลค่าการผลิตสูงสุดของการผลิตภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ศึกษา และมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 67 โดยมีการเพาะปลูกเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญ รองลงมาคือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมง ภาคการค้าและบริการมีความสำคัญเป็นอันดับสาม โดยสาขาการค้าและบริการมีมูลค่าการผลิต 4,351,430 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 และสาขาการท่องเที่ยว มีมูลค่าการผลิต 1,746,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3 ซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดจากการขยายตัวของกิจการทำเรือท่องเที่ยวไปเกาะเต่า มีสัดส่วนแรงงานในภาคนี้ร้อยละ 14

อบต.ปากน้ำ มีภาคอุตสาหกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจหลัก มีมูลค่าการผลิต 105,190,760 บาท คิดเป็นร้อยละ 80 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด และมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 58 มีกิจกรรมหลัก คือ อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมง เนื่องจากเป็นพื้นที่ศูนย์กลางการประมงของอำเภอเมืองชุมพร ภาคเกษตรเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญรองลงมา มีมูลค่าการผลิต 14,178,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 11 และมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 35 โดยมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงเป็นกิจกรรมหลัก ภาคการค้าและบริการมีความสำคัญเป็นอันดับสาม โดยสาขาการท่องเที่ยวมีมูลค่าการผลิต 9,396,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7 และสาขาการค้าและบริการ มีมูลค่าการผลิต 2,768,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด และสัดส่วนแรงงานร้อยละ 7

อบต.หาดทรายรี มีภาคการค้าและบริการเป็นฐานเศรษฐกิจหลัก เนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงามและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชุมพร มีมูลค่าการผลิต 82,658,540 บาท คิดเป็นร้อยละ 86 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด และสาขาการค้าและบริการ มีมูลค่าการผลิต 3,066,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด มีสัดส่วนแรงงานในภาคนี้ร้อยละ 25 รองลงมาคือ ภาคเกษตร มีมูลค่าการผลิต 11,158,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12 มีสัดส่วนของแรงงานร้อยละ 75 โดยมีการประมงและการเพาะปลูกเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญ

3.2.7 บทบาทและความสำคัญของพื้นที่ศึกษา

ด้านกายภาพ

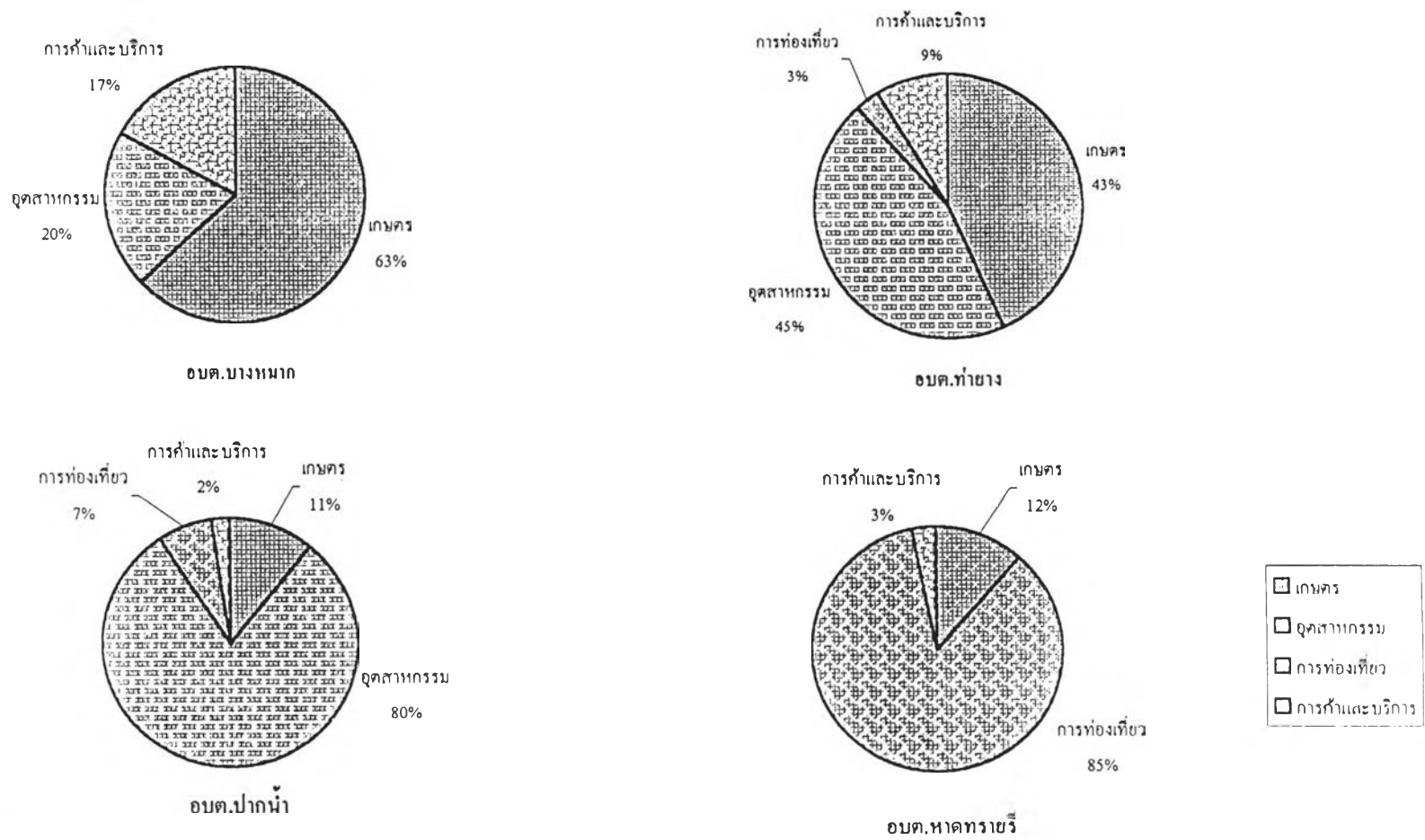
พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกันจากเขตเทศบาลเมืองชุมพรไปทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองชุมพร จึงมีบทบาทและมีความสำคัญในการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมในอนาคต นอกจากนั้นเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญทั้งทางบกและทางน้ำ คือเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งในกิจการประมง นำผลผลิตจากแหล่งวัตถุดิบไปสู่ตัวเมืองและภายนอกจังหวัด และเป็นเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในพื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล ได้แก่ ป่าชายเลน เกาะ หาดทราย แนวประการังที่สมบูรณ์ และสัตว์น้ำที่หลากหลาย หากมีการใช้ประโยชน์ที่ไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพรด้วย

ตารางที่ 3.27 รายได้ของท้องถิ่นในภาคการผลิตต่าง ๆ

พื้นที่	รายได้รวม ทั้งหมด (บาท)	รายได้จากภาคการผลิต (บาท)							
		เกษตร	ร้อยละ	อุตสาหกรรม	ร้อยละ	การท่องเที่ยว	ร้อยละ	การค้าและบริการ	ร้อยละ
อบต.บางหมาก	21,847,204	13,793,402	63.14	4,370,602	20.01	0		3,683,200	16.86
อบต.ท่ายาง	58,345,564	25,218,366	43.22	26,371,768	45.20	1,764,000	3.02	4,991,430	8.55
อบต.ปากน้ำ	131,532,860	14,178,100	10.78	105,190,760	79.97	9,396,000	7.14	2,768,000	2.10
อบต.หาดทรายรี	96,883,140	11,158,600	11.52	0		82,658,540	85.32	3,066,000	3.16

ที่มา : จากการคำนวณ

แผนภูมิที่ 3.5 แสดงรายได้ของท้องถิ่นในภาคการผลิตต่าง ๆ

ตารางที่ 3.28 โครงสร้างการจ้างงานในพื้นที่ศึกษา (ร้อยละ)

พื้นที่	โครงสร้างการจ้างงาน				แรงงานที่ไม่ได้ทำงาน
	ประชากรวัยแรงงาน	แรงงานเกษตร	แรงงานอุตสาหกรรม	แรงงานบริการ	
บางหมาก	30.2	96	2	2	26.9
ท่ายาง	37.5	67	19	14	65.0
ปากน้ำ	16.6	35	58	7	
หาดทรายรี	15.7	75	0	25	48.0
รวม 4 ตำบล	100	70	21	9	39.4

ที่มา : จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 3.29 สรุปโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นที่ศึกษา สัดส่วนมูลค่าการผลิต และ แรงงาน

พื้นที่		ภาคเกษตร	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคบริการ
ด.บางหมาก	มูลค่าการผลิต	63	20	17
	แรงงาน	96	2	2
ด.ท่ายาง	มูลค่าการผลิต	43	45	12
	แรงงาน	67	19	14
ด.ปากน้ำ	มูลค่าการผลิต	11	80	9
	แรงงาน	35	58	7
ด.หาดทรายรี	มูลค่าการผลิต	12	0	88
	แรงงาน	75	0	25

ที่มา : จากการวิเคราะห์

ด้านเศรษฐกิจ

พื้นที่ศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของอำเภอเมืองชุมพร คือ เป็นพื้นที่การผลิตภาคเกษตรกรรมทางด้านตะวันออกของอำเภอเมืองชุมพร มีการเพาะปลูกโดยเฉพาะการทำสวนมะพร้าว เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีมูลค่าผลผลิตสูง สามารถทำรายได้ให้กับท้องถิ่นเป็นอันมาก เป็นศูนย์กลางการประมงซึ่งก่อให้เกิดการผลิตในภาคอุตสาหกรรมประเภทอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมงของอำเภอเมืองชุมพร และมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความสวยงามเป็นผลให้เกิดการค้าและการบริการขึ้นมารองรับการท่องเที่ยวซึ่งทำรายได้และชื่อเสียงให้กับอำเภอเมืองชุมพรอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลปากน้ำ บริเวณตรงข้ามเกาะมัดโพธิ์มีโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือชายฝั่ง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล และการประมงของจังหวัดชุมพรและรองรับการขนส่งสินค้าทางน้ำของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาและจังหวัดชุมพร

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไป สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ตลอดจนบทบาทและความสำคัญของพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบถึง จุดอ่อน จุดแข็งของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนา เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ และสอดคล้องกับการทำงานของอบต. ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาระดับท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและปึกติสุข โดยจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานและบทบาทของอบต. ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมาในบทต่อไป